

# सामुदायिक वन अनुगमन तथा

## वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०७८/०७५



प्रदेश सरकार  
लुम्बिनी प्रदेश  
वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय  
वन निर्देशनालय



# डिभिजन वन कार्यालय

रूपन्देही, भैरहवा



०७१-४२०२२२



Email: [dforupandehi@gmail.com](mailto:dforupandehi@gmail.com)

Website: [www.dforupandeh.gov.np](http://www.dforupandeh.gov.np)



फलफूल बिरुवा खरिद गरी वितरण



डिभिजन वन कार्यालय नर्सरी



नवदुर्गा सा.व. को स्थायी अग्नी रेखा प्रगति सा.व.को  
नियन्त्रित अग्नी रेखा सरसफाइ कार्यक्रम



राजापानी सा.व. प्राङ्गारिक मल उत्पादन

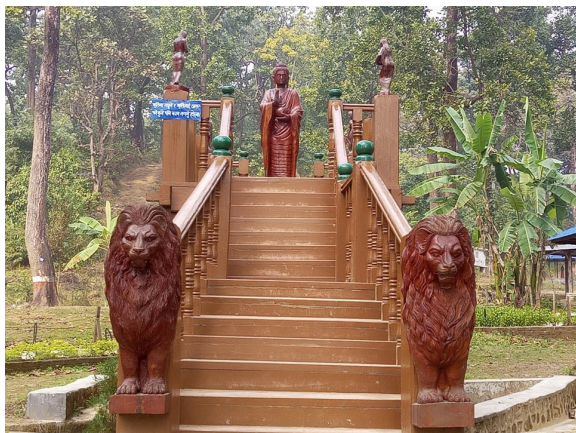


मर्चवार नर्सरी



कञ्चन स.डि.व.का मा नव निर्मित नर्सरी





बुद्ध सामुदायिक वनमा निर्माण गरिएको बुद्धको मुर्ति



बुद्ध सामुदायिक वनमा निर्माण गरिएको ऋरना



सरहन कालिका सामुदायिक वनमा स्थनपित प्राङ्गरिक मल उद्यम



देवदह क्षेत्रमा वन्यजन्तु पीडितलाई राहत वितरण



देवदह साभेदारी वनमा निर्मित संरक्षण पोखरी



एक पालिका एक नमुना कृषि वन अन्तर्गत वृक्षारोपण

# सामुदायिक वन अनुगमन तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०७८/०७९



प्रदेश सरकार  
लुम्बिनी प्रदेश  
वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय  
वन निर्देशनालय



## डिभिजन वन कार्यालय

रूपन्देही, भैरहवा



०७१-४२०२२२



Email: [dforupandehi@gmail.com](mailto:dforupandehi@gmail.com)

Website: [www.dforupandeh.gov.np](http://www.dforupandeh.gov.np)

शीर्षक : सामुदायिक वन अनुगमन तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन  
आ. व. २०७८/०७९

प्रकाशक : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देही

निर्देशन/सहजीकरण : डिभिजनल वन अधिकृत बोधराज सुवेदी

प्रतिवेदन तयार गर्ने : कृषि वन प्राविधिक सुरज घिमिरे

प्रकाशन मिति : २०७९ असार

प्रकाशन प्रति : ५००

मुद्रण : प्रकाश अफसेट प्रेस, बुटवल ०७१-५३८५७९

# दुई शब्द



वन लगायतका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण एवम् व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षणबाट दिगो र समावेशी समृद्धि हासिल गर्दै “समृद्ध प्रदेश, खुसी जनता” प्रादेशिक लक्ष्य पुरा गर्न योगदान पुर्याउने गरी वनमा आधारित रोजगारी वृद्धि गरी उपलब्ध प्राकृतिक, संस्कृतिक तथा जैविक स्रोतहरूको दिगो र महत्तम उपयोग मार्फत स्थानीय समुदायहरूको जीविकोपार्जन एवम् राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उल्लेखनीय योगदान पुर्याउने रहेको छ। सो लक्ष्य प्रप्तीको लागि दीगो एवम् वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन वृद्धि गर्नु पर्ने। काठ, दाउरा, जडिबुटी लगायतका महत्वपूर्ण वन पैदावारहरू र पारिस्थिकीय सेवाहरूको सरल र सतत आपूर्ति गर्ने पर्छ। जैविक विविधता र स्रोतको संरक्षण लगायत वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभ वृद्धि गर्दै न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गर्नु पर्ने देखिन्छ। सामुदायिक वन व्यवस्थापन मार्फत कम हैसियतको वन लाई उत्पादनशिल वनमा रूपान्तरण गर्न स्थानीय तह समेतको सहभागितामा वनको उत्पादकत्व र आर्थिक वृद्धि गर्ने खालका क्रियाकलापहरू अभियानकै रूपमा सञ्चालन गर्न अपरिहार्य भएको छ।

जैविक विविधताको प्रचुरता रहेको यस जिल्लाको वन संरक्षण र विकासका लागि यस आ.व.मा प्रदेश सरकारबाट चार वटा प्रमुख कार्यक्रम र संघीय सरकारबाट दुई वटा कार्यक्रम कार्यन्वयन भएका थिए। पहिलो वन, वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, दोस्रो वन क्षेत्र भित्र खोल्सा खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम, तेस्रो कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम र चौथो वन उद्यम तथा पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन भएको थियो भने संघीय सरकारबाट वातावरण तथा राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ शर्त अनुदान) सञ्चालनमा रहेका थिए। यस वर्ष समग्रमा ७३.७८ प्रतिशत वित्तिय प्रगति हुदा करिब ८५ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको छ। यस जिल्लामा अत्याधिक माग भएको सागवन, मसला बकाइनो लगायतका छिट्टो बढ्ने प्रजातीका बिरुवाहरू २,५९,९०० उत्पादन गरी निशुल्क वितरण गरिएको छ। यसरी गरिएका अधिकतम बिरुवाहरू निजी जग्गामा र बाँकी बिरुवाहरू सडक किनारा, सामुदायिक वन, सार्वजनिक जग्गा आदिमा रोपण गर्न वितरण भएका थिए। यसको अलावा विभिन्न प्रजातिका १५६७४ फलफुलका बिरुवाहरू वितरण भएका थिए। यस जिल्लाको कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रममा ५१ हेक्टर वृक्षारोपण गरिएको थियो साथै १ पालिका १ नमुना कृषि वन कार्यक्रम अन्तर्गत ११ पालिकामा १,००,६५० बिरुवा वृक्षारोपण गरिएको थियो। वन वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम बाट १२ वटा संरक्षण पोखरी, ६० हेक्टर थिनिङ्ग, १२ वटा कार्ययोजना नवीकरण, १० कि मि अग्नी रेखा मर्मत, ९ वटा प्राञ्चारिक मल उत्पादन उद्यम सञ्चालन, १३ हे. पुनःरोपण, स्याहार सम्भार र

संरक्षण कार्यक्रम तथा ८ वटा सामुदायिक वनमा दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन लगायतका आदि काम गरि  
एको थियो । वन उद्यम तथा पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम अन्तर्गत बाल उद्यान पार्कमा ३०४ मि.फुट ट्रेल निर्माण तथा बुद्ध  
सामुदायिक वनमा भरना निर्माण गरिएको थियो । संघिय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान (वातावरण) कार्यक्रमबाट ३  
वटा हरित पार्क निर्माण गरिएको थियो भने राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ९ हे अतित्रमण हटाइ व्यवस्थापन २  
वटा संरक्षण पोखरी र २ वटा नर्सरी निर्माण गरिएको थियो ।

यस कार्यालयबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूका बारेमा सम्बन्धित सरोकारवालहरूलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले सम्पादित  
कार्यक्रमहरूको संगालोको रूपमा यो पुस्तिका प्रकाशन गरिएको छ । यसले डिभिजन वन कार्यालयद्वारा सञ्चालित एवम्  
सम्पादित कार्यक्रमहरूको विवरण सार्वजनिक हुन गई वन व्यवस्थापनका गतिविधि बारे सबै सरोकारवालाहरू सुसूचित हुने  
छन् । यसबाट भविष्यमा अभ्र प्रभावकारी रूपमा वन क्षेत्रको विकास गर्न सकारात्मक तथा रचनात्मक सुझावहरू प्राप्त हुने  
अपेक्षा गरिएको छ । यस पुस्तिकालाई तथ्यपरक तथा विश्वसनीय बनाउन यथासम्भव प्रयास गरिएको छ । जिज्ञासु पाठक तथा  
सरोकरवालाहरूबाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुझाव तथा प्रतिक्रियाहरूलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिई आगामी प्रकाशनहरूलाई थप  
परिष्कृत गर्दै लगिनेछ ।

अन्तमा, यो पुस्तिका प्रकाशनको लागि अहोरात्र खट्ने सहायक वन अधिकृत संदीप बासुकला तथा कृषि वन प्राविधिक सुरज  
घिमिरेलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु साथै यस पुस्तिकाको लागि आवश्यक तथ्याङ्क तथा जानकारीहरू उपलब्ध गराई  
सहयोग गर्नुहुने र यस पुस्तिकाको सामग्री सङ्कलन तथा सम्पादन कार्यमा अनवरत खट्ने सबै कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद  
दिन चाहन्छु ।

**बोधराज सुवेदी**  
**डिभिजनल वन अधिकृत**



## आ.व. २०७८।०७९ सम्मा रूपन्देही जिल्लाको वनको तथा अन्य छोटकरी विवरण

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१	जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	हेक्टर	१३०५३९	
२	कूल वन क्षेत्र	हेक्टर	२५५०८	१९.५४%
३	हस्तान्तरण भएका सा.व.	गोटा	१०८	
४	सामुदायिक वनले ओगटेको वन क्षेत्र	हेक्टर	१६२९१।९१	
५	समूहमा आवद्ध घरधुरी संख्या	घरधुरी	६९१९७	दोहोरिएको समेत
६	सामुदायिक वनबाट लाभान्वित जनसंख्या	जना	३३२६५०	
७	सबैभन्दा पुरानो सामुदायिक वन	शंकरनगर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, ५८४.६ हे		
८	सबैभन्दा ठूलो सामुदायिक वन	चारपाला सा.व., बुटवल उप-महानगरपालिका-१२, २०१०.४ हेक्टर		
९	सबैभन्दा धेरै घरधुरी भएको सा.व.उ.स.	चारपाला सा.व.उ.स., बुटवल उप-महानगरपालिका-१२, ९१९ घरधुरी		
१०	सबैभन्दा सानो सामुदायिक वन	हरियाली सा.व., देवदह न.पा-३, १.०३ हेक्टर		
११	सबैभन्दा थोरै घरधुरी भएको सा.व.उ.स.	दुर्गा सा.व.उ.स., रोहिणी गा.पा-४ २४ घरधुरी		
१२	धेरै सामुदायिक वन भएको स्थानिय तह	देवदह न.पा २९ सा.वन		
१३	सबै भन्दा कम सा. वन भएको स्थानिय तह	मर्चवारी गा.पा (१ वटा)		
१४	सबैभन्दा कम सा.वन भएको स.डि.व.का	लुम्बिनी, सिद्धार्थ, तिलोत्तमा (११ वटा)		
१५	सबैभन्दा धेरै सा.वन भएको स.डि.व.का	देवदह (३३ वटा)		
१६	महिलाहरूले मात्र व्यवस्थापन गरेका सा.व.	४ गोटा, २००.१४ हेक्टर		
१७	निजी वनको संख्या	८५ वटा (९५.७५ हे)		
१८	साभेदारी वनको संख्या	२ वटा (२२५१.०४ हे)		
१९	धार्मिक वनको संख्या	४ वटा (२७.९२ हे)		
२०	काठ दाउरा उत्पादन	३३९०२०.३३ क्यू. फि.		
२१	आम्दानी, राजश्व, मू अ.कर विवरण	७,८५,९०,८५२.२६		
२२	विरुवा उत्पादन	२,५९,०००		
२३	वृक्षारोपण	५१ हे (सरकारी वन क्षेत्र)		
२४	वन डढेलो	६ सामुदायिक वनमा ४०२ हे प्रभावित वन		

# विषय सूची

## खण्ड १

### जिल्लाको परिचय

१.१ परिचय	१
१.२ भौगोलिक अवस्था :	१
१.३ रुपन्देही जिल्लाको भौगोलिक क्षेत्र अनुसार वन क्षेत्रको विवरण	२
१.४ राजनैतिक अवस्था	२
१.५ जनसङ्ख्या विवरण (२०६८ अनुसार)	३
१.६ धर्म अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण	३
१.७ प्रमुख जातजाति अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण	३
१.८ भाषाको आधारमा जनसङ्ख्या अनुपात	४
१.९ विकासका केही प्रमुख सूचकहरू	४
१.१० स्वास्थ्य सेवा सञ्चालित संस्थाहरू	४
१.११ सडक तथा यातायात :	५
१.१२ भैरहवा देखी विभिन्न स्थानको दूरी :	५
१.१३ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल	५
१.१४ उद्योग व्यवसाय	६
१.१५ खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धन	६
१.१६ जलवायू तथा वर्षा	६
१.१७ जिल्लाको वनको किसिम र क्षेत्रफल	७
१.१८ भू उपयोगको अवस्था	७
१.१९ रुपन्देही जिल्लाको नयाँ स्थानिय तह संरचनाको विवरण	८
१.२० सव डिभिजन वन कार्यालयको वन सम्बन्धि विवरण	९
१.२१ वनस्पति सम्बन्धि विवरण	१०
१.२२ वन्यजन्तु	१४
१.२३ नदी खोलाको अवस्था	१७

## खण्ड २

### डिभिजन वन कार्यालयको संक्षिप्त परिचय

२.१ स्थापना एवं पृष्ठभूमि :	१९
२.२ मौजूदा वन सङ्गठन र दरबन्दी :	१९
२.३ हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरु र डिभिजनल वन अधिकृत	१९
२.४ भवन तथा सम्पत्ति विवरण	२०
२.५ डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरु	२०
२.६ समस्या तथा चुनौतीहरु	२०
२.७ वन सम्पदा विवरण	२२
२.८ वनको वर्तमान अवस्था	२२
२.९ वन जङ्गलको किसिम	२३
२.१० वनको मौज्जात अवस्था	२४
२.११ वन सिमानाको अवस्था	२५
२.१२ वन नर्सरी	२५
२.१३ निजी वनको अवस्था :	२६
२.१४ धार्मिक वन:	२६
२.१५ साभेदारी वन	२६
२.१६ सामुदायिक वन	२८
२.१७ सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन :	२९
२.१८ वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण	३०
२.१९ अन्य प्रयोजनमा वन क्षेत्र :	३०

## खण्ड ३

### वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

३.१ वन, वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	३१
३.२ कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम	४०
३.३ वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम	४७
३.४ राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	४७
३.५ वातावरण (संघ सशर्त अनुदान)	४९

## भाग ४

### सामुदायिक वन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको सार संक्षेप

४.१ अनुगमनका तरिका :-	५०
४.२ रुपन्देही जिल्लामा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम :-	५१
४.३ सब डिभिजन वन कार्यालय अनुसार सामुदायिक वनको विवरण	५१
४.४ सा.व.उ.समितिमा लैगिङ्ग प्रतिनिधित्व:	५२
४.५ संस्थागत मुशासनका लागि गरिएका अभ्यासहरु	५२
४.६ सा.व.उ. समूहको आर्थिक गतिविधि :	५३
४.७ अनुगमन तथा मुल्यांकन क्रममा देखिएका समस्याहरु र समाधानका लागि सुभावहरु	५४

### अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : आ.व २०७८/०७९ को वार्षिक प्रगती	५९
अनुसूची २ : सब-डिभिजन वन कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्र	६३
अनुसूची ३ : संगठन तालिका	६४
अनुसूची ४ हालसम्म कार्यरत डिभिजनल वन अधिकृतको	६५
अनुसूची ५ : भवन तथा सम्पतीको विवरण	६६
अनुसूची ६ वन अतिक्रमणका विस्तृत विवरण	६७
अनुसूची-७ : बिरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी विवरण	७२
अनुसूची-८ : यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन सम्बन्धी विवरण	७३
अनुसूची-९ : साविक गा.पा./न.पा./उ.म.न.पा. अनुसार सामुदायिक वनको विवरण	७८
अनुसूची-१० : जिल्लामा हाल सम्म भएको वृक्षरोपणको विवरण	८४
अनुसूची-११ : अन्य प्रयोजनको लागि दिइएको वन क्षेत्रको विवरण	८७
अनुसूची-१२ : विगत ६ वर्षको काठ दाउरा उत्पादन, विक्री वितरण तथा संकलित राजश्व सम्बन्धी विवरण	९१
अनुसूची-१२ (क) : विगत ७ वर्षमा उत्पादन तथा बिक्री वितरण भएका काठ दाउराको विवरण	९१
अनुसूची-१२ (ख) : विगत ७ वर्षमा वन पैदावार विक्री वितरणबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	९२
अनुसूची-१२ (ग) : विगत ६ वर्षमा जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितीबाट विक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	९२

अनुसूची-१२ (घ) : विगत ६ वर्षमा सरकारी जग्गाबाट उत्पादन, बिक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	९४
अनुसूची-१२ (ङ) : विगत ७ वर्षमा बेबारीसे तथा मुद्दामा जफत भएका काठ दाउरा बिक्री वितरण तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	९५
अनुसूची-१२ (च) : विगत ८ वर्षमा डि.व.का र आपूर्ती समितीबाट काठ दाउरा बिक्री वितरण सम्बन्धी विवरण	९६
अनुसूची-१२ (छ) : विगत ७ वर्षमा सामुदायिक वन र निजी आवदी काठ दाउरा बिक्री वितरणसम्बन्धी विवरण	९६
अनुसूची-१२ (ज) : विगत ८ वर्षमा वन क्षेत्रबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	९७
अनुसूची-१३ (क) : विगत ७ वर्षमा दायर भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	९७
अनुसूची-१३ (ख) : विगत ७ वर्षमा फछ्यौट भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	९८
अनुसूची-१३ (ग) : विगत ७ वर्षमा फछ्यौट हुन बाकि भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	९८
अनुसूची-१३ (घ) : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहीमा दायर वन मुद्दाको विवरण	९९
अनुसूची-१३ (ङ) : रुपन्देहीमा जिल्ला अदालतमा दायर भएको मुद्दाको विवरण	९९
अनुसूची-१४ : कर्मचारी दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था	१००
अनुसूची-१५ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन शुरु गरिएका सामुदायिक वनहरूको विवरण	१०२
अनुसूची-१६ : उत्कृष्ट सामुदायिक वन वन पुरस्कार पाउनेको विवरण	१०३
अनुसूची-१७ : सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह बाहिर बिक्री भएका काठ, दाउरा , प्राप्त कर तथा समुहको आमदानी	१०४
अनुसूची-१८ : यस कार्यालय अर्न्तगतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	१०६

## खण्ड १

### जिल्लाको परिचय

#### १.१. परिचय

नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अर्न्तगतका १२ जिल्लाहरू मध्ये रुपन्देही जिल्ला शान्तिका अग्रदुत गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी अवस्थित जिल्ला हो । यो जिल्ला २७°२०'००" देखि २७°४७'२४" उत्तरी आक्षांस र ८३°१२'१६" देखि ८३°३८'७" पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । यो जिल्ला समुन्द्र सतहबाट १०० मिटर उचाइको तराइको समथर मैदान देखि देखि १२१९ मिटरको उचाइको चुरे पहाडसम्म फैलिएको छ । यस जिल्लालाई चुरे, भावर क्षेत्र र तराइ/मधेश गरी तीन भौगोलिक क्षेत्रहरूमा विभाजन गरिएको छ । राजनैतिक रूपले यस जिल्लालाई पाँच प्रतिनिधी सभा निर्वाचन क्षेत्र एक उप महानगरपालिका, पाँच नगरपालिका र दश गाँउपालिकामा विभाजन गरिएको छ । यस जिल्लाको सदरमुकाम सिद्धाथनगरपालिका (भैरहवा) मा रहेको छ भने लुम्बिनी प्रदेशको अस्थायी राजधानीको लागि मुकाम बुटवल रुपन्देही र स्थायी राजधानी दाङ्गको राप्ती उपत्यका देउखुरी कायम गरिएको छ ।

गौतमबुद्धको पवित्र जन्मस्थलको रूपमा विश्वमा नै परिचित यो जिल्ला ऐतिहासिक, भौगोलिक एवं पर्यटकीय दृष्टिले ज्यादै महत्वपूर्ण मानिन्छ । यस जिल्लाको नामाकरणको सम्बन्ध भगवान गौतम बुद्ध सङ्ग जोडिएको छ । गौतम बुद्धकी आमा माया देवी यसै जिल्लाको देवदह भवानीपुरमा जन्मिएकी थिइन् । उनी अत्यन्त सुन्दरी भएकीले उनलाई रुपिदेवी भनिन्थ्यो र त्यही शब्द रुपिदेवीबाट रुपिन्देही र रूपन्देही भएको हो भन्ने भनाई छ । राजा शुद्धोधनकी रानी मायादेवी कोलिय राजकन्या रुपादेवी थिइन् । शाक्यहरू र कोलियहरूको आवतजावत गर्ने मार्गमा विश्राम स्थलको रूपमा रहेको एउटा बगैँचाको नाम यिनै रानीको नामबाट रुपादेवी राखियो । कालान्तरमा उक्त शब्द अपभ्रम्स हुँदै रुम्बिनी देई, रुमिनी देई हुँदै लुम्बिनी र यसैबाट रूपन्देही जिल्लाको नाम रहेको सुन्नमा पाइन्छ । यसरी बनेको लुम्बिनी गाउँ आज पनि दक्षिण पश्चिम रूपन्देहीमा अवस्थित छ ।

#### १.२. भौगोलिक अवस्था :

##### सिमाना

पूर्व	: नवलपरासी ( दाउन्ने पश्चिम )
पश्चिम	: कपिलवस्तु जिल्ला ( कोठिखोलाको सिमाना )
उत्तर	: पाल्पा र अर्घाखाची जिल्ला ( चुरियाको पानी ढलो )
दक्षिण	: भारत उत्तर प्रदेशको महाराजगञ्ज जिल्ला ।

##### क्षेत्रफल

यो जिल्लाको क्षेत्रफल विभिन्न स्रोतहरूमा निम्नानुसार फरकफरक प्रकाशित भएको पाइन्छ ।

- १३६७७० हेक्टर (ओ एफ.एम.पी.१९९५)

- १४१३.५ वर्ग कि.मी. (एल.आर.एम.पी. १९७९)
- १४०१ वर्ग कि.मी. ( जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय रूपन्देही)
- १३०७३५ हेक्टर (परिवर्तन विशलेषण प्रतिवेदन २०६२, वन विभाग)
- १३६० वर्ग कि.मी. (जि.वि.स. रूपन्देही)
- १३०५३९ हेक्टर ( वन अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र, )

## अवस्थिति

अक्षांश	- २७°२०'००" देखि २७°४७'२४" उत्तर
देशान्तर	- ८३°१२'१६" देखि ८३°३८'७" पूर्व
उचाई	- १०० मिटर देखि १२१९ मिटर सम्म
तापक्रम	- न्यूनतम ८.७५ देखि अधिकतम ४४ डिग्री सेल्सियस
औसत वर्षा	- १३९१ मि.
हावापानी	- उष्ण प्रदेशीय
मुख्य नदीहरू	- तिनाउ, रोहिणी, दानव, कोठी, कञ्चन, डण्डा, सुखौरा, कचरा, इंगुरिया, घोडाहा, बघेला, कोइली, भाङ, पहिला, जवाइ
प्रमुख तालहरू	- गैडहवाताल, विष्णुपुरा-१ (२९.०५ हे.), नन्दभाउजु (चिल्हिया), दानापुरताल / गजेडीताल (१९ हे.), देवदह आदि

## १.३ रूपन्देही जिल्लाको भौगोलिक क्षेत्र अनुसार वन क्षेत्रको विवरण

तालिका १ रूपन्देही जिल्लाको भौगोलिक अवस्था

क.सं	भौगोलिक क्षेत्र	वन क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	चुरे	१८७२०	७३।३९
२	तराई	६७८८	२६।६१
	जम्मा	२५५०८	१००

श्रोत : DFRS, 2018

## १.४ राजनैतिक अवस्था

- प्रदेशको नाम : लुम्बिनी प्रदेश
- अस्थायी प्रदेश राजधानी : बुटवल, रूपन्देही
- प्रदेशभर जिल्ला सख्या : १२
- निर्वाचन क्षेत्र : ५
- उप महानगरपालिका : १ (बुटवल उप.महानगरपालिका)

- नगरपालिका : ५ (तिलोत्तमा, देवदह, सैनामैना, लुम्बिनी साँस्कृतिक र सिद्धार्थनगर नगरपालिका)
- गाँउ पालिका : १० (शुद्धोधन, सियारी, कञ्चन, गैडहवा, ओमसतिया, मायादेवी, रोहिणी, सम्मरीमाइ, मर्चवारी र कोटहीमाइ )

#### १.५ जनसङ्ख्या विवरण (२०६८ अनुसार)

- कुल जनसङ्ख्या : ८८०१९६
- पुरुष : ४३२१९३
- महिला : ४४८००३
- वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धि दर : २.१७ प्रतिशत
- घर धुरी सङ्ख्या : १६३९१६
- औसत परिवार सङ्ख्या : ५.३७
- जनघनत्व( प्रतिवर्ग किलोमिटर ) : ६४७
- जन सङ्ख्याको आधारमा : तेस्रो ठूलो जिल्ला
- अनुपस्थित जनसङ्ख्या : ६२९०४
- महिलाको नाममा घरजग्गा रहेको परिवार सङ्ख्या : ३९४७४

#### १.६ धर्म अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

- हिन्दु : ७५९०४६ (८६.३%)
- इस्लाम : ७२४२८ (८.२%)
- बौद्ध : ४०५७१ (४.६%)
- क्रिश्चियन : ५८२४ (०.७%)
- अन्य : किरात, प्रकृति र अन्य २३२७ जना (०.२%)

#### १.७ प्रमुख जातजाति अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

- ब्राह्मण : १४०२४९ (१५.९%)
- मगर : ९४२६७ (१०.७%)
- थारु : ८४७८८ (९.६%)
- मुसलमान : ७२४६८ (८.२%)
- यादव : ६५०९९ (७.४%)
- क्षेत्री : ६१४६३ (७.०%)



- चमार, हरिजन : ३२७२७ (३.७%)
- अन्य : ३२९१३५ (३७.४%)

### १.८ भाषाको आधारमा जनसङ्ख्या अनुपात

- भोजपुरी : ३६.५९ प्रतिशत
- नेपाली : ३६.८९ प्रतिशत
- थारू : ६.२६ प्रतिशत
- मगर : ४.१८ प्रतिशत
- अवधी : ६.३७ प्रतिशत
- उर्दू : २.५६ प्रतिशत
- मैथली : ३.५३ प्रतिशत
- अन्य : ३.६२ प्रतिशत

### १.९ विकासका केही प्रमुख सूचकहरू

- जम्मा साक्षरता प्रतिशत : ९६.१७%
- काठ दाउरा बाले घरपरिवार प्रतिशत : ३४.३%
- विद्युत सुविधा प्राप्त घरपरिवार प्रतिशत : ८०.६%
- प्रतिव्यक्ति आय : ११२३ US\$
- धारा पाइपबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार : ३८.४%
- ट्युबेल हेन्डपाम्पको खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार : ५९.१%

### १.१० स्वास्थ्य सेवा सञ्चालित संस्थाहरू

- प्रादेशिक अस्पताल : १
- जिल्ला अस्पताल : १
- प्राथमिक उपचार केन्द्र : ५
- हेल्थ पोष्ट : ६५
- बर्थिङ् सेन्टर : २१
- आयुर्वेद अस्पताल : १
- आयुर्वेद औषधालय : ४
- संस्थागत क्लिनिक : २
- खोप क्लिनिक : ३१७
- म. स्वा. स्वयम्सेविका : १५११

### १.११ सडक तथा यातायात :

- कच्ची सडक १२२ कि.मी.
- ग्राभेल सडक ९७५ कि.मी.
- कालोपत्रे सडक ३९२ कि.मी.
- राष्ट्रिय राजमार्ग ७०.३५ कि.मी.
- सहरी सडक ७५ कि.मी.

### १.१२.भैरहवा देखी विभिन्न स्थानको दूरी :

- बुटवल २२ कि.मी.
- लुम्बिनी २२ कि.मी.
- परासी -हुलाकी सडक १६.५ कि.मी.
- मर्चवार (सेमरा) २७ कि.मी.
- पोखरा १७६ कि.मी.
- काठमाडौँ २८३ कि.मी.
- नेपालगञ्ज २८० कि.मी.
- नारायणगढ १३७ कि.मी.

### १.१३. प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल

- देवदह भवानीपुर
- जितगढी किल्ला बुटवल
- प्रकटेश्वर महादेव (गोनाहा)
- पर्रोहा परमेश्वर बोलबमधाम
- राजापानी (सालभण्डी)
- सतियामाई (पट्खौली)
- जलविनायक (बुटवल)
- मणिमुकुन्दसेनको दरवार र फुलबारी
- नन्दभाउजु ताल (चिल्हिया)
- गैडहवा ताल (विष्णुपुरा)
- मर्चवारी देवी (वोगडी)
- सैनामैना ऐतिहासिक स्थल (पर्रोहा)
- सिद्धबाबा धाम, बुटवल
- नारायण मन्दिर (भैरहवा)

- कन्यामाई र वैरीमाई (कलिदह)
- शङकरनगर वन बाटिका
- नारायणपूरताल
- बोलबमधाम
- रामापिथेकस पार्क

## १.१४ उद्योग व्यवसाय

तालिका २ रुपन्देही जिल्लामा स्थापित उद्योग व्यवसाय

सिनं	वर्गीकरण	लघु		घरेलु		साना	
		संख्या	कुलपूँजी	संख्या	कुलपूँजी	संख्या	कुलपूँजी
१	उत्पादन मुलक	७९	३१६४९०००	३३३	१८७२०९७०९	६३८६	१६८८८४४७८७८
२	कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित	११	६८५००००	०	०	२१४५	६०७५३३४५०२
३	पर्यटन मुलक	४२	१५८३२०००	१	१५४०००००	२२८९	३१५१७२२२४६
४	सूचना संचार प्रविधि सूचना प्रसारण प्रविधिमा आधारित	०	०	०	०	१	३०००००
५	सेवा मुलक	८३	३०१७८०००	२८	१४६८९५५५	४०६७	५१६९५१०६२८
	जम्मा	२१५	८४५०९०००	३६२	२१७२९९२६४	१४८८८	३१२८५३१५२५४

श्रोत घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय रुपन्देही

## १.१५. खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धन

- दाउरा ५६२६४ परिवार
- मट्टितेल २००५ परिवार
- एल.पि. ग्यास ५६०६६ परिवार
- गुइँठा ४२५१९ परिवार
- वायोग्याँस ५१७१ परिवार
- बिद्युत ४३ परिवार
- अन्य १७६७ परिवार

## १.१६ . जलवायू तथा वर्षा

- औषत अधिकतम तापक्रम : ३६.१३ डिग्रि सेल्सियस
- औषत न्यूनतम तापक्रम : २२.५ डिग्रि सेल्सियस
- अत्याधिक गर्मी हुने महिना : जेष्ठ-आषाढ
- औषत वार्षिक वर्षा : २२२० मिलीलिटर

**१.१७ . जिल्लाको वनको किसिम र क्षेत्रफल**  
तालिका ३ जिल्लाको वनको किसिम

वनको किसिम	जम्मा क्षेत्रफल ( हेक्टर )	प्रतिशत
साल (Sal)	८५३५।७	३३।४३
साल तराइ हार्डउड (STH)	१५५६५।१	६१।०२
तराइ हार्डउड (TH)	१००४।२	३।९३
अन्य काष्ठ क्षेत्र	४०३	१।५७
जम्मा	२५५०८	१००

श्रोत : रुपन्देहीको पञ्चवर्षिय योजना २०७५/७६ देखि २०७९/८०

**१.१८. भू उपयोगको अवस्था**

तालिका ४ भू उपयोगीताको अवस्था

सि.न	भू-उपयोगिता विवरण	क्षेत्रफल हे.	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	८९५५९	६८।५६
२	वन क्षेत्र ( अतिक्रमण क्षेत्र सहित)	३३८५४	२५।९२
२.१	वन	२५१०५	१९।२२
२.२	अन्य काष्ठ क्षेत्र	४०३	०।३१
२.३	अतिक्रमण क्षेत्र	८३४६	६।३९
३	घासे मैदान	२०४०	१।५६
४	अन्य(वस्ती, शहर, एयरपोर्ट आदि)	५१६८	३।९६
	जम्मा	१३०६२१	१००।००

श्रोत : DFRS, 2018

## १.१५. रुपन्देही जिल्लाको नयाँ स्थानिय तह संरचनाको विवरण

### तालिका ५ स्थानिय तह संरचना अनुसार वनको विवरण

क्र.सं.	हालको स्थानिय तहको नाम	साविक क्षेत्र	हाल कायम वडा संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	वन क्षेत्र (हे)	स्थानिय तहमा वन क्षेत्र प्रतिशत	जिल्लाको वन क्षेत्र प्रतिशत
१	बुटवल उप महानगरपालिका	बुटवल वडा नं. १ देखी २२	२२	१०१६९	४८९०	४८	१९
२	देवदह नगरपालिका	देवदह १- ११, सिक्टहन १,२,६,७ र ९	१२	१३७०९	७३३५	५४	२९
३	सैनामैना नगरपालिका	सैनामैना १-१२ सालभण्डी १,४,५,९	११	१६१३०	९१५१	५७	३६
४	तिलोत्तमा नगरपालिका	तिलोत्तमा १-२४	१७	१२६३०	१२७८	१०	५
५	लुम्बिनी साँ.न.पा.	लु.साँ.न.पा. १-२१	१३	११२२७	०	०	०
६	सिद्धार्थनगर	सिद्धार्थनगर १-१३	१३	३६०६	११	०	०
७	मायादेवी गाँउपालिका	मधौली १-९, कम्हरिया ९, गोनाहा १ र ९ हाटी वनगाई १-९	८	७२५०	०	०	०
८	ओमसतिया गाउँपालिका	पडसरी १-९, हाटी फर्साटिकर १-९, बसन्तपुर १-९, पटखौली १-९, छोटकीरामनगर १-९	६	४८५८	०	०	०
९	रोहिणी गाउँपालिका	वगाहा १-९, पोखरभिण्डी १-९, धकधई १-९, छिप्रागढ १-९, बोधवार १-९, पजरकट्टी १-९	७	६४६८	३२	०	०
१०	सियारी गाउँपालिका	चिल्लीया १-९, मैनाहिया १-९, हनैया १-९, दयानगर १-९, पश्चिम अमुवा १-९	७	६६४०	१४२	२	१
११	शुद्धोधन गाउँपालिका	खडवा वनगाई १-९, सौर्हवा फर्साटिकर १-९, मानपकडी १-९, मानमटेरीया १-९,	७	५७६०	२०	०	०

क्र.सं.	हालको स्थानिय तहको नाम	साविक क्षेत्र	हाल कायम वडा संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	वन क्षेत्र (हे)	स्थानिय तहमा वन क्षेत्र प्रतिशत	जिल्लाको वन क्षेत्र प्रतिशत
१२	गैडहवा गाउँपालिका	सौडी १-९, जोगडा १-९, विष्णुपुरा १-९, सुर्यपुरा १-९	९	९६८५	७१९	७	३
१३	कञ्चन गाउँपालिका	गजेडी १-९, रुद्रपुर १-९	५	५८५३	१२६८	२२	५
१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	सिपवा १-९, सक्रौन पकडी १-९, मर्यादापुर १-९, वैरघाट १-९, मभ्रगावा १-९, बोगडी १-९	७	५८२९	०	०	०
१५	मर्चवारी गाउँपालिका	सेमरामर्चवार १-९, रायपुर १-९, सिलौरिया १-९, बगौलि १-९	७	४८५८	०	०	०
१६	सम्मरीमाइ गाउँपालिका	करौता १-९, थु. पिपरहवा १-९, फरेना १-९, रोइनीहवा १-९, असुरैना १-९, वेतकुईया १-९	७	५०८१	०	०	०
१७	लुम्बिनी विकास क्षेत्र			७८६	२५९	३३	१
		<b>जम्मा</b>		<b>१३०५३९</b>	<b>२५१०५</b>	<b>१९।२३</b>	<b>१००</b>

श्रोत : स्थानीय तहमा वन तथा जलाधार प्रोफाइल कार्यदल, वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय, २०७४

## १.२०. सव डिभिजन वन कार्यालयको वन सम्बन्धि विवरण

तालिका ६सव डिभिजन वन अनुसार वनको विवरणहरु

सव.डि.व.का	वनको क्षेत्रफल	क्षेत्रफल (हेक्टर)			
		सामुदायिक वन	साभेदारी वन	धार्मिक वन	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन
देवदह	४७०७	३२६७	०	७६२	१४३२।५
तिलोत्तमा	४८४९	२१३५	७६४।२	०	१९४९।४१
कञ्चन	४२९१	२४७४	१३२१	०	४९६।३८
लुम्बिनी	७९८।३	८९४।९	०	०	०

सैनामैना सब डिभिजन	१०३०२	७०३२	०	१९।८५	३२५।०३३
सिद्धार्थ सब डिभिजन	१५७६	४८९।६	०	०	०
<b>जम्मा</b>	<b>२५१०५</b>	<b>१६२९२</b>	<b>२०८५</b>	<b>२७।४७</b>	<b>६७०।०३८</b>

श्रोत : डि व का २०७९ सा व को रेकड

### १.२१ वनस्पति सम्बन्धि विवरण

क रुख तथा बोट बिरुवाहरुको विवरण

राष्ट्रिय वन, सामुदायिक तथा साझोदारी वन क्षेत्रमा पाईने रुख तथा बोट बिरुवाहरुको सूची तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छः

तालिका ७ वन क्षेत्रमा पाईने रुख तथा बोट बिरुवाहरुको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	साल	<i>Shorea robusta</i>	Dipterocarpaceae		LC	Protected
२	साज/अरुना	<i>Terminalia tomentosa</i>	Combretaceae			
३	बोट धाडरो	<i>Legerstroemia parviflora</i>	Lythraceae			
४	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	Rubeaceae			
५	सिन्दुरे	<i>Mallotus phillippinensis</i>	Euphorbiaceae			
६	राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	Fabaceae			
७	क्यामुन	<i>Cleistocalyx operculatus</i>	Myrtaceae			
८	सिसौ	<i>Dalbergia sissoo</i>	Fabaceae			
९	खयर	<i>Acacia catechu</i>	Fabaceae			
१०	अर्जुना	<i>Terminalia arjuna</i>	Combretaceae			
११	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	Sapindaceae			
१२	टाँटरी	<i>Dillenia pentagyna</i>	Dilleniaceae			
१३	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	Myrtaceae			
१४	बिजयसाल	<i>Pterocarpus marsupium</i>	Fabaceae			Protected
१५	भलायो	<i>Semecarpus anacardium</i>	Anacardiaceae			
१६	मसला	<i>Eucalyptus spp.</i>	Myrtaceae			
१७	गुलमोहर	<i>Delonix regia</i>	Fabaceae			

१८	सिरिस	<i>Albizia procera</i>	Fabaceae			
१९	बाँझी	<i>Anogeissus latifolia</i>	Combretaceae			
२०	क्यासिया	<i>Senna siamea</i>	Fabaceae			
२१	पिपल	<i>Ficus religiosa</i>	Moraceae			
२२	बेल	<i>Aegle marmelos</i>	Rutaceae			
२३	असारे	<i>Murraya koenigii</i>	Rutaceae			
२४	सिमल	<i>Bombax ceiba</i>	Malvaceae			Protected
२५	हल्दु/कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	Rubiaceae			
२६	वर	<i>Ficus benghalensis</i>	Moraceae			
२७	सतिसाल	<i>Dalbergia latifolia</i>	Fabaceae			
२८	समि	<i>Ficus benjamina</i>	Moraceae			
२९	चिउरी	<i>Diploknema butyracea</i>	Sapotaceae			
३०	कदम	<i>Neolamarckia cadamba</i>	Rubiaceae			
३१	बाँस	<i>Himalaya calamus</i>	Poaceae			
३२	लामपाते	<i>Duabanga grandiflora</i>	Sonneratiaceae			
३३	टिक	<i>Tectona grandis</i>	Lamiaceae			
३४	बकाइनो	<i>Melia azedarach</i>	Meliaceae			

यहाँ केही मिचाहा प्रजातिका वनस्पति पनि पाइन्छन् | जस्तै : कालो बनमारा (*Ageratina adenophora*), निलो झार (*Ageratum houstonianum*) आदि |

आइयुसिएनको लोपोन्मुख सूचांक : T (Threatened), E (Endangered), LC (Least concern), V (Vulnerable), NT (Near Threatened)

ख. प्रमुख गैह्र काष्ठ वनस्पति

रुपन्देही जिल्ला जैविक विविधताले भरिपूर्ण रहेको हुँदा यहाँ विभिन्न प्रकारका काष्ठ तथा गैह्रकाष्ठ जन्य वनपैदावारहरू पाइन्छन् । घरेलु प्रयोजन एवम् व्यापारिक दृष्टिकोणले समेत महत्व राख्ने जडिवुटी लगायतका गैह्रकाष्ठ वनपैदावारहरूको उत्पादन परिमाण यस जिल्लामा न्यून रहेता पनि उपलब्धताको हिसाबले प्रजातिको नाम, उपयोगी भाग र स्थानीय प्रयोगको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८ आयोजना क्षेत्रमा पाईने गैर काष्ठ वनस्पतिहरू

क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
१	वन तरुल	<i>Dioscorea bulbifera</i>	१५०-२१००	जमिन मुनिको भाग	औषधी, खाना



क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
२	निगालो	<i>Drepanostachyum sp.</i>	१५००-२७००	काण्ड र टुसा	खान तथा हस्तकलाको सामग्री बनाउन
३	रुद्राक्ष	<i>Elaeocarpus sphaericus</i>	७००-१७००	फल	औषधी , धार्मिक
४	धसिंडग्रे	<i>Gaultheria fragrantissima</i>	१२००-२७००	पात	सुगन्धित तेल र धार्मिक
५	सज्योन	<i>Jatropha curcas</i>	१००-२०००	बिउ	बैकल्पीक उर्जा, औषधी
६	सिन्दुरे	<i>Mallotus philippensis</i>	१५०-१८००	बोक्रा, पात, फल	औषधी
७	अमला	<i>phyllanthus emblica</i>	१५०-१४००	फल	खाना, त्रिफला औषधी
८	अम्रिसो	<i>Thysanolaena maxima</i>	५००-२०००	डाँठ र फुल	कुचो
९	गुर्जो	<i>Tinospora sinensis</i>	३००-१५००	लहरा	जडिबुटी चिया र औषधी
१०	कुरिलो	<i>Asparagus racemosus</i>	१५०-२१००	जरा र टुसा	खान र औषधी
११	निम	<i>Azadirachta indica</i>	१००-९००	सम्पूर्ण भाग	औषधी
१२	तेजपात	<i>Cinnamomum tamala</i>	४५०-२१००	बोक्रा, पात	औषधी, मसला
१३	सर्पगन्धा	<i>Rauwolfia serpentine</i>	१००-१२००	जरा	औषधी
१४	पिपला	<i>Piper longum</i>	२००-१४००	फल र डाठ	औषधी, मसला
१५	हर्रो	<i>Terminalia chebula</i>	१५०-११००	बोक्रा, फल र जरा	त्रिफला औषधी, खाद्य पदार्थ कुहाउन, रंग जमाउन तथा चमक ल्याउन
१६	बरो	<i>Terminalia bellirica</i>	३००-११००	बोक्रा, काठ	त्रिफला औषधी,आअको रोगमा ज्वरो निको पार्न
१७	पानी अमला	<i>Nephrolepis cordifolia</i>	५००-२५००	पात तथा जमिनमुनिको भाग	Decoration कार्य तथा जण्डिस र मधुमेहको औषधी
१८	सितलचिनी	<i>Moringa oliefera</i>	३००-१५००	फल, बिउ	खान तथा औषधी प्रयोग
१९	बेत	<i>Calamus tenuis</i>	३००-१४००	डाठ	फर्निचर बनाउन
२०	बेल	<i>Aegle marmelos</i>	१००-१०००	फल, पात	खाना, औषधी र धार्मिक

क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
२१	चिउरी	<i>Diploknema butyracea</i>	४००-१४००	बिउ	धिउ, साबुन, मैनबत्ति, सुगन्धको लागि , दुखाइ कम गर्ने औषधी आदी
२२	सिमल	<i>Bombax ceiba</i>	१००-१४००	भुवा	कपास बनाउन
२३	सिकाकाइ	<i>Acacia rugata</i>	४००-८००	कोसा, बिउ	ज्वरो, भ्नाडापखाला, तागत दिने, सर्पको टोकाइ इत्यादीको औषधी
२४	राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	१५०-१५००	फल र जरा	आयुर्वेदीक औषधी, ज्वरो, जन्डिस औषधी गोवन सर्पको बिस नियन्त्रण गर्न
२५	बास	<i>Dendrocalamus spp.</i>	४०००	डाँठ	डालो, भकारी, फर्निचर, खाधपदार्थ , दाउरा
२६	क्यामोमाइल	<i>Matricaria chamomilla</i>	१५०-२०००	फुल	सुगन्धित तेल, cosmetics हरु बनाउन, क्यामोमिल चिया
२७	मेन्था	<i>Mentha arvensis</i>	१००-१०००	पात	खाना,पेय पदार्थ, प्रशोधनका सामग्री, खोकी औषधी
२८	तुलसी	<i>Ocimum tenuiflorum</i>		पात र डाठ	आयुर्वेदीक औषधी, धार्मिक
२९	बबुल	<i>Acacia Arabica</i>	५००-२०००	बिउ र बोक्रा	रगत बग्न रोक्न, विष लागेको हटाउन, पेटमा जुका परेमा, चर्मरोग, रगत आइरहने खालको बावासिर, दम, ब्रोडकाइटिस,कलेजोको गडबडी, जीउमा सेतो दाग देखिएमा, पिसावमा खराबी, पेटभित्र पानी जमेमा
३०	सिट्रोनेला	<i>cymbopogon winterianus</i>	१८०-१५००	पात	साबुन,फिनेल तथा कृत्रिम कागती, वास्ना, लुतो,रक्त सञ्चार ज्वरो, मांसपेशी दुखेको, सुगन्धित तेल
३१	खयर	<i>Acacia catehu</i>	२००-१५००	बोक्रा र काठ	कफ खोकी, दम, चर्म रोग लुतो, ट्रन्सिल, दाद, आदीको औषधी
३२	बाभ्रि	<i>Anogeissus latifolia</i>	४५०-१५००	बोक्रा र पात	गानो, ग्याष्ट्रिक, दम, कफ, खोकी औषधी
३३	असुरो	<i>Justicia adhatoda</i>	५००-१६००	पात फल फुल जरा	औषधी

क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
३४	लेमन ग्रास	<i>Cymbopogon flexuosus</i>	१००-१५००	पात	सुगन्धीत तेल, दात दुखेको, टाउको दुखेको, आखाको रोग, हैजा, ग्याष्ट्रिक औषधी
३५	पामारोजा	<i>Cymbopogon martini</i>	१००-१५००	पात	सुगन्धीत तेल तथा प्रशोधनका वस्तुहरु

## १.२२. वन्यजन्तु

### १.२२.१ स्तनधारी प्रजाति, चरा, घस्रन प्रजाति, माछा, आदिको विवरण

अति वन विनाशका चपेटामा परेका यस जिल्लामा वन्यजन्तुका वासस्थान खल्बलिन तथा चोरी शिकारीका कारणले गर्दा वन्यजन्तु तथा वनस्पतिका संख्या घट्दै गइ जैविक विविधतामा ह्रास आएको देखिन्छ। यस जिल्लामा ५० परिवारका २१३ प्रजातिका चराहरु, १८ परिवारका ३१ प्रजातिका स्तनधारी प्राणीहरु रहेका डि.व.का. रुपन्देहीले २०७४ सालमा गरेका अध्ययनबाट देखिन्छ। त्यसैगरी ४४ प्रजातिका माछा, २१ प्रजातिका रेप्टाइल्स रहेको तथ्यांक पाइएको छ। यस जिल्लामा पाइने वन्यजन्तुहरुमा खरायो, दुम्स, जंगली विरालो, चित्तल, वनेल, निलगाई, चितुवा र कहिलेकाही बाघ समेत देखिएका स्थानिय बासिन्दाको भनाइ छ। वन संरक्षणका कारणले गर्दा हालका दिनहरुमा निलगाइको संख्यामा अत्यधिक वृद्धि भएको छ। चराहरुमा धनेश, राजहंश, मयुर, कालिज, सुगा, दुकुर, सुनचरो, बाज, तित्रा आदि पर्दछन्। लुम्बिनी विकास कोष तथा आसपासका क्षेत्रमा चराहरुका अध्ययन, अनुसन्धान तथा संरक्षणका प्रयासहरु समेत भएका छन्। रुपन्देहि जिल्लामा पाइने वन्यजन्तुहरु संम्बन्धि विवरण तपसिल अनुसार रहेको छ।

### तालिका १ जंगली स्तनधारी प्राणीहरु

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	चितुवा	<i>Panthera pardus</i>	Felidae	I	V	Protected
२	वन विरालो	<i>Felis chaus</i>	Felidae	II	LC	-
३	खरायो	<i>Lepus nigricolis</i>	Leporidae		LC	-
४	फ्याउरो	<i>Vulpes bengalensis</i>	Canidae		V	Protected
५	बदेल	<i>Sus scrofa</i>	Suidae		LC	-
६	रातो बादर	<i>Macaca mulatta</i>	Cercopitheidae	II	LC	-

७	निलगाई	<i>Boselaphus tragocamelus</i>	Bovidae		V	Protected
८	चित्तल	<i>Axis axis</i>	Cervidae		V	-
९	सानो निर बिरालो	<i>Viverricula indica</i>	Felidae		LC	-
१०	ढेडु वा लडगुर	<i>Semnopithecus entellus</i>	Cercopithecidae	I	NT	-
११	ठुलो न्याउरी मुसो	<i>Herpestes edwardsii</i>	Herpestidae		LC	-
१२	लोखर्के	<i>Petaurista petaurista</i>	Sciuridae		LC	-
१३	स्याल	<i>Canis aureus</i>	Canidae		LC	-
१४	जुरे दुम्सी	<i>Hystrix indica</i>	Hystriidae		LC	-
१५	मलसाँप्रो	<i>Martes flavigula</i>	Mustelidae		LC	-
१६	चमेरो	<i>Pteropus giganteus</i>	Pteropodidae	II	LC	-

### तालिका १० चराहरूको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	बैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	भुँडीफोर गिद्ध	<i>Leptoptilos javanicus</i>	Ciconiidae		V	-
२	सारस	<i>Antigone Antigone</i>	Gruidae		LC	-
३	कोइली	<i>Eudynamis scolopacea</i>	Cuculidae		LC	-
४	सानो धनेश	<i>Oryx capensis</i>	Oryx		LC	-
५	कुर्ले ढुकुर	<i>Spilopelia chinensis</i>	Columbidae		LC	-
६	डाडग्रे रूपी	<i>Acridotheres tristis</i>	Sturnidae		LC	-
७	कोटेरो मुनियौ	<i>Lonchura punctulata</i>	Estrildidae		LC	-
८	सिमकुखुरा	<i>Amurornis phoenicurus</i>	Rallidae		LC	-
९	सानो सेतो बकुल्ला	<i>Egretta garzetta</i>	Ardidae		LC	-
१०	जुरेली	<i>Pycnonotus cafer</i>	Picnonotidae		LC	-

११	पातसिउने फिस्टो चरा	<i>Orthotomus sutorius</i>	Cisticolidae		LC	-
१२	लाटोकोसेरो	<i>Athene brama</i>	Strigidae	II	LC	-
१३	काष्ठकूट	<i>Dendrocopos macei</i>	Picidae		LC	-
१४	बीउ कुहियो	<i>Hierococcyx varius</i>	Cuculidae		LC	-
१५	सेतोकण्ठे माटीकोरे	<i>Halcyon smyrnensis</i>	Alcedinidae		LC	-
१६	निलकण्ठर ठेउवा	<i>Coracias benghalensis</i>	Coraciidae		LC	-
१७	घर गौथली	<i>Hirundo rustica</i>	Hirundinidae		LC	
१८	बट्टाई	<i>Coturnix coturnix</i>	Phasianidae		LC	-
१९	खैरो भद्राई	<i>Lanius cristatus</i>	Laniidae		LC	-
२०	खोले टिकटिके	<i>Motacilla maderaspatensis</i>	Motacillidae		LC	-
२१	बकुल्ला	<i>Ardeola grayii</i>	Ardeidae		LC	-
२२	भँगैरा	<i>Passer domesticus</i>	Passeridae		LC	-
२३	मलेवा	<i>Columba livia</i>	Columbidae		LC	-
२४	घर काग	<i>Corvus splendens</i>	Corvidae		LC	-
२५	कण्ठे सुगा	<i>Psittacula krameri</i>	Psittaculidae		LC	-

### तालिका ११ सरीसृपको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	माउसुली	<i>Hemidactylus frenatus</i>	Gekkonidae		LC	-
२	हरेउ सर्प	<i>Trimeresurus spp</i>	Viperidae		LC	-
३	अजिङ्गर	<i>Python molurus</i>	Pythonidae	I	V	Protected
४	साधारण सर्प	<i>Boiga trigonata</i>	Colubridae		LC	-
५	धामन सर्प	<i>Ptyas mucosa</i>	Colubridae		LC	-
६	भ्यांगुता	<i>Rana tigrina</i>	Ranidae		LC	-

७	छेपारो	<i>Calotes versicolor</i>	Agamidae		LC	-
८	सुन गोहोरो	<i>Varanus flavescens</i>	Varanidae	I	LC	Protected
९	खर्से भ्यागुता	<i>Bufo spp</i>	Bufoidea		LC	-
१०	ढकनी नरम खवटे कछुवा	<i>Lissemys punctate</i>	Trionichidae	II	LC	-
११	गोहोरो	<i>Varanus spp</i>	Varanidae		LC	-
१२	कछुवा	<i>Pangshura tecta</i>	Geoemydiidae	II	V	-
१३	गोमन सर्प	<i>Naja naja</i>	Elapidae	II	LC	-

### १.२३ नदी खोलाको अवस्था

रुपन्देही जिल्लामा रहेका नदी खोलहरु पाल्पा तथा रुपन्देही जिल्लामा मुहान रही दक्षिण तर्फ वग्दै चुरे तथा तराइ भाग हुँदै अधिकांश खोला तथा खहरेहरु भारत तर्फ वग्दछन् । यी खोला तथा खहरेहरुका जलाधार क्षेत्र ४ देखि ८७८ वर्ग मीटर रहेका छन् । रुपन्देही जिल्लाका २४ नदी, खोला तथा खहरेहरु सबै भन्दा धेरै जलाधार क्षेत्र भएको दानो खोला र सानो जितगढी खोला हो (जि. स. स. २०७१)। यस जिल्लाका नदी, खोला तथा खहरे मा रहेका नदी जन्य पदार्थ संकलन तथा व्यवस्थापनको लागि ११ खोला खहरेहरुको अवस्था तल तालिकामा उल्लेख गरीएको छ ।

### तालिका १२ प्रस्तावित नदी खोलाको सतहको हालको अवस्था

सि. नं.	खोलाको नाम	सम्भावित उत्खनन् क्षेत्र	औषत लम्वाई मी	औषत चौडाई मी	औषत गहिराई मी	औषत आयतन घन मी
१	ईन्गुरीया	मलमला, मौवाघारी	१८६.५	२६.५	१.७८	८७९७.२१
२	घमाहा	गंगानगर क्षेत्र	२७०	१७.५	०.७७५	३६६१.८८
३	बौराहा	सैनामैना १, प्राकृतिक चिकित्सालय र चारपाला सामुदायिक वनको विच क्षेत्र	३८५.५	३८	०.३	४३४९.१०
४	जवई	बुटवल १३, जितेश्वरी सामुदायिक वन	१९९	२८.५	१.७	९६४१.५५
५	आँपगौरा	बुद्ध सा व दाउन्ने क्षेत्र	५५०	१८.८५	१	२७७०४.८३
६	घोडाहा	सरनटाँडी दक्षिण क्षेत्र	१३५५	४६	०.६	४२५३३.४५

सि. नं.	खोलाको नाम	सम्भावित उत्खनन् क्षेत्र	औषत लम्वाई मी	औषत चौडाई मी	औषत गहिराई मी	औषत आयतन घन मी
७	सराङ्ग	सराङ्गटाँडी	८५०	३८.५	०.७५	३१०८८.७५
८	त्रीशुली	चिसापानी चरङ्गे	५६१	६७	०.४०	२७९८९.२८
९	भलुही	क्याउली, पाल्पाली सा व	१६६	४१.३३	३.१२	२१४०५.६३
१०	कन्चन	झिमझिमिया सा व घाट क्षेत्र	८५०	६६	०.७५	८२३४८
११	खोरमोर	लुम्बीनी साव र झिमझिमिया बाँधमुनि देखि ५०० मी टाढा	१३१	५३	२.५५	१७७०४.६५
<b>जम्मा आयतन</b>						<b>२७७२२४.३३</b>

**श्रोत:** रुपन्देही जिल्ला अन्तर्गत वहने नदी, खोला-खहरे व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलनको लागि तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन २०७८

## खण्ड २

### डिभिजन वन कार्यालयको संक्षिप्त परिचय

#### २.१ स्थापना एवं पृष्ठभूमि :

नेपालमा वन व्यवस्थापनको कार्य विक्रमसंवत् १९९९ साल देखी सुरु भएको पाइन्छ। सर्वप्रथम काठ महल अड्डाको स्थापना गरी त्यस अर्न्तगत ३ सर्कल, १२ वन जाँच अड्डाहरु राखिए। वि.सं. २००७ सालको परिवर्तनपछि मुलुकको सबै क्षेत्रमा परिवर्तन हुँदा वन सङ्गठनमा पनि परिवर्तन भई २००८ सालमा २ सर्कल, ११ डिभिजन र ४४ रेन्ज कार्यालय सहित वर्तमान वन विभागको स्थापना भएको हो। समय सापेक्ष परिवर्तन हुँदै २०३३ सालमा राष्ट्रिय वन योजना लागु भयो र वि.सं. २०४० सालमा ५ वटा क्षेत्रीय वन निर्देशनालय खडा गरी सबै जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालय स्थापना गर्ने काम सुरु भई २०४३, २०४४ सम्म ७५ वटै जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालयहरु सञ्चालनमा आए। २०५० सालमा वन सङ्गठनमा सामान्य हेरफेर गरी मुस्ताङ बाहेक ७४ जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालय, ९२ इलाका वन कार्यालय र ६९८ रेन्जपोष्टहरु कायम गरिए।

२०५० सालमा नयाँ वन सङ्गठन लागू भएपछि यो जिल्ला 'ख' वर्गका १६ जिल्ला मध्ये एक कायम भई २ वटा इलाका वन कार्यालय र १२ वटा रेन्जपोष्ट कार्यरत रहेकोमा २०७० सालमा लागू भएको नयाँ सङ्गठन संरचना अनुसार तपसिल बमोजिम २ वटा सेक्टर वन कार्यालय र १२ वटा इलाका वन कार्यालय कायम भएका थिए। नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदको मिति २०७६।०१।०१ को निर्णय अनुसार प्रदेश सरकार अर्न्तगत रहने गरी यस कार्यालयको नाम डिभिजन वन कार्यालय हुन गएको छ, साथै यस कार्यालय अर्न्तगत ६ वटा सब-डिभिजन वन कार्यालयहरु रहेका छन्। डिभिजन वन कार्यालय रुपन्देही जिल्लाको ओमसतिया गाउँपालिका वडा नं ४ मा अवस्थित रहेको छ। कार्यालयको कार्यक्षेत्र सम्बन्धि विवरण **अनुसुची २** मा संलग्न छ।

#### २.२ मौजुदा वन सङ्गठन र दरबन्दी :

२०७५ को नयाँ सांगठनिक संरचना अनुसार यस जिल्लामा जम्मा ९४ जना कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी रहेको छ। यस जिल्लामा एउटा डिभिजन वन कार्यालय, ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालय रहेको छ। यस जिल्लामा कार्यरत वन क्षेत्र हेर्ने निकायको साङ्गठनिक स्वरुप **अनुसुची ३** मा राखिएको छ।



### २.३. हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरू / डिभिजनल वन अधिकृत

जिल्ला वन कार्यालयमा प्राप्त विवरण अनुसार २०३३ साल देखि २०७५।३।३१ तथा २०७५।३।३१ देखि हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरू/डिभिजनल वन अधिकृतको विवरण अनुसूची-४ मा राखिएको छ ।

### २.४ भवन तथा सम्पत्ति विवरण

डिभिजन वन कार्यालय रूपन्देहीको कार्यालय तथा आवास र सो अन्तरगत सब डिभिजन वन कार्यालयहरू रहेका भवनहरू प्रयाप्त मात्रामा नभएको र जिर्ण अवस्थामा समेत रहेकोले कतिपय स्थानमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको भवनमा र कहि घर भाडामा लिएर कार्यालय सञ्चालन गरिएको छ । हाल कायम रहेको भवनको विवरण र अवस्था अनुसूची-५ मा राखिएको छ ।

### २.५ डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- ✓ वन संरक्षण, संवर्धन र विकास
- ✓ वनजन्य अपराधको नियन्त्रण र नियमन
- ✓ प्रचलित नीति अनुसार सम्भाव्य सामुदायिक वन क्षेत्रहरूको पहिचान, योजना निर्माण, विकास, व्यवस्थापन र नियमन
- ✓ वनको दीगो व्यवस्थापन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि
- ✓ कृषि वन प्रवर्धन सम्बन्धी प्राविधिक र अन्य सहयोग
- ✓ वन पैदावार सङ्कलन, सदुपयोग र विक्री वितरणमा नियमन,
- ✓ स्वीकृत कार्यक्रम वमोजिम नर्सरी सञ्चालन, विरुवा उत्पादन, विरुवा वितरण, वृक्षारोपण
- ✓ निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा वन विस्तारका लागि आवश्यक सीप र ज्ञानको हस्तान्तरण
- ✓ घरकाज तथा दैवी प्रकोप पीडितको लागि काठ, दाउरा आपूर्ति व्यवस्थापन
- ✓ नदी प्रणाली लगायत चुरेक्षेत्रको संरक्षण तथा नदीजन्य पदार्थको सदुपयोगमा नियमन
- ✓ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्धन गरी स्थानिय स्तरमा रोजगारीका अवसर श्रृजना गर्ने गरी कार्यक्रम संचालन
- ✓ साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षणका लागि स्वीकृत कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन
- ✓ वन्यजन्तु र मानवबिच द्वन्द्व र यसको व्यवस्थापन
- ✓ लोपोन्मुख वन्यजन्तु तथा वनस्पति सतिसाल र विजयसाल आदी प्रजातिको स्व-स्थायिन संरक्षण योजना तयार गरी संरक्षणको थालनी गरिएको ।

### २.६ समस्या तथा चुनौतीहरू

यस जिल्लामा रहेको वनको संरक्षण र व्यवस्थापनको लागि प्रमुख समस्याको रूपमा वन अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकासी, वन डढेलो एवम् वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनाका लागि प्रयोग हुने नै रहेको छ । यस्तो कार्य रोकथाम गरी वन र वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्न वन कार्यालयको

एकलो प्रयासले मात्र सम्भव नभएकोले विगत केही समय यता स्थानीय राजनीतिक दल, प्रहरी, प्रशासन, सा.व.उ.समूह, पत्रकार, जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समिति समेतको सहयोग र समन्वयमा जनसहभागिता जुटाई जैविक विविधताको दिगो संरक्षण र विकास गर्न डिभिजन वन कार्यालय लागि परेबाट त्यस्ता कार्यहरूमा धेरै कमी आएको छ । वन र वन्यजन्तु संरक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिई मौजुदा वन जंगलको संरक्षण र व्यवस्थापनका प्रयासलाई जारी राख्न डि.व.का सजग र प्रयत्नरत रहेकोछ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षणसंग सम्बन्धित प्रमुख समस्याहरू निम्न बमोजिमका थिए ।

१. यस जिल्लामा हाल नया अतिक्रमण नभएता पनि जिल्लाका कुल वन क्षेत्र २५ हजार हे. र अतिक्रमित वन क्षेत्र ८ हजार हे. गरी करिब ३३ हजार हे. वन क्षेत्र रहेकोमा करिब २४ प्रतिशत वन क्षेत्र पहिले देखि नै अतिक्रमणका चपेटामा परेको छ । यस्ता अतिक्रमित क्षेत्रहरूमा राज्यका विभिन्न निकायहरूबाट लगानी भई पक्की सडक, खानेपानी, विद्युत, टेलिफोन, विद्यालय, क्याम्पस, स्वास्थ्य संस्था जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरूका निर्माण भई कतिपय स्थानहरू नगरोन्मुख समेत भैसकेका अवस्थामा राज्यका नीति बमोजिम तत्काल अतिक्रमण क्षेत्र खाली गर्न संभावना अत्यन्त न्युन छ ।

२. दरबन्दी अनुसारका कर्मचारी पदपूर्ति हुन नसक्नु, उमेर छिप्पिएका, दौड धुप गन नसक्ने, अन्यत्र जिल्लामा सरुवा नहुने, सव-डिभिजन वन कार्यालयमा बास बस्न नरुचाउने फिल्ड कर्मचारीहरूको बाहुल्यता ।

३. फिल्डमा कार्यालयका आफ्नो भवन नहुनु ।

४. गर्मी मौसममा लाग्ने वन डढेलो पनि वन संरक्षणका हिसाबले समस्याका रूपमा रहेको छ । चुरे क्षेत्र गाउँ वस्ती भन्दा टाढा, सामुदायिक वन क्षेत्र भन्दा बाहिर भएको, यातायातका सहज पहुँच नभएको, जिल्ला तथा छिमेकी जिल्लाका गाइ गोठालाहरूल जानी जानी आगो लगाउने गरेको र उक्त आगो विस्तार हुदै चुरे फेदी र घना सालका जंगलमा समेत प्रवेश गरी वन जंगलका हानी नोक्सानी हुने गरेको विगतका समस्याहरू नरहेको होइनन् । वन कर्मचारीमा समय सापेक्ष यस सम्बन्धी तालिमका कमी, अग्निरोधक सामग्री तथा उपकरणका कमी, विभिन्न स्थानमा अग्नी संवेदनशील जानकारी स्टेसनहरूका कमी, आम समुदायमा सचेतनाका कमी, आदि समस्याहरूको कारण यसलाई निर्मूल पार्न सकिएका छैन । यस आ.व २०७८।०७९ मा ६ स्थानमा वन डढेलो लागेको थियो जसले ४०२ हे डढेलो बाट प्रभावित वन क्षेत्र भएका थिए ।

५. गाउँ वस्ती किनारमा रहेका सामुदायिक वनहरूमा चरिचरण केही हदसम्म नियन्त्रण रहेको भएता पनि चुरे क्षेत्रमा यस्तो समस्या रहि आएको छ ।

६. जिल्लामा हुने जुनसुकै विकास निर्माणका कार्यका लागि पहिलो रोजाइ वन क्षेत्रको जग्गा पर्ने हुँदा वन क्षेत्रको जग्गालाई वचाउन प्रमुख समस्या बनेको छ । उदाहरणका लागि जिल्लाका ७० भन्दा बढी शैक्षिक संस्था वन क्षेत्रमा नै रहेका छन ।

७. यस जिल्लामा वन विनास तथा अतिक्रमणका कारण वन्यजन्तुहरूको वासस्थान खण्डित भएको हुनाले वन्यजन्तुहरू गाउँ वस्तीमा प्रवेश गरी घरपालुवा जनावर तथा यदाकदा मानिसहरूलाई समेत आक्रमण गर्ने गरेको पाइएको छ । यस जिल्लामा खास गरी बदेल, निलगाइ र चितुवाको ले क्षति पुऱ्याएको छ । यस आ.व ०७८।०७९ मा देवदह न.पा मा १ जना पुरुष र २ जना महिला बदेलको

आक्रमणबाट गम्भिर घाइते भएका थिए । आ व २०७८।०७९ मा ५७ वन्यजन्तु उद्धार गरिएको छ । यसैगरी बँदेल, निलगाइ, अजिंगर, सुनगोहोरो, चितुवा जस्ता वन्यजन्तुहरु बन्दुक, पासो र विष प्रयोग गरेर मार्ने/पक्रने कार्यबाट चोरी शिकार हुने गरेको भन्ने जनगुनासो आउने गरेको छ ।

## २.७ वन सम्पदा विवरण

वन विभागबाट May 2005 मा प्रकाशित Forest Cover Change analysis of the Terai District (1990/91- 2000/01) मा उल्लेख गरिए अनुसार रूपन्देही जिल्लाको वन सम्पदा विवरण निम्न अनुसार छ ।

- जिल्लाको कुल क्षेत्रफल : १३०७३५ हेक्टर
- वनको क्षेत्रफल : २६५२४ हेक्टर (२०.२८) प्रतिशत
- सामान्य र राम्रो हैसियतको वन : २२१८७ हेक्टर ( पहाड १५६४७ हे., तराई ६५४० हे.)
- हैसियत विग्रेको वन ४३३७ हेक्टर ( पहाड १२०३ हे, तराई ३१३४ हे.)
- घाँसे मैदान : १६१३ हेक्टर (पहाड ४०७ हे.,तराई १२०६ हे.)
- नदीनाला, पानी क्षेत्र २१ हेक्टर (पहाड २ हे.,तराई १९ हे.)
- कृषि भूमि र अन्य १०१९२४ हे. (पहाड १८० हे., तराई १०१७४४ हे.)
- अनुत्पादक जमिन ६५३ हे. (पहाड ७८ हे., तराई ५७५ हे.)
- दश वर्षमा भएको वन विनाश १४२८ हे.
- दश वर्षमा भएको वृक्षरोपण-पुनरउत्पादन ६४७ हे
- दश वर्षमा वन क्षेत्र घटेको-१८१ हेक्टर
- वार्षिक वन विनास दर-०.२९ प्रतिशत

उपर्युक्त अध्ययनबाट देखिएको विवरण अनुसार रूपन्देही जिल्लामा सामान्य र राम्रो हैसियतको वन २२१८७ हेक्टर (८३.६५%) र हैसियत विग्रेको वन ४३३७ हेक्टर(१६.३५%) रहेको देखिन्छ ।

## २.८. वनको वर्तमान अवस्था

रूपन्देही जिल्लामा उष्ण र उपोष्ण वन पाइन्छ । २०६८ सालमा साविक जिल्ला वन कार्यालयबाट गरिएको सर्वेक्षण अनुसार यस जिल्लाको वनमा ८७ परिवारका २२२ प्रजातिका वनस्पतिहरु (९४ रुख, ३२ झाडी र ९६ झार) पाइनेथिए । राष्ट्रिय वन क्षेत्रमा साल, असना, बाभी, धँयरो, हरो, बरो, जामुन, महुवा, टुनी, कर्मा, खयर, सिमल, रोहिनी, प्यारी, कुसुम, विजयसाल, जस्ता प्रजातिको बाहुल्यता छ भने निजी तथा वृक्षरोपण वनहरुमा सिसौ, टिक, मसला, सिरिस, आँप, सिमल, जामुन, निम, बडहर, कदम, कटहर, कर्मा, टुनी, बकाइनो, अर्जुना, क्यासिया, एक्यासिया, बबुर, जस्ता प्रजातिको बाहुल्यता रहेको छ । यस जिल्लाको २५१०५ हेक्टर वनक्षेत्र मध्ये १५६३६ हेक्टर ( ६२.२८%) चुरे क्षेत्रमा पर्दछ । हालको संरचना अनुसार कोटहीमाई , मर्चवारी, मायादेवी, ओमसतिया र समरीमाई गाँउ पालिकामा राष्ट्रिय वन क्षेत्र नभएको र बाँकी ११ वटा स्थानिय तह मा २५१०५ हेक्टर.वन क्षेत्र रहेको छ, अन्य काष्ठ तथा बुट्यान क्षेत्र मा ४०३ हे गरी जम्मा कूल

वन क्षेत्र २५५०८ हे रहेको छ । सो मध्ये सबै भन्दा बढी सैनामैना न.पा.मा ९१५१ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको तथ्यांकवाट देखिन्छ ।

## २.५ वन जङ्गलको किसिम

OFMP, 1995 का अनुसार यस जिल्लाको प्राकृतिक वनलाई तलका तीन प्रकारमा विभाजन गरिएको छ ।

**क) सालको वन (Sal Forest) :** मुख्य प्रजाति साल (*Shorea robusta*) रहेको यस वनमा सालको उपस्थिति करिब ६० प्रतिशत रहेको छ । यस बाहेक साल संगसंगै असना (*Terminalia tomentosa*), वर्रो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Eugenia jambolana*) र बाँझी (*Anogeissus latifolia*) का रुखहरु पाइन्थे । खासगरि पानी नजम्ने ठाउँमा यस प्रकारको वन जङ्गल पाइन्छ । हाल यस वनमा सालको पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो रहेको छ । पुनरुत्पादनदेखि लाथा, पोल तथा रुखगरि सबै साइजका विरुवाहरु पाइन्छ, भने वयस्क रुखहरुको वृद्धि रोकिसकेको अवस्था भइसकेका थिए । यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिब ३४ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ ।

**ख) साल-तराई हार्डउड वन (Sal-Terai Hardwood Forest) :** साल र अन्य प्रजातिहरु बराबरी रहेको यस प्रकारको वनमा साल सड्गसड्गै असना (*Terminalia tomentosa*), वर्रो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Eugenia jambolana*) र बाँझी (*Anogeissus latifolia*) का रुखहरु पाइन्छन् । यस प्रकारको वन चुरे क्षेत्रसम्म फैलिएको छ । यस प्रकारको वनमा पनि पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो रहेको छ । पुनरुत्पादन देखि लाथा, पोल तथा रुख सबै साइजका विरुवाहरु पाइन्छ, भने वयस्क रुखहरु वृद्धि रोकिसकेको अवस्थामा पुगेका छन् । यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिब ६२ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ ।

**ग) तराई हार्डउड वन (Terai Hardwood Forest) :** साल बाहेकका अन्य प्रजातिहरुको मिश्रण रहेको यस प्रकारको वनमा असना (*Terminalia tomentosa*), वर्रो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Syzygium cumini*), बाँझी (*Anogeissus latifolia*), खयर (*Acacia catechu*), सिमल (*Bombax ceiba*), बेल (*Aegle marmelos*), र कुसुम (*Schleichera oleosa*) का रुखहरु पाइन्छन् ।

यस प्रकारको वन भावर क्षेत्र तथा खोला किनारको क्षेत्रमा रहेको छ । यस वनमा पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो छैन भने वयस्क रुखहरु वृद्धि रोकि सकेका अवस्थामा पुगेका छन् । यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिब ४ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ ।

यस जिल्लामा माथी उल्लेखित वनका किसिम बाहेक करिब जिल्लाको वनक्षेत्रको ८ प्रतिशत क्षेत्र भाडी बुट्यानले ढाकिएर रहेको छ । यी क्षेत्रमा खास गरी धँयरो, थाकल, रोइनी लगायत रुख प्रजातिका साना विरुवाहरु रहेका छन् । गैह्रकाष्ठ वन पैदावरको हिसाबले सड्कलन योग्य उल्लेखनीय प्रजाति एवम् परिमाण नभएता पनि भोर्ला पात, थाकल, जङ्गली कुरिलो, हरो, वर्रो, अमला, बाबियो, खर, अमृसो, बाँस, च्याउ लगायतका प्रजातिहरु रहेका छन् । यस जिल्लामा साइटिस अनुसुची २ मा समावेश भएको वनस्पति सर्पगन्धा (*Rauvolfia serpentina*) समेत पाइन्छ ।

## २.१० वनको मौज्जात अवस्था

करिब १५ वर्ष पहिलेको एक अध्ययनले यस जिल्लाको वनमा रहेको मौज्जात निम्नानुसार देखाएको छ ।

लाश्रा वन (Sapling Forest)	९६ घ.मि. प्रति हेक्टर
मध्य उमेरको वन (Middle aged Forest)	१४८ घ.मि. प्रति हेक्टर
परिपक्व वन (Matured Forest)	१९६ घ.मि. प्रति हेक्टर
औसत सञ्चिती (Average stock)	१८५ घ.मि. प्रति हेक्टर

पछिल्लो अध्ययनबाट आएको नतिजा बमोजिम पञ्च वर्षीय वन व्यवस्थापन कार्ययोजना आ.व. २०७५/०७६-२०७९/०८० मा वनको वृद्धि मौज्जात निम्नानुसार उल्लेख भएको छ ।

### क) सामुदायिक वन

रूपन्देही जिल्लामा केही वर्ष पहिले गरिएको एक अध्ययनबाट हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको कार्ययोजना अनुसार वृक्षरोपण वनमा १००० हे. र प्राकृतिक वनमा ८,००० हे. गरी कूल ९००० हे. वनलाई प्रभावित क्षेत्र (उत्पादनशील क्षेत्र) कायम गरी विश्लेषण गर्दा प्राप्त नतिजालाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ । यसरी हेर्दा रूपन्देही जिल्लाको वन क्षेत्रमा औसत २९० पोल तथा औसत ८६ रुख प्रति हेक्टर रहेको पाइन्छ । रुख तथा पोलको प्रति हेक्टर मौज्जात हेर्दा औसतमा १४७ घन मी. प्रति हेक्टर रहेको पाइन्छ ।

### तालिका १३ सामुदायिक वनहरूको वृद्धि मौज्जात

सि नं	वनको किसिम	पोल सङ्ख्या (प्रति हेक्टर)	रुख सङ्ख्या (प्रति हे.)	मौज्जात (घ.मी. प्रति हे.)	कैफियत
१	वृक्षरोपण	३२४	५४	४०।५	
२	प्राकृतिक	२८६	९०	१५९।८	
	तौलीय औसत	२९०	८६	१४७	

श्रोत : सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरूको आधारमा

### ख) साभेदारी वन

लुम्बिनी साभेदारी वन र देवदह साभेदारी वनको स्विकृत वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार साभेदारी वनको मौज्जात अवस्था तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

### तालिका १४ साभेदारी वनको मौज्जात अवस्था (प्रति हे.मा)

साभेदारी वनको नाम	पोल		रुख	
	संख्या	आयतन (घ.मि.)	संख्या	आयतन (घ.मि.)
लुम्बिनी साभेदारी वन	१८२	३५।५१	८४	२१२।७
देवदह साभेदारी वन	१६२	२८।४७	५७	१४३।२६
औषत	१७२	३१।९९	७०।५	१७७।९८

श्रोत : लुम्बिनी साभेदारी वनको कार्ययोजना २०७१ र देवदह साभेदारी वनको कार्ययोजना २०७३

## ग) सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

यस जिल्लामा सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको वन भन्दा उत्तरको चुरे क्षेत्रमा पाल्पा जिल्लाको सिमानासँग जोडिएको वन क्षेत्र सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको रूपमा रहेको छ । यस खालको वन करिब ६७००.३८ हे. रहेको भएता पनि ठूलो हिस्सा करिब १५०० हे. नेपाली सेनालाई भोगाधिकार उपलब्ध गराइएको क्षेत्रमा रहेको छ भने करिब १००० हे. वन अन्य जिल्ला (पाल्पा र अर्घाखाची) बाट सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भैसकेको छ । चुरे क्षेत्र र केही समथर भुमिमा सामुदायिक वन श्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन २०६१ बमोजिम मापन गर्दा प्राप्त विवरणमा दिइएको छ ।

### तालिका १५ सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको मौज्जात अवस्था (प्रति हे.मा)

प्रजाति	पोल				रुख				जम्मा आयतन (घ.मी)
	सङ्ख्या	व्यास (सेमी)	उचाई (मि)	आयतन (३.मी)	सङ्ख्या	व्यास (सेमी)	उचाई (मि)	आयतन (घ.मी)	
साल	११०१००	१७३०	१११७०	१५१२	२५१००	४११५०	२२३०	३७६९	५२८०
असना	७४०	१४३८	८८१	०५३	१०४०	५४३०	२६३१	३१६६	३२१९
अन्य	१९१४०	१५४३	७९०	१४३	१३३०	३९६०	२२०२	१८०३	१९१४६
जम्मा	१३६१८०	४७११	२८४१	१७०८	४८१७०	१३५४०	७०६३	८७३७	१०४१४५

श्रोत : चुरे क्षेत्रमा गरिएको फिल्ड सर्वे २०७४ ।

## २.११. वन सिमानाको अवस्था

यस जिल्लामा वि.सं २०४० साल देखि २०५२ सालसम्म १०६.२१ कि.मी वन सिमाना लगाइएकोमा हाल वन सिमाना भेटाउन सकिदैन । वस्ति नजिकका प्राय सबै जंगलहरु अतिक्रमणको चपेटामा परेका छन् । हाल ८,३४६ हेक्टर वन क्षेत्र अतिक्रमण भएको तथ्यांक छ । यी अतिक्रमित क्षेत्रहरुमा सबै सेवाहरु पुऱ्याएकाले सुविधायुक्त वस्ती तयार भएका छन् । पानी, बिजुली, स्कुल, स्वास्थ्य सेवा, मोटरबाटो जस्ता पूर्वाधारका समेत विकास भइसकेकोले यी अतिक्रमित क्षेत्रहरुलाई वन क्षेत्रमा फर्काउन त्यति सजिला देखिदैन । जिल्लाका मुख्य मुख्य अतिक्रमित वन क्षेत्रहरु र तिनीहरुका विवरण अनुसूची ६ मा राखिएको छ ।

## २.१२. वन नर्सरी

यस आ.व.मा सरकारी नर्सरीको रूपमा डि.व.का. कम्पाउन्ड नर्सरी, देवदह सव डिभिजन वन कार्यालय कम्पाउन्ड नर्सरी, मर्चवार र लुम्बिनी सव डिभिजन वन कार्यालय कम्पाउन्डमा रहेको नर्सरी गरि ४ स्थानमा नर्सरी संचालन मा रहे । यी नर्सरीहरुमा डिभिजन वन कार्यालयको वार्षिक कार्यक्रम प्रदेश तर्फको वन,वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, र संघिय सरकारबाट हस्तान्तरण भएको सर्सत अनुदान कार्यक्रम बाट गरी जम्मा २५९९०७ विरुवा उत्पादन गरियो । साथै करिब ७००० विरुवा विभिन्न संघसंस्था, सामुदायिक वन, निजी वन, साभेदारी

वनलाइ निशुल्क वितरण साथै सबै नर्सरीबाट उत्पादित विरुवा निशुल्क वितरण तथा रोपण गर्ने कार्य जारी छ २०७९ आषाढ मसान्तसम्म सबै नर्सरीबाट जम्मा २३२६०३ विरुवा वितरण भइसकेको छ । विरुवा उत्पादन र वितरणको तथ्याडक **अनुसुची ७** मा राखिएको छ ।

यस जिल्लामा सबैभन्दा बढी टिक (Tetona grandis) सागवन (बोलीचालीको भाषामा 'सहदवन' भनिने) प्रजातिको माग भएको र विगत ३ वर्ष देखी अपेक्षाकृत संख्यामा उत्पादन गर्न थालिएकोमा यस वर्ष पनि १६२८६७ टिक प्रजातिको विरुवा उत्पादन गर्न हामी सफल भएका छौं ।

## २.१३. निजी वनको अवस्था :

२०४२ साल देखी हाल सालसम्म यस जिल्लामा ८५ वटा निजी वनहरु दर्ता भएको रकर्डबाट देखिन्छ तर निजी वन धनीले आफुले वन पैदावार कटान, बिक्री गरेपछि लगत कट्टा गर्न नआउने हुँदा केही वर्ष पहिला गरिएको एक अध्ययनबाट २८ वटा मात्र निजी वन देखिएकोमा हाल सो संख्या समेत घटी सकेको अवस्था छ ।

वन ऐन २०७६ मा निजी वनको दर्ता सम्बन्धित गा.पा र न.पा हुने प्रावधान भए संगै निजी वनको तथ्याड वन कार्यालयमा नरहेको अवस्था भई नयाँ दर्ता हुने निजी वन धनि संग सम्बन्ध नरहेको अवस्था छ तापनि डि.व.का ले निजी वन लाइ प्रोत्साहन गर्नका लागि यस आ.व को कार्यक्रम बाट एक घर दुई वृक्ष कार्यक्रम, कृषि वन कार्यक्रम मार्फत उपदान वृद्धि कार्यक्रम, गाउँ नगर रोपण सभा सहयोगमा सम्पर्क र पहिचान गरिएको छ । यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन सम्बन्धी विवरण **अनुसुची ८** मा राखिएको छ ।

## २.१४. धार्मिक वन:

यस जिल्लामा हालसम्म बु.न.पा. ५ स्थित सिद्धबाबाधाम विकास समितिमा ९.५ हेक्टर , देवदह २ मा ४.२० हेक्टर क्षेत्रफल भएको लोकेश्वर धार्मिक वन र बुटवल उपमहा नगरपालिका १४ मा १०.३५ हेक्टर क्षेत्रफल भएको ब्रह्मकुमारी ग्लोबल धार्मिक वन र देवदह १० मा ३.४२ हे. क्षेत्रफल शिद्धेश्वर गोधाम धार्मिक वन गरी ४ वटा धार्मिक वन दर्ता भएका छन् । यी सबै धार्मिक वनले २७.९२ हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको देखिन्छ ।

## २.१५. साभेदारी वन

यस जिल्लामा हाल सम्म दुई वटा साभेदारी वनको स्थापना भई कार्य सञ्चालन भै रहेको छ ।

साभेदारी वन सम्बन्धि संक्षिप्त परिचय :

### २.१५.१ श्री लुम्बिनी साभेदारी वन

#### ● चारकिल्ला :

- पूर्व : उत्तर दक्षिण फायर लाईन
- पश्चिम : कोठी खोला (कपिलवस्तु जिल्लाको पूर्वी सिमाना)
- उत्तर : चुरे क्षेत्र

○ दक्षिण : पिपरीचापा महिला सामुदायिक वनको सिमाना

- क्षेत्रफल: १३२१ हेक्टर
- साभेदारी वन रहेको स्थान : सैनामैना न.पा १० र ११ कञ्चन गा.पा ३ देखि ५, गैडहवा गा.पा १ देखि (भैसाही फायरलाइन)
- खण्ड सङ्ख्या : ४
- आवधिक खण्ड सङ्ख्या : ८
- मुख्य वनस्पति प्रजाति :साल, असना, बाँभी, कर्मा र जामुन
- मुख्य वन्यजन्तु प्रजाति : बाघ,चित्तल, दुम्सी, खरायो, बँदेल र वन विरालो
- औसत विरुव सङ्ख्या: ६२६६ /हेक्टर
- औसत लात्रा सङ्ख्या : ४३६ /हेक्टर
- औसत पोल सङ्ख्या : १३१ /हेक्टर
- औसत रुख सङ्ख्या : ८२/हेक्टर
- काठको मौज्जात : १६८.७६ घ.मि./हेक्टर
- पुनरुत्पादनको अवस्था : ठिकै
- वनको अवस्था: ठिकै
- वार्षिक कटान सिफारिस : ३९७४३.४५ घ.मि.
- कार्ययोजनाको अवधि: १० वर्ष (आ.व. २०६६/०६७ देखि २०७५/७६ सम्म)
- उपभोक्ता क्षेत्र : साविक १६ गा.वि.स.
- उपभोक्ता घरधुरी : २५९३४ (जिल्लाको कुल घरधुरीको १८.५६ प्रतिशत)
- उपभोक्ता जनसङ्ख्या : १,७१,२०५

### २.१५.२. श्री देवदह साभेदारी वन

चारकिल्ला :

- पूर्व :- रोहिणी सामुदायिक वन, रोहिणी खोला र सुखौरा हरियाली सामुदायिक वन
- पश्चिम :- करहिया सा. वन, योगिकुटी बस्ती, बुटवल औद्योगिक क्षेत्र र शिवनगर सा. वन
- उत्तर :-बुटवल सैनिक बेशक्याम्प, रामनगर सा.व., अल्की सा.व., चरङ्गे बस्ती र चुरे क्षेत्र
- दक्षिण :- शंकरनगर सा.व., करहिया सा.व. र सुखौरा हरियाली सा.व.
- क्षेत्रफल : ७६४.२४ हे. (GPS सर्भे, २०७०)



- साभेदारी वन रहेको स्थान : देवदह न.पा.- १० र ११, तिलोत्तमा न.पा.-८ र बुटवल उपमहा न.पा.- ७
- आवधिक खण्ड सङ्ख्या : ८
- मुख्य वनस्पति प्रजाति : साल ,असना, जिंगड, टाँटरी, कुसुम, क्यामुना, कर्मा, जामुन, कुम्भि, बोटधायरो, बाँभी, रोहिणी
- मुख्य वन्यजन्तु प्रजाति : वनमा नीलगाई, खरायो, चित्तल, वनविरालो, स्याल, बांदर, ढेंडु, बँदेल, न्याउरी मुसो,लोखर्के जस्ता जनावरहरु चमेरो, सारस, ढुकुर, काग, सुगा, भंगेरो, चिल, तिन्ना, गिद्ध, वकुल्ला, धोवी चरा, जुरेली, लाटो कोसेरो जस्ता चराहरु र सर्प, छेपारो, गोहोरो
- औसत लाथा सङ्ख्या : २२०९/हेक्टर
- औसत विरुवा सङ्ख्या : ९२२१ /हेक्टर
- औसत रुख सङ्ख्या : ५७/हेक्टर
- काठको मौज्दात : १८०.८४घ.मि./हेक्टर पोल सहित
- पुनरुत्पादनको अवस्था : राम्रो
- वनको अवस्था: राम्रो
- कार्ययोजनाको अवधि: १० वर्ष (आ.व. २०७३/०७४ देखी २०८२/०८३ सम्म)
- उपभोक्ता क्षेत्र : साविक ५ गा.वि.स.र २ न.पा (बसन्तपुर, पट्खौली, हाटिफर्साटिकर, बगाहा,पोखरभिण्डी गा.वि.स., तिलोत्तमा र देवदह न.पा.
- उपभोक्ता घरधुरी : २४५२२
- उपभोक्ता जनसङ्ख्या : १२२२२२

## २.१६.सामुदायिक वन

वि.सं. २०४७ सालमा शङ्करनगर र करहिया सामुदायिक वन हस्तान्तरणबाट सुरु भएको सामुदायिक वन हस्तान्तरणको क्रम आ.व. २०७७/०७८ को अन्तसम्म १०८ वटा पुगेको छ । सामुदायिक वनहरुको विवरण **अनुसूची ९** मा संलग्न गरिएको छ । सामुदायिक वनको रुपमा हस्तान्तरण गर्न लायक वनक्षेत्र कमश घट्टै गएकोले अब बचेखुचेका केही वनक्षेत्र र दक्षिणतर्फ व्यवस्थापन गरिएका सार्वजनिक जग्गालाई सामुदायिक वनमा परिणत गर्ने काम मात्र बाँकी रहेको देखिन्छ । तर हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरुको व्यवस्थापन र नियमन गर्ने काम प्राथमिकताका साथ गर्न जरुरी छ ।

रूपन्देही जिल्लामा ०६९/०७० देखि साभेदारी वन र सामुदायिक वनहरुमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्य सुरु गरिएको मा हाल २ वटा साभेदारी वन र २७ वटा सामुदायिक वनमा यो कार्य जारी रहेको छ । यस अर्न्तगत अवधि तोक्यो, योजना बनाई सालको बाहुल्यता भएको वनमा वन विज्ञानका विधी र सिद्धान्तमा रहेर ८० वर्षको Rotation Period र ८ वटा Periodic Block

बनाई Irregular shelter wood system लागु गरिएको छ । यस जिल्लाका अधिकांश सालका रुखहरु उमेर पुगेका परिपक्व तर वाक्लो अवस्थामा रहेका र साल Light demander species भएको कारणले आवश्यकता अनुसार माउ/आमा रुख (Mother Tree) छाडी वार्षिक स्वीकार्य कटान (AAC) को सिमा भित्रै रहेर उमेर पुगेका र सुकेका रुखहरु हटाइ जमिन खुला गरि प्राकृतिक पुनरुत्पादन (Natural Regeneration) लाई बढावा गर्ने प्रयास गरिएको छ । त्यसै गरी पोलको बाहुल्यता भएको वनमा (Thinning Cycle) चयन गरी Thinning Regime को आधारमा व्यवस्थापन सुरु गरिएको छ । साथै टिक वनमा पनि त्यसको गुण र चरित्रको आधारमा व्यवस्थापन गरी Coppicing लाई बढावा गरिएको छ । अन्य प्रजाति भएका वनमा पनि क्रमिक रुपमा वनको प्रजातिगत संरचना (Specieswise composition) परिवर्तन गरिदै लगिने सोच राखिएको छ । यसबाट वनको हैसियतमा सुधार आइ दिगो सदुपयोग (Sustainable Utilization) गर्न सकिने र तत्काल वन पैदावारको निकासीबाट समूह भित्र तथा बाहिर उपभोक्ताको माग पुरा हुने र आर्थिक लाभ समेत हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

### तथ्य तथ्याङ्कमा सामुदायिक वन

- १) सबै भन्दा पहिले हस्तान्तरण भएको सा.व : शङकरनगर र करहिया सा.व.
- २) सबै भन्दा पछि हस्तान्तरण भएको सा.व. : सम्भाना सा.व.
- ३) हालसम्मको सामुदायिक वन हस्तान्तरण सङ्ख्या : १०८
- ४) हालसम्मको सा.व.उ.स. दर्ता सङ्ख्या : १०८
- ५) सामुदायिक वनको क्षेत्रफल : १६२९१।९१ हेक्टर
- ६) सामुदायिक वनमा आवद्ध घरधुरी : ६९१९७
- ७) सामुदायिक वनमा आवद्ध जनसङ्ख्या : ३३२६५० (करिव)
- ८) महिला सामुदायिक वन सङ्ख्या : ४
- ९) महिला अध्यक्ष भएका सामुदायिक वन सङ्ख्या : ५
- १०) सबै भन्दा ठूलो सामुदायिक वन : चारपाला सामुदायिक वन (२०१०.४ हेक्टर क्षेत्रफल र ६८३१ घरधुरी)
- ११) सबै भन्दा सानो सामुदायिक वन : हरियाली सा.व. (१.०३ हेक्टर क्षेत्रफल र ५४ घरधुरी, देवदह ३)
- १२) सामुदायिक वन भएको : न.पा ५६ वटा, गा.पा मा ३५ वटा र उप म.न.पा मा १७
- १४) सामुदायिक वन नभएको : गा.पा ३, न.पा १
- १५) वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन सुरु भएका सा.व. : २७

### २.१७. सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन :

यस जिल्लाको अधिकांश वनक्षेत्र उत्तरतर्फ रहेको र दक्षिणतर्फ सार्वजनिक र संस्थागत खाली पर्ति जग्गा प्रशस्त रहेकोले त्यस्ता जग्गाको सदुपयोग गर्न प्राथमिकतासाथ वृक्षरोपण अभियान सञ्चालन गरिएको छ । साविक जिल्ला वन कार्यालय तथा अघिल्ला १३ वर्षसम्म LFP, MSFP, RIMS Nepal र NECOS समेतको प्रयासमा जिल्लाका साविक वनगाई, मानमटेरिया, मानपकडी, हर्नैया, मोतिपुर, लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका, सेमलार, सिपवा, सौ फर्साटिकर, सैनामैना न.पा. बुटवल

उ.म.न.पा. सूर्यपुरा, विष्णुपुरा, कम्हरिया, पटखौली, धकधई, गोनाहा, मसिना, वयरघाट, वोगडी, फरेना, असुरैना, बेतकुइया, मभरगावा मर्यादपुर, अमवा, पोखरभिन्डी, सिक्टहन, मकहर, रोइनिहवा, थु.पिपरहवा, रायपुर, बोधवार, बसन्तपुर लगायतका गा.वि.स.मा स्थानिय उपभोक्ता र गा.पा./न.पा./उ.म.न.पा. सँगको सम्बन्धमा वृक्षरोपण गरी हरियाली बढाउने प्रयास गरिएको छ । र उक्त क्षेत्र सम्बन्धीत व्यवस्थापन समूहले संरक्षण गर्दै आएका छन । समूहले व्यवस्थापन गरेका सार्वजनिक जग्गालाई सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.को सिफारिसमा साविक वन ऐन २०४९ हाल वन ऐन २०७६ र वन नियमावली २०७९ को प्रकृया पुरा गरी समुदायिक वनको रुपमा हस्तान्तरण पनि गरिदै आएको छ ।

## २.१८. वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण

यस जिल्लामा विगतमा तराइ सामुदायिक वन विकास आयोजनाबाट भएको व्यापक विरुवा वितरण र वृक्षरोपणको कामले गर्दा नै हाल निजी क्षेत्रबाट समेत वन पैदावारको आपूर्ति भइरहेको छ । यस अघि रोपिएका सिसौ प्रजातिमा केही वर्ष पहिले सुकेर मर्ने रोग लागेकाले सिसौ रोप्ने क्रम घटेकोमा हाल प्राकृतिक रुपले नै सो रोग नियन्त्रण भई सकेकोले पुनः सिसौ रोपण तर्फ आकर्षण बढ्दैछ । सरकारी तथा निजी वृक्षारोपण समेतमा टिक प्रजातिको विरुवा बढी माग हुने गरेकोमा उत्पादन प्रविधि अछेरो र वाली सङ्कलन चक्रमा (Rotation Period) ४०-६० वर्ष लामो लाग्ने हुँदा छोटो समयमा सङ्कलन, सदुपयोग, विक्री वितरण गर्न सकिने, मसला, कदम, बकाइनो, क्यासिया,जामुन, शिरिष, एकेसिया जस्ता प्रजाति पनि रोपण गर्नुपर्छ भन्ने हाम्रो मान्यता रहेको छ । सोही अनुसार विरुवा उत्पादन र वितरणमा प्रयास गरिदै आएको छ । हाल छिटो बढ्ने मसला, टिक, बकाइनो जस्ता प्रजातिको माग बढ्न थालेको छ । आ.व.२०७८/०७९ को अन्तसम्म जिल्लामा निम्न बमोजिम वृक्षरोपण सम्पन्न भएको रेकर्डबाट देखिन्छ । जसको विवरण **अनुसुची १० मा संलग्न छ ।**

## २.१९. अन्य प्रयोजनमा वन क्षेत्र :

रूपन्देही जिल्ला विकासको द्रुततर गतिमा लम्किरहेको बहुआयामिक जिल्ला भएकाले ठूला ठूला योजना, अस्पताल, कलेज, धार्मिक सङ्घ संस्था र सरकारी निकाय समेतबाट वन क्षेत्रको जग्गा माग्ने र सरकारले निर्णय गरी उपलब्ध गराउने समेत हुँदै आएको छ । सो वापत हाल कतिपय जग्गाको सट्टाभर्ना प्राप्त भएको छ भने कतिपय जग्गामा भएका रुखहरु हटाउनु परेको अवस्थामा १ रुख हटाउदा १० रुख सम्बन्धित संस्थाले नै रोपी ५ वर्षसम्म संरक्षण गरिदिने वा सोमा लाग्ने खर्च डि.व.का. लाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था लागू भएको छ साथै अन्य विस्तृत विवरण राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजना लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड सहितको कार्यविधि २०७६ बमोजिम हुने र हालसम्म राष्ट्रिय वन क्षेत्र अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएको विवरण **अनुसुची ११ मा छ ।**

## खण्ड ३

### वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

यस जिल्लाको लागि अख्तियारी प्राप्त यस आ.व.मा प्रदेश सरकारबाट चार वटा प्रमुख कार्यक्रम र संघीय सरकारबाट दुई वटा कार्यक्रम कार्यन्वयन भएका थिए । पहिलो वन, वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, दोस्रो वन क्षेत्र भित्र खोल्सा खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम, तेस्रो कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम र चौथो वन उद्यम तथा पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन भएको थियो भने संघीय सरकारबाट वातावरण तथा राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ शसत अनुदान) सञ्चालनमा रहेका थिए । यस वर्ष समग्रमा ७३.७८ प्रतिशत वित्तिय प्रगति हुदा करिब ८५ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको छ । कार्यक्रम अनुसारको लक्षित बजेट, वित्तीय प्रगतिलाई तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

#### ३.१ वन, वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम

##### ३.१.१ सामुदायिक वनमा वन संवर्धन प्रणालीमा आधारित दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ८
- ❖ विनियोजित बजेट : ७,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ७,००,०००।-
- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : दिगो वन व्यवस्थापन एक लक्ष्य हो भने संवर्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन त्यस लक्ष्य हासिल गर्ने एक साधन हो । रुपन्देही जिल्लामा २७ वटा सामुदायिक वनमा इरेगुलर सेल्टरउड प्रणाली लागु भएको छ भने अन्य वनमा छनोट प्रणाली लागु भएको छ । यस कार्यक्रमको बजेट भाडी सफाइ, गोडमेल जस्ता वन संवर्धन कार्यमा खर्च गरिएको थियो ।

##### ३.१.२ सामुदायिक वनमा वन संवर्धन (थिनिङ्ग क्रियाकलाप सञ्चालन)

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ६० हे. (सख्या)
- ❖ विनियोजित बजेट : ६,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ६,००,०००।
- ❖ रोजगारी सिर्जना : ७६० दिन
- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण :

तालिका १६ सामुदायमा आधारित वनमा वन संवर्धन (थिनिङ्ग) लागु भएको वनहरु

सि.नं.	समुह	ठेगाना	श्रमदिन	क्षेत्रफल (हे)	दाउरा उत्पादन (चट्टा)	कै
१	सग्रहवा सा.व.	गैडाहवा ३	१७२	१०	३	
२	देउराली सा.व.	कञ्चन १	६४	६	२	
३	रुद्रपुर सा.व.	कञ्चन ५	६०	८	४	
४	देवदह साझेदारी	देवदह १०	८७	५	२	
५	धमिनाताल सा.व.	कञ्चन ३ र ४	८७	५	१.५	
६	पाल्पाली सा.व.	देवदह ६	११५	१०	४	
७	बुद्ध सा.व.	देवदह ५ र ६	६३	५	२	
८	परौहा सा.व.	सैनामैना	११२	११	२	
	<b>जम्मा</b>		<b>७६०</b>	<b>६०</b>	<b>२०.५</b>	



रुद्रपुर सामुदायिक वनमा गरिएको थिनिङ्ग कार्य

३.१.३ सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कार्ययोजना नवीकरण

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १२ (सख्या)
- ❖ विनियोजित बजेट : १,८०,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : १,३५,०००।
- ❖ कार्ययोजना नवीकरण : ९(सख्या)

### ३.१.४ स्थायी अग्नी रेखा निर्माण

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ५(सख्या)
- ❖ विनियोजित बजेट : २२,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : २१,९८,०००।-

कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण :

तालिका १७ स्थायी अग्नि रेखा निर्माण गरिएका सामुदायिक वनहरु :

सि.न.	स्थान	अग्नि रेखा कि मि
१	श्री झिमझिमिया भुल्केपानी सामुदायिक वन	१.० कि.मि.
२	श्री देवदह साझेदारी वन	१.० कि.मि.
३	श्री राजापानी सामुदायिक वनको सिमाना	१.५ कि.मि.
४	श्री नवदुर्गा सामुदायिक वनको सिमाना	१.० कि.मि.
५	श्री डिभिजन वन कार्यालय परिसर	०.६ कि.मि.
<b>जम्मा</b>		<b>५.०० कि.मि</b>
<b>कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु</b>		



झिमझिमिया भुल्केपानी सामुदायिक वनको स्थायी अग्नी रेखा



देवदह साझेदारी वनको स्थायी अग्नी रेखा



नवदुर्गा सामुदायिक वनको स्थायी अग्नि रेखा



राजापानी सामुदायिक वनको स्थायी अग्नि रेखा

### ३.१.५ अग्नि रेखा सरसफाइ तथा मर्मत सम्भार

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १०
- ❖ विनियोजित बजेट : १,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : १,००,०००।-
- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रमबाट वन डहेलोले जोखिमयुक्त अग्नि रेखाको सरसफाइ गर्नुका साथसाथै मर्मत सुधार समेत गरिएको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा सरसफाइ स्तर उन्नति १० वटा अग्नि रेखाको गरिएको थियो ।

### कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु



प्रगति सामुदायिक वनको नियन्त्रित अग्नि रेखा सरसफाइ



शिवालय सामुदायिक वनको नियन्त्रित अग्नि रेखा सरसफाइ

### ३.१.६ डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १०
- ❖ विनियोजित बजेट : १,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ९२,०००।-
- ❖ लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला

कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धी विस्तृत विवरण : रुपन्देही जिल्ला तराईका जिल्लाहरु मध्ये वन डढेलोको हिसावले जोखिमयुक्त जिल्लाको सूचिमा पर्दछ । यस जिल्लामा लापरवाही कारण वा जानीजानी वन डढेलोका घटनाहरु हुने गर्दछन् । वन डढेलो लाग्न नदिन पूर्व तयारीको लागि डि.व.का. तथा स.डि.व.का.ले डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम गरेको ।



डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम

### ३.१.७ वन भित्रको पत्कर व्यवस्थापनबाट प्राङ्गारिक मल उत्पादन उद्यम सञ्चालनमा सहयोग (जोखिम क्षेत्र केन्द्रित नमुना अभ्यास)

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ९ (सख्या)
- ❖ विनियोजित बजेट : ११,७०,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ११,६६,०००।-
- ❖ रोजगारी सिर्जना : १३३७ दिन
- ❖ लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला

कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : वन क्षेत्रभित्र रहेको पत्करहरुको उचित प्रयोग गरी प्राङ्गारिक मल उद्यम सञ्चालनमा सहयोग गर्नका लागि निम्नानुसारको सामुदायिक वनमाउद्यम संचालन गरिएको थियो ।

तालिक १८ यस आ.व मा वन भित्रको पत्कर व्यवस्थापनबाट प्राङ्गारिक मल उद्यम सञ्चालनमा सहयोग कार्यक्रम लागु भएको सा.व.हरु



सि.नं.	समुह	ठेगाना	श्रमदिन	नापसाईज	कै
१	रामनगर सा.व.	बुटवल-१०	१५६	२०*१०*१	
२	सरहान कालिका सा.व.	देवदह	१०७	२०*१०*१	
३	राजापानी सा.व.	कञ्चन	१५६	२०*१०*१	
४	रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.	कञ्चन ३ र ४	१५६	२०*१०*१	
५	झिमझिमिया सा.व.	कञ्चन	१५६	२०*१०*१	
६	वाउन्नकोटी सा.व.	तिलोत्तमा	१५०	२०*१०*१	
७	परौहा सा.व.	सैनामैना	१५०	२०*१०*१	
८	गैडाताल सा.व.	गैडाहवा ४	१५६	२०*१०*१	
९	डि.व.का. नमुना	ओमसतिया ४	१५०	१५*१०*१	

### कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु



रामनगर सामुदायिक वन



राजापानी सामुदायिक वन



सरहान कालिका सामुदायिक वन



धमिनाताल सामुदायिक वन

### ३.१.८ तालतलैया तथा सिमसार क्षेत्रहरूको पुनः स्थापना, निर्माण र संरक्षण

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (सख्या)
- ❖ विनियोजित बजेट : १७,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : १६,९९,०००।-

कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : प्राकृतिक रूपमा रहेको सिमसार दिनानुदिन सुक्दै जान थालेपछि सिमसार क्षेत्रको भाडी सफाई गरी प्राकृतिक रूपमै सिमसार क्षेत्रलाई व्यवस्थापन गरी बगेर आएको माटो तथा पानी जम्मा हुने संकलन पोखरीको निर्माण तथा तारवार गरि संरक्षण गर्ने कार्य गरिएको छ । चालु आर्थिक वर्षमा निर्माण तथा स्तर उन्नति गरीएका पोखरी तथा तालतलैयाको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका १९ यस आ.व.मा निर्माण गरिएका संरक्षण पोखरीहरू

सि.नं.	समुह	ठेगाना	श्रमदिन	नापसाईज	कै
१	रामनगर सा.व.	बुटवल-१०	९६	१०*१०*१	
२	देवदह साझेदारी वन	देवदह	१०७	२०*१०*१	
३	रुद्रपुर सा.व.	कञ्चन ५	६२	५०*५०*१.५	
४	रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.	कञ्चन ३ र ४	८३	१७०*१५*०.९	
५	वरपानी सा.व.	सैनामैना	१३८	२५*२५*१.५	
६	नवदुर्गा सा.व.	गैडाहवा ३ ४ ५	१५०	२५*१०*१	
७	परौहा सा.व.	सैनामैना	१३८	२५*२५*१.५	
८	पोहवा मण्ठाधारी सा. व.	गैडाहवा ४	६४	१००*६३*१.५	
९	डि.व.का. नमुना	ओमसतिया ४	१३८	३२*१०*१.५	
१०	मिलन सा.व.	देवदह	२८	४४*२१*१.५	
११	जनप्रिय सा.व.	देवदह	२८	२५*२५*१.५	
१२	स्मृति सा.व.	देवदह	६४	१४.५*४*०.५	
१३	बुद्ध सा.व.	देवदह	५८	२५*२५*०.९	



सगरहवा सामुदायिक वन



रुद्रपुर घमिनाताल सामुदायिक वन



देवदह साभेदारी वन



रामनगर सामुदायिक वन

### ३.१.८ संकटापन्न तथा लोपोन्मुख वनस्पति, वन्यजन्तुको वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम (अन्य)

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- ❖ विनियोजित बजेट : ५००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ५,००,०००।-
- ❖ लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : सारसको संरक्षण कार्ययोजना तयार भएको ।

### ३.१.१० पीडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रममार्फत मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन वन्यजन्तुको बाँसस्थान सुधार कार्यक्रम

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- ❖ विनियोजितबजेट : ५,००,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : ४,९७,०००।-

- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत मानव वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनिकरण गर्ने र मावन बस्तिमा पसेको, फसेको, मरेको वन्यजन्तुकरुको उद्धार गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिएको थियो भने वन्यजन्तु बाट पीडित भएकाहरुलाई राहत समेत वितरण गरिएको थियो । ३ जनालाई राहत वितरण गर्नुका साथै केज निर्माण गरिएको थियो ।
- ❖ कार्यक्रम संग सम्बन्धीत तस्वीरहरु



### ३.१.११ विषालु सर्प उद्धार तथा पुनः स्थापनाका लागि सिप तथा प्रविधि सहयोग

- ❖ वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (गोटा)
- ❖ विनियोजित बजेट : १,२५,०००।-
- ❖ खुद भएको खर्च : १,२४,०००।-
- ❖ रोजगारी सिर्जना : १२४
- ❖ लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- ❖ कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : मानव वन्य जन्तु द्वन्द न्युनीकरणको लागि यस जिल्लामा यस आ व मा १ विषालु सर्प उद्धार सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको थियो भने २ सेट उद्धार सामग्री खरिद गरिएको थियो ।



## ३.२ कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम

### ३.२.१ नर्सरी मर्मत/ स्तरोन्नति (११.४.१७.७०)

लक्ष्य : ४ वटा

प्रगति : ४ वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ४,००,०००।-

खर्च रु : ४,००,०००।-

❖ ठकुरापुर, शितलनगर, मर्चवारी र डि.व.काको नर्सरी मर्मत तथा स्तरोन्नति गरिएको ।



डि व का नर्सरी



ठकुरापुर नर्सरी



शितलनगर नर्सरी



मर्चवार नर्सरी

### ३.२.२ गत वर्षको विरुवा स्याहार सम्भार (बहुवर्षीय रुपमा अल्या भइ आएको (११.४.१७.११८)

लक्ष्य : १,२५,००० वटा

प्रगति : १,२५,००० वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ६,२५,०००।-

खर्च रु : ६,२५,०००।-

❖ शितलनगर नर्सरीमा १८,५०० र डि.व.का नर्सरीमा १,०६,५०० विरुवा स्याहार सम्भार गरिएको ।

### ३.२.३ आगामी वर्षको लागि विरुवा उत्पादन बहुवर्षीय (११.४.१७.११५)

लक्ष्य : ४५,००० वटा

वार्षिक बजेट रु : १५,००,०००।-

प्रगति : ६०,००० वटा

खर्च रु : १५,००,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ शितलनगर नर्सरीमा १५,००० र डि.व.का नर्सरीमा ४५,००० गरी जम्मा ६०,००० टिकका विरुवा उत्पादन गरिएको ।

### ३.२.४ चालु आ. व. को लागि विरुवा उत्पादन (एक वर्षीय वन तथा वनतावरण संरक्षण) (११.४.१७.१२०)

लक्ष्य : १,३०,००० वटा

वार्षिक बजेट रु : १३,००,०००।-

प्रगति : १,३०,००० वटा

खर्च रु : १३,००,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ ठकुरापुर नर्सरीमा ३०,०००, शितलनगर नर्सरीमा २०,०००, मार्चवारी नर्सरीमा ५०,००० र डि.व.का.को नर्सरीमा ३०,००० विरुवा उत्पादन गरिएको ।

### ३.२.५ गत विगत वर्षहरूमा रोपण भएका क्षेत्रहरूको पुनः रोपण, स्याहार सम्भार र संरक्षण (११.४.१७.१२१)

लक्ष्य : १३ हे.

वार्षिक बजेट रु : १,९५,०००।-

प्रगति : १३ हे.

खर्च रु : १,९४,०००।-

उपलब्धि :

तालिका २० गत विगत वर्षहरूमा रोपण भएका क्षेत्रहरूको पुनः रोपण, स्याहार सम्भार र संरक्षण

सि.नं.	समूह	ठेगाना	श्रमदिन	क्षेत्रफल हे	कै
१	सग्रहवा सा व	गैडाहवा	१५६	४	
२	पेटवानिया सा.व.	देवदह	३९	२	
३	रामनगर सा.व.	बुटवल	३०	१.५	
४	देवदह साझेदारी वन	देवदह	३८	१.५	
५	पोहवा मण्ठाधारी बाबा सा.व.	गैडाहवा	१५८	४	
	<b>जम्मा</b>		<b>४२१</b>	<b>१३</b>	



सगरहवा सामुदियक वन

### ३.२.६ एक घर दुई वृक्ष शहर हाम्रो बनाउ स्वच्छ अभियान कार्यक्रम (१९.४.१७.१२७)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : २,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : २,००,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ भैरव टोल विकास समिति, बुद्धनगर टोल विकास समित, सतगढी टोल विकास समिति लगायत विभिन्न स्थानमा ९६० घरधुरीलाई १९२० फलफूल तथा वनजन्य विरुवा वितरण गरिएको ।



### ३.२.७ वन क्षेत्रको वृक्षारोपण र संरक्षण (११.४.१७.१५६.१)

लक्ष्य : ३५ हे.

प्रगति : ३५ हे.

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ३५,००,०००।-

खर्च रु : ३५,००,०००।-

- ❖ ६ सामुदायिक वनको ३५ हे. क्षेत्रमा ३३९२ श्रमदिन लगाएर ५८५२ मि. तारबार सहित वृक्षारोपण गरिएको ।

तालिका २१ वन क्षेत्रको वृक्षारोपण र संरक्षण

सा.व.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल हे	श्रमदिन	तारबार मि
रुद्रपुर सा.व.	कञ्चन ५	५	७२०	१०००
जितेश्वरी सा व	बुटवल १३	७	२५३	७४०
सिसवा सा व	शुद्धोधन ७	३	३००	
नवदुर्गा सा व	गैडाहवा ३ ४ ५	५	४०४	८००
रुद्रपुर धमिनाताल सा.व.	कञ्चन ३ र ४	१०	१४००	२०८७
पोहवा मण्ठधारी सा व	गैडाहवा ३ ४ ५	५	३१५	१२२५.११
जम्मा		३५	३३९२	५८५२

### ३.२.८ चुरे लगायत संवेदनशील क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम (११.४.१७.१५६.२)

लक्ष्य : १ वटा

प्रगति : १ वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ४,००,०००।-

खर्च रु : ४,००,०००।-

- ❖ चुरे क्षेत्रमा २६० मि. तारबार गरी ४ हे. वृक्षारोपण गर्दा ३३४ श्रमदिन रोजगारी सिर्जना भएको ।

सा.व.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल हे	श्रमदिन	तारबार मि
मिलन सा व	देवदह ९	२	१९४	२६०
शिवालय सा व	देवदह १०	२	१४०	०
जम्मा		४	३३४	२६०

### ३.२.९ अतिक्रमण हटाई वन क्षेत्रको पुनर्स्थापना (वृक्षारोपण) (११.४.१७.१५६.३)

लक्ष्य : ३ हे.

प्रगति : ११ हे.

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ४,५०,०००।-

खर्च रु : ४४८,०००।-



- ❖ पोहवा मण्ठधारी सामुदायिक वनमा ४५५ मि. तारबार गरी ११ हे. क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरिएको ।

तालिका २२ अतिक्रमण हटाई पुनस्थापना गरिएको सामुदायिक वन

सा.व.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल हे	श्रमदिन	तारबार मि
पोहवा मण्ठधारी बाबा	गैडाहवा	३+८	२३८	४५५

### ३.२.१० नदी उकास तथा सार्वजनिक जग्गामा विरुवा रोपण (११.४.१७.१५६.४)

लक्ष्य : १० हे.

वार्षिक बजेट रु : ६,५०,०००।-

प्रगति : १० हे.

खर्च रु : ६,५०,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ पेटवनिया सामुदायिक वन, गौतमबुद्ध सामुदायिक वन, देउराली सामुदायिक वन, वरपानी सामुदायिक वन र देवदह साभेदारी वनमा गरी ९५२ श्रमदिनमा १० हे. वृक्षारोपण गरिएको ।

सा.व.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल हे	श्रमदिन
पेटवनिया सा.व.	देवदह	२	१६७
गौतम बुद्ध सा.व.	रोहिणी	०।७	४५
देउराली सा.व.	सैनामैना	१	८४
वारपानी सा.व.	सैनामैना	१.५	१२९
देवदह साभेदारी वन	देवदह	५	५२७
<b>जम्मा</b>		<b>१०</b>	<b>९५२</b>

### ३.२.११ एक पालिका एक नमुना कृषि वन कार्यक्रम (११.४.१७.१२५)

लक्ष्य : १४ वटा

वार्षिक बजेट रु : ६८,००,०००।-

प्रगति : ११ वटा

खर्च रु : २२,५४,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ यस जिल्लाको वुटवल,सैनामैना, शुद्धोधन, तिलोत्तमा, गैडाहवा, कोटहीमाई, सम्मरीमाई, मर्चवारी, सिद्धार्थनगर, रोहिणी र ओमसतिया पालिकामा १,००,३६२ विरुवा वितरण तथा रोपण गरी करिब ७५ हे. निजी जग्गामा वृक्षारोपण गरि कृषि वनको विस्तार गरिएको ।



### ३.२.१२ कृषि वनमा प्राविधिक सहजीकरण मार्फत उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम (११.४.१७.१३१)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : ७,७५,०००/-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ७,७३,०००/-

उपलब्धि :

- ❖ १ जना कृषि वन प्राविधिक र १४ जना कृषि वन सहजकर्ता नियुक्त गरी कृषि वन कार्यक्रमलाई विस्तार गरिएको ।



### ३.२.१३ गाउँ नगर बिरुवा वितरण र रोपण सहजीकरण विघेज्ञ अभियान (११.४.१७.१३२)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : १,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : १,००,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ सिद्धार्थनगर नगरपालिकाका विभिन्न कृषकहरुलाई १५,००० बिरुवा वितरण गर्दै रोपण कार्यमा प्राविधिक सहजीकरण समेत गरिएको



### ३.२.१४ निजी वन समूह सञ्जाललाई सहयोग (११.४.१७..२३०)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : ४,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ४,००,०००।-

उपलब्धि :

- ❖ मर्चवारी, कोटहीमाई, सम्मरीमाई तथा लुम्बिनी सांस्कृतिक पालिकामा निजी तथा कृषि वन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको साथै १२५० आँपका बिरुवा वितरण गरिएको ।



### ३.३ वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम

#### ३.३.१ निर्माणाधीन बाल उद्यान पार्क सम्पन्न गर्न (११.४.१७.२८५)

लक्ष्य : १ वटा

प्रगति : १ वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : ५,००,०००।-

खर्च रु : ५,००,०००।-

- ❖ फुटपाथ तथा बाटो निर्माण गरिएको ।

#### ३.३.२ बुद्ध सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन, रुपन्देही (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण) (११.४.१७.२६५)

लक्ष्य : १ वटा

प्रगति : १ वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : १०,००,०००।-

खर्च रु : १०,००,०००।-

- ❖ बुद्ध सामुदायिक वनमा भरना तथा मूर्ति निर्माण गरिएको ।



### ३.४ राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)

#### ३.४.१ साभेदारी र चक्ला वनमा दिगो वन व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार) (११.५.१७.२)

लक्ष्य : १ वटा

प्रगति : १ वटा

उपलब्धि :

वार्षिक बजेट रु : २०,००,०००।-

खर्च रु : १९,७६,३००।-

- ❖ देवदह साभेदारी वन र कञ्चन सब डिभिजन वन कार्यालयमा नर्सरी निर्माण गरिएको ।



### ३.४.२ सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार) (११.५.१७.७)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : ५,००,०००/-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ५,००,०००/-

उपलब्धि :

- ❖ बुद्ध सामुदायिक वन तथा डि व का रुपन्देहीमा संरक्षण पोखरी निर्माण गरिएको ।

### ३.४.३ वन अतिक्रमण हटाइ व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार) (११.५.१७.८)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : ६,००,०००/-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ५,९६,६८३/-

उपलब्धि :

- ❖ पोहवा मण्ठधारीबाबा सामुदायिक वनमा अतिक्रमण हटाई वृक्षारोपण गरिएको ।

### ३.४.४ फलफूल बिरुवा उत्पादन, वृक्षारोपण (वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार) (११.५.१७.९)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : ८,००,०००/-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ८,००,०००/-

उपलब्धि :

- ❖ आँप अम्रपाली २५०० र अन्य फलफूल २७०० बिरुवा खरिद गरिएको ।



### ३.४.५ बिरुवा (वन/ जडिबटी) उत्पादन, वृक्षारोपण (११.५.१७.१०)

लक्ष्य : १ वटा.

वार्षिक बजेट रु : १०,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : ९,९८,०००।-

उपलब्धि :

❖ ७१४३० बिरुवा उत्पादन गरी विभिन्न सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण गरिएको ।

### ३.५ वातावरण (संघ सशर्त अनुदान)

#### ३.५.१ जे.वि. हरित पार्क, बुटवल ७, रुपन्देही (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण) (११.४.१७.१८७)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : २०,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : १९,०४,२४०।-

उपलब्धि :

❖ जे.वि. हरित पार्क निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

#### ३.५.२ ईको टुरिजम पार्क पुर्वाधार निर्माण, शिवनगर सा.वन, बुटवल ७, रुपन्देही (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण) (११.४.१७.१८८)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : २०,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : १९,९५,४६०।-

उपलब्धि :

❖ ईको टुरिजम पार्क पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न गरिएको ।

#### ३.५.३ तिलोत्तमा न.पा. १७ वि.पी. ग्रामपार्क उद्यान निर्माण, रुपन्देही (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण) (११.५.१७.१८०)

लक्ष्य : १ वटा

वार्षिक बजेट रु : १५,००,०००।-

प्रगति : १ वटा

खर्च रु : १४,९९,०००।-

उपलब्धि :

❖ वि.पी ग्राम पार्क निर्माण सम्पन्न गरिएको ।

## सामुदायिक वन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको सार संक्षेप

### परिचय :

सामुदायिक वनको हस्तान्तरण पश्चात त्यसको व्यवस्थापनको सम्पूर्ण जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ता समूहलाई नै हुन्छ । स्वीकृत विधान तथा वन कार्ययोजना अनुसार समूह परिचालन तथा वनको संरक्षण, सम्बर्धन र सदुपयोग हुने गर्दछ । स्वीकृत विधान तथा वन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, उपभोक्ता समूहको परिचालन, वन व्यवस्थापन कार्यतालिका बमोजिम काम भएको छ वा छैन ? लक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्नका लागि कार्य संचालन भएको छ वा छैन ? सामुदायिक वनले उपभोक्ताहरूलाई के-कति सेवा प्रदान गर्न सक्यो ? हस्तान्तरित सामुदायिक वन तथा उपभोक्ता समूहको अवस्था र स्थितिमा के-कस्तो सुधार आयो ? आदि कुरा निश्चित गर्न सामुदायिक वनको अनुगमन निरीक्षण गर्ने गरिन्छ । यसबाट सामुदायिक वनको सफल र प्रभावकारी व्यवस्थापन गराउन सहयोग पुऱ्याउँछ भन्ने विश्वास जिल्ला वन कार्यालयको छ ।

अनुगमन गर्नुपर्ने सामुदायिक वनहरूमा आ.व. २०७८/०७९ सम्ममा हस्तान्तरण भएका १०८ वटा सामुदायिक वनहरूमा स्थलगत अनुगमन गरिएको थियो । सोही सामुदायिक वनबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा विश्लेषण गरी सामुदायिक वन तथा उपभोक्ता समूहको गतिविधि बारे खाका तथा तिनको वर्तमान गन्तव्यको परिदृष्य देखाउन तथा सामुदायिक वनहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने उद्देश्यले समेत अनुगमन मूल्याङ्कन प्रतिवेदन ०७८/०७९ तयार पारी प्रतिवेदनममा प्राप्त नतिजाको सार संक्षेप यस पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

### ४.१ अनुगमनका तरिका :

सामुदायिक वन अनुगमन कार्यका लागि सामुदायिक वन मार्गदर्शन २०७१ मा दिएको अनुसूची अनुसारको फाराम आ.व. ०७८/०७९ सम्म दर्ता भएका सामुदायिक वनहरूको अनुगमन गर्न प्रथम दोश्रो चौमासिकको अन्तसम्ममा स डि व का मा वितरण गर्ने कार्य भयो । सम्बन्धित स डि व का बाट तेस्रो चौमासिकको अन्तसम्ममा अनुगमन मूल्याङ्कन गरी १०८ गोटा समूहको विवरण डि.व.का. मा पेश भएको थियो । समूहबाट पठाइएका वार्षिक प्रतिवेदन, समूहभेलाको प्रतिलिपी जनलेखा

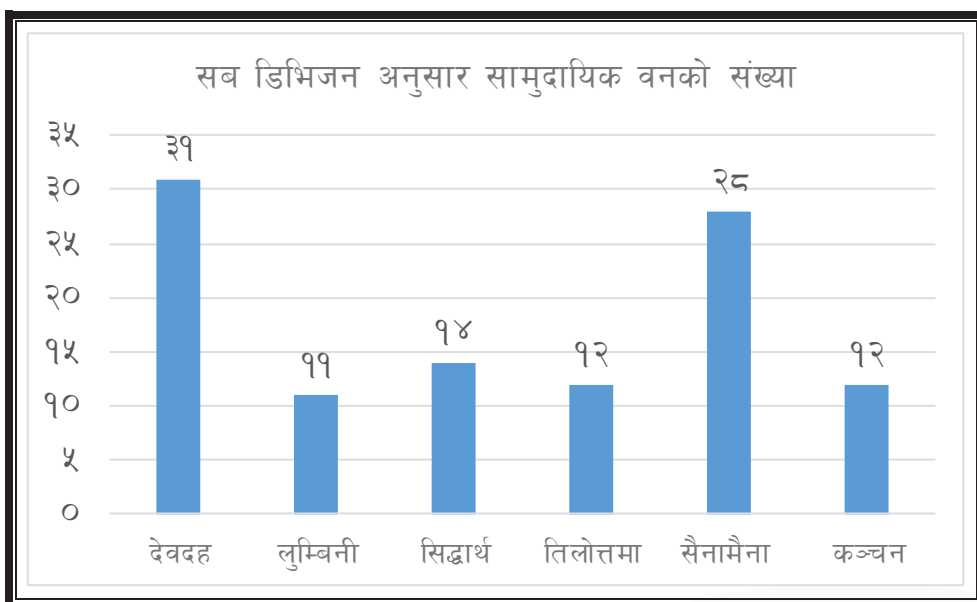
परिक्षण, लेखापरिक्षण तथा तालिम गोष्ठी आदिबाट प्राप्त अभिलेखहरूलाई समेत आधार मानी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

### ४.२ रुपन्देही जिल्लामा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम :

परम्परा देखि उपभोग गर्दै आएको, पायक पर्ने र संरक्षण गर्न सक्नेजति राष्ट्रिय वनको भू-भाग संरक्षण संवर्द्धन र सदुपयोग गर्ने जिम्मेवारी सहित स्थानिय वन उपभोक्ताहरूलाई दिने नीति अनुसार यस रुपन्देही जिल्लामा पनि वि.सं. २०४७ सालबाट राष्ट्रिय वनहरू सामुदायिक वनको रूपमा स्थानिय उपभोक्ताहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने प्रक्रियाको सुरुवात भएको देखिन्छ । जसअनुसार हाल ( आ.व. २०७८/०७९ ) सम्म जम्मा १०८ गोटा सामुदायिक वनहरू हस्तान्तरण भएका छन् ।

### ४.३ सब डिभिजन वन कार्यालय अनुसार सामुदायिक वनको विवरण

आ.व. २०७८/०७९ सम्म यस डिभिजन वन कार्यालयबाट हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण निम्न वमोजिमको चार्टमा प्रस्तुत गरिएको छ । जसअनुसार सबैभन्दा बढि सामुदायिक वन देवदह सब डिभिजन वन कार्यालयमा रहेका छन् भने सबैभन्दा कम तिलोत्तमा सब डिभिजन वन कार्यालयमा रहेका छन् ।

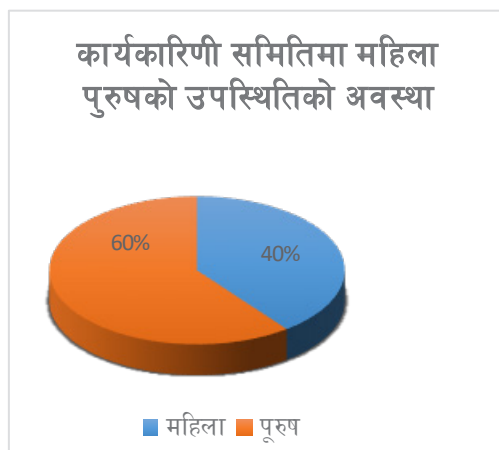


सब डिभिजन वन कार्यालय अनुसार सा.व.उ.स.को विवरण



## ४.४ सा.व.उ.समितिमा लैंगिक प्रतिनिधित्व:

सामुदायिक वन उपभोक्ता समहको अनुगमनबाट प्राप्त विवरण अनुसार कार्य समितिमा महिला ४३७ (४० %) र पुरुष ६६६ (६०%) को प्रतिनिधित्व देखिन्छ । यसको विवरण निम्न चित्रमा देखाइएको छ ।

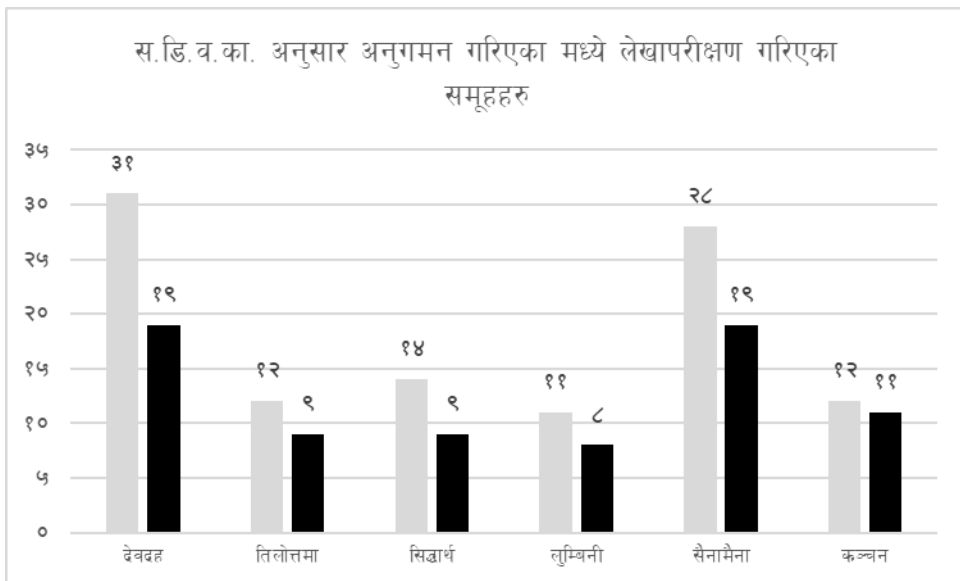


सामुदायिक वन उपभोक्ता समहको कार्य समितिमा लैङ्गिक प्रतिनिधित्व

## ४.५ संस्थागत सुशासनका लागि गरिएका अभ्यासहरू

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको संस्थागत विकासका लागि गरिएका अभ्यासहरू सन्तोषजनक नरहेको देखिन्छ । संघीय वन ऐन २०७६, संघीय वन नियमावली २०७९, प्रदेश वन ऐन २०७८, प्रदेश वन नियमावली २०७९, वन ऐन २०७६ दफा ३१ (घ) अनुसार प्रत्येक आ.व. सकिएको तीन महिनाभित्र समूहले सार्वजनिक लेखा परिक्षण, आर्थिक लेखा परीक्षण र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी एक महिनाभित्र सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा अनिवार्य पेश गर्नु पर्ने कानूनी प्रावधान भए तापनि समूहले सो कार्यमा उत्साह देखाएको पाइँदैन । अनुगमन गरिएका सा.व.उ.स. मध्य लेखापरीक्षण गर्ने सामुदायिक वन उ.स.को विवरण निम्नानुसार चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमा सबैभन्दा कम (६१.२९%) देवदह स.डि.व.का. अन्तरगतका सा.व.उ.स.ले लेखापरीक्षण पेश

गरेको पाइएको छ भने कञ्चन स.डि.व.का. अन्तर्गतको सा.व.उ.स.(९१.६७%)ले सबैभन्दा धेरै लेखापरीक्षण गरेको पाइयो ।



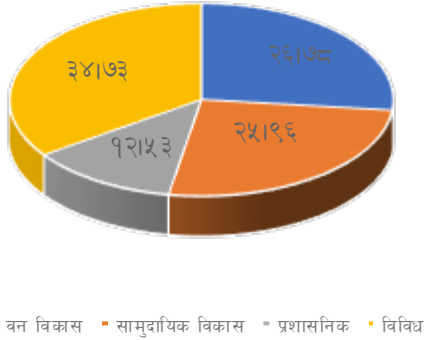
अनुगमन गरिएका सा.व.उ.स.को स.डि.व.का. अनुसारको लेखा परिक्षण अवस्था

#### ४.६ सा.व.उ. समूहको आर्थिक गतिविधि :

क) सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको आम्दानीका श्रोतहरूको वर्गीकरण:

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको अनुगमनबाट प्राप्त तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको औसत आम्दानी अ.ल्या २०७८।०७९ बाट रु १८८५५८१६.६९ (८.५९%), वन पैदवार विक्रीबाट रु १९३४७५१६६.८५ (८८.१४%), विविध (अनुदानबाट, सदस्यता नविकरणबाट, ऋण लगानी, दण्ड जरिवाना, व्याज, नयां सदस्यताबाट) रु ७१७७९४१.८६ (३.२७ %) गरी जम्मा रु २१९५०८९२५.४० आम्दानी गर्ने गरेको पाईन्छ ।

### सामुदायिक वनको आम्दानी विवरण



### : सा.व.उ.स.को आयको विवरण

#### ख) सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको खर्च विवरण

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको औसत खर्च वन विकास तथा संरक्षणमा रु ६३५६३४१२.६६ (२६.७८%), सामुदायिक विकासमा रु ६९६९७९०९.५९ (२५.९६%), प्रशासनिक खर्चमा रु २९७४०४६९.५६ (९२.५३%), आय आर्जन, उद्यम विकासमा, क्षमता अभिवृद्धिमा, चन्दामा खर्चमा ८२४३४०५९.०६ (३४.७३%) गरी जम्मा रु २३७३५४०४२.८ खर्च गर्ने गरेको पाईन्छ । वन ऐन २०७६ अनुसार उपभोक्ता समूहले कार्ययोजना बमोजिम आर्जन गरेको वार्षिक आयबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम वनको विकास संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा खर्च गरी बाँकी रहेको रकमको कम्तीमा २५ प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहसँग समन्वय गरी गरिबी न्यूनिकरण महिला सशक्तिकरण तथा उद्यम विकास कार्यमा खर्च गरी बाँकी रहेको रकम उपभोक्ता समूहको हितमा प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

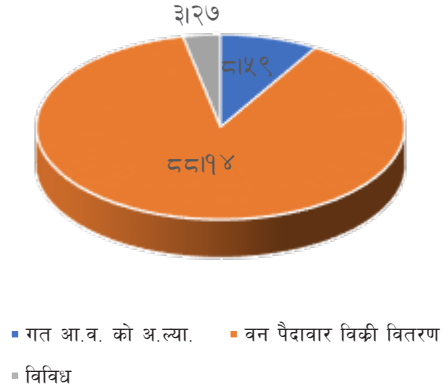
#### ४.७ अनुगमन तथा मुल्यांकन क्रममा देखिएका समस्याहरु र समाधानका लागि सुभावहरु

#### वन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरु

#### क) सहभागिता तर्फ :

- आम भेलामा महिलाको सहभागिता केवल उपस्थितिका लागि गराउने चलन बढ्नु र निर्णय प्रक्रियामा संलग्न गराउन प्रोत्साहन नगरिनु ।

### सामुदायिक वनको खर्चको विवरण



### सा.व.उ.स.को खर्चको विवरण

- समूहको विधान र वन कार्ययोजनामा उल्लेख भएका प्रावधान, नियम आदि बारे ज्यादै न्यून व्यक्तिहरुले थाहा पाउनु र सबैको सहभागितालाई बढाउने गरी त्यस्ता प्रावधानहरु जानकारी गराउन सहभागितामुलक कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु ।
- सामुदायिक वन व्यवस्थापन कार्यहरुमा जनसहभागिता कम हुनु ।
- आमभेला तथा नियमित बैठकहरुका लागि महिलाको सहभागितालाई प्रोत्साहन नदिनु ।
- साधारण भेला, समूह समितिका बैठक नियमित रुपले सञ्चालन नहुनु र भए पनि अपेक्षित सहभागिता जुटन नसक्नु
- वन समूह समितिबाट समूहको सहभागिता जुट्ने कार्यमा पनि जिम्मेवारी नदिनु, जस्तै वन सम्बर्द्धन कार्यका लागि जिम्मेवारी समूहका महिलालाई दिन सकिन्छ ।

#### ख) संस्थागत तर्फ:

- समूहका सदस्यहरुमा नेतृत्व हस्तान्तरण गर्ने परिपाटी नहुनु र सबैमा जिम्मेवारी बाडफाड नहुनु ।
- समूह समितिले गर्ने सम्पूर्ण कार्य केवल एकाध पदाधिकारीले मात्र जिम्मा लिनु ।
- सामुदायिक वन विकास सम्बन्धि प्राप्त सूचना, नियमहरुको सहज प्रवाह नहुनुले पनि संस्थागत पक्ष कमजोर भएको देखिएको ।
- समूह समितिमा पदाधिकारी तथा उपभोक्ताहरुले तालिम, गोष्ठी आदिबाट प्राप्त गरेको ज्ञान, प्रविधि, सीपहरुको प्रसार र हस्तान्तरण गर्न नसक्नु, अर्थात केवल ज्ञान सीप प्राप्त गर्ने व्यक्तिमा सीमित हुनु ।
- वन समूह समितिले नियमित लेखापरीक्षण नगराउनु, रेकर्ड व्यवस्थापन पक्ष कमजोर हुनु ।
- समिति परिवर्तन हुँदा नयाँ नेतृत्व सम्हालेलाई साधारण भेला, अन्य कार्यक्रम वा बैठक आयोजना गरी पुरानो समितिले आफ्नो जिम्मामा रहेको नगदी कारोबार, जिन्सी, सरसामान तथा अभिलेख/कागजातहरु वरबुभारथ नगर्नुले समस्या/विवाद सिर्जना गरेको ।

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले गरेको क्रियाकलापको विवरण लेखापरिक्षण प्रतिवेदन तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन नबुझाउनु ।

#### ग) विकास क्रियाकलाप र समन्वय तर्फ:

- वन विकास कार्य सञ्चालनका लागि समूहले योजना अनुरूप कार्य गरेको नदेखिनु ।
- महिला, दलित, जनजाति तथा विपन्न वर्गका लागि आयमुलक कार्य नगरेको देखिनु ।
- समूहको विकास, आयआर्जनका क्रियाकलाप सञ्चालन र अन्य सामुहिक विकासका लागि अन्य निकाय, संघ/संस्थाहरूसँग समन्वय राख्ने कार्यमा पहल नगर्नु ।
- सब डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारी र सामुदायिक वन उपभोक्ताहरु बीच समयानुकूल अन्तरक्रिया नहुनु ।
- आयमुलक क्रियाकलाप, जडीबुटी खेती, वनसंग सम्बन्धित रोजगारमुलक कार्यक्रमहरुको ज्ञान, योजना निर्माण गर्ने कार्यको अनुभव नहुनु ।

#### घ) अन्य समस्याहरु:

- कार्य अवधि समाप्त भएका सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरुको नवीकरण गर्न समूह अग्रसर नहुनु ।
- समूह समितिका पदाधिकारीहरुले क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिर गएर काम गर्नु ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ताहरु बीचमा हुने जातीय, राजनीतिक विवादले वन संरक्षणमा असर गर्नु ।
- वन समूहहरु बीच वनको सिमानालाई लिएर विवाद हुनु ।
- सामुदायिक वनको वन पैदावारहरु चोरी निकासी हुनु ।

#### समाधानका लागि सुझावहरु:

##### क) वन उपभोक्ता समूहका लागि सुझावहरु:

- वन समूह समितिले विभिन्न कार्यक्रम गरी विधान, कार्ययोजना र सामुदायिक वन सम्बन्धि नीति नियम जानकारी दिई वन विकास र व्यवस्थापनमा सहभागिता जुटाउनु पर्ने ।

- समूहको भेलामा सहभागिता बढाउन अग्रिम सूचना दिने, महिला सहभागिताका लागि महिला सदस्य (समितिमा रहेका सदस्यहरु) लाई सक्रिय गराउने ।
- विधान तथा कार्ययोजना तयारीको अवस्थादेखि कार्यान्वयनका सबै क्रियाकलापमा सबै जातजाति, महिला, विपन्न वर्गको सहभागिता गराउने खालका वातावरण तयार गरी उनीहरुको चाहना अनुरूपको योजना, आयमुलक क्रियाकलाप समावेश गर्नु पर्ने । यस कार्यका लागि समूहले बीउ कोष र घुम्ती कोष स्थापना गर्नु पर्ने ।
- वन उपभोक्ता समूह समितिले आफूले वर्षभरि गरेका कार्य, आर्थिक विवरणको सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने र उपभोक्ताको जिज्ञासा, गुनासाहरुको उचित तर्क र निवारण प्रस्तुत गरी भावी दिनहरुमा त्यसतर्फ सचेत रहनु पर्ने ।
- समूहले आयमुलक सम्बन्धि योजना निर्माण गरी विपन्न, महिला, दलित, जनजातीलाई प्राथमिकताका लागि आधारमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने र समय समयमा सरसल्लाह, सुझाव दिई अनुगमन गर्ने ।
- वन समूहको समिति निर्माणमा समावेशीकरणलाई ध्यान दिई सबैलाई नेतृत्वको जिम्मेवारी क्रमशः दिदै जानु पर्ने ।
- समूहले अनिवार्य रुपमा लेखा परीक्षण गरी वार्षिक प्रतिवेदन सहित जिल्ला वन कार्यालयमा बुझाउनु पर्ने ।
- समिति परिवर्तन हुने क्रममा पुराना समितिले आफ्नो जिम्मामा रहेको नगद, जिन्सी, कागजात तथा रेकर्डहरु अनिवार्य रुपमा हस्तान्तरण गर्नु पर्ने ।
- वन समूहले तालिमबाट ज्ञान प्राप्त गर्नेहरुको अनुभवको प्रसार गर्ने वातावरण तयार गर्नु पर्ने ।
- वन समूहभित्र वन व्यवस्थापन, आयमुलक तथा संस्थागत विकास सम्बन्ध, श्रोत व्यक्ति तयार गरी उनीहरुको माध्यमबाट समूह व्यवस्थापनमा परिचालन गर्नु पर्ने ।
- वन समूहले समय समयमा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धि अनुभवहरु आदान प्रदान गर्नु पर्ने ।

- वन समूहले आफूसंग भएको कोष परिचालन गरी चेतना अभिवृद्धि, सीपमुलक रोजगार तथा आयमुलक कार्यक्रमका लागि तालिम, गोष्ठी सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
- वन समूह/उपभोक्ता बीच तथा सीमा विवाद भएका आन्तरिक कारण बुझी स्थानीय स्तरमै समस्या सुल्झाउन वन प्राविधिकसंग समन्वय गर्नु पर्ने ।
- वन संरक्षणमा विशेष ध्यान दिई जडीबुटी, जैविक विविधता, वन्यजन्तुको संरक्षणमा जोड दिनु पर्ने ।
- विकासको नाममा बाटो खन्ने कार्यक्रम नभई प्रक्रिया पुऱ्याई वन र माटो संरक्षण हुने योजना निर्माण गरी आवश्यक भए मात्र त्यस्ता कार्य गर्ने तर्फ सचेत हुनु पर्ने ।

**अनुसूची-१**  
अनुसूची-१ : आ.व २०७८/०७९ को वार्षिक प्रगती

संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान ब.उ.शि.नं.३२९११२३					
सिं. नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था	
१	सा. वनमा कृषि वन कार्यक्रम	२००।००	०।००	कार्यक्रम संसोधन तथा रकमान्त्रणको लागि प्रदेश तथा संघीया मन्त्रालयमा पत्राचार ।	
२	साझेदारी र चकला वनमा दिगो वन व्यवस्थापन	२०।००	१९।७६३	फायर लाईन तथा देवदह साझेदारी वनमा नर्सरी निर्माण गरिएको ।	
३	सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	५।००	४।९२	पोहवा सा व तथा डि.व.का. रुपन्देहमा संरक्षण पोखरी निर्माण ।	
४	वन अतिक्रमण हटाई ब्यबस्थापन	६।००	५।९६६८३	पोहवा मण्ठाधारी बाबा सा व मा कार्यक्रम गरिएको ।	
५	फलफूल विरुवा उत्पादन, वृक्षारोपण	८।००	८।००	आँप अम्रपाली २५०० र अन्य फलफूल २७०० विरुवा खरिद गरिएको ।	
६	(वनजडिवुटी ) उत्पादन, वृक्षारोपण	१०।००	९।९८	७१४३० वटा विरुवा उत्पादन गरी विभिन्न सा व मा वृक्षारोपण गरिएको ।	
	<b>कुल जम्मा</b>	<b>२४९।००</b>	<b>४८।६२९८३</b>		



संघिय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान वातावरण ब.उ.शि.नं.३२९११२६					
सिं नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था	
१	जे. वि. हरित पार्क, वुटवल ७ रुपन्देही (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	२०।००	१९।०४२४	जे. वि. हरित पार्क निर्माण सम्पन्न ।	
२	ईको टुरिजम पार्क पूर्वाधार निर्माण, शिवनगर सा.वन, वुटवल ७, रुपन्देही(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	२०।००	१९।९५४६	ईको टुरिजम पार्क पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न ।	
३	तिलोत्तमा न.पा. १७ वि.पी. ग्रामपार्क उद्यान निर्माण, रुपन्देही(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	१५।००	१४।९९	वि पि ग्रामपार्क उद्यान निर्माण सम्पन्न ।	
	कुल जम्मा	५१।००	५३।९४९५		

प्रदेश सरकार कार्यक्रम ब.उ.शि.नं.३२९००१७					
सिं नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट (रकम रु. लाखमा)	खर्च (रकम रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था	
१	निर्माणधिन बाल उद्यान पार्क सम्पन्न गर्ने (शुद्धोधन गा.पा.) (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	५	४।९९	फुटपथ तथा बाटो निर्माण गरिएको ।	
२	बुद्ध सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन, रुपन्देही(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	१०	९।९९	झरना तथा बुद्बाको मुर्ती स्थापना ।	
	कुल जम्मा	१५	१४।९९		

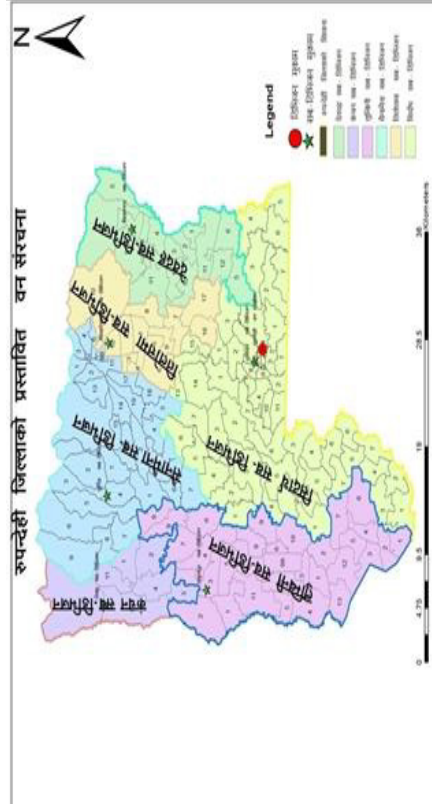
प्रदेश सरकार कार्यक्रम ब.उ.शि.नं.३२९०००१८							
कार्यक्रमको नाम	बार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था	कार्यक्रमको नाम	बार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था
नर्सरी मर्मत/स्तरोन्नति	४१००	४१००	ठकुरापुर, शितलनगर, मर्चावारी र डि.व.का. को नर्सरी मर्मत/स्तरोन्नति ।				
गत वर्षको विरुवा स्याहार सम्भार (वहु बर्षियको रुपमा अल्या भइ आएको)	६२५	६२५	शितलनगर नर्सरीमा १८५०० र डि.व.का. को नर्सरीमा १०६५०० विरुवा स्याहार सम्भार ।				
आगामी वर्षका लागि विरुवा उत्पादन (वहु बर्षिय)	१५१००	१५१००	शितलनगर नर्सरीमा १५००० र डि.व.का. नर्सरीमा ४५००० विरुवा ।				
चालु आ.व.को लागि विरुवा उत्पादन (एक बर्षिय)	१३१००	१३१००	ठकुरापुर ३००००, शितलनगर २००००, मर्चावारी ५०००० र डि.व.का. ३०००० नर्सरीमा जम्मा १३०००० विरुवा उत्पादन ।				
<b>कुल जम्मा</b>					<b>३६२२५</b>	<b>३६२२५</b>	
सि. नं.	कार्यक्रमको नाम	बार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था			
१	गत विगत बर्षहरू रोपण भएका क्षेत्रमा पुनः रोपण, स्याहार सम्भार र संरक्षण	११९५	११९४	पोहवा मण्धारी बाबा सा व मा ४/५ हे पेटवानिया सा व २ हे रामनगर सा व र देवदह साझेदारी वनमा ३ हे सग्रहवा सा व ४ हे ऐचावल सा व ४ हे गरी १३ हे ।			
२	वन क्षेत्रको बृक्षारोपण र संरक्षण	३५१००	३४१९९				
३	चुरे लगायतका संवेदनशिल क्षेत्रमा हरियाली प्रबर्धन कार्यक्रम	४१००	४१००				
४	अतिक्रमण हटाई वन क्षेत्रको पुनर्स्थापना (बृक्षारोपण)	४१५०	४१४८				
५	नदि उकास तथा सार्वजनिक जग्गामा विरुवा रोपण	६५०	६५०				

६	"एक घर दुई बुद्ध, शहर हाम्रो बनाउ स्वच्छ" अभियान	२००	२००
	कुल जम्मा	१७२१५	१२७४६

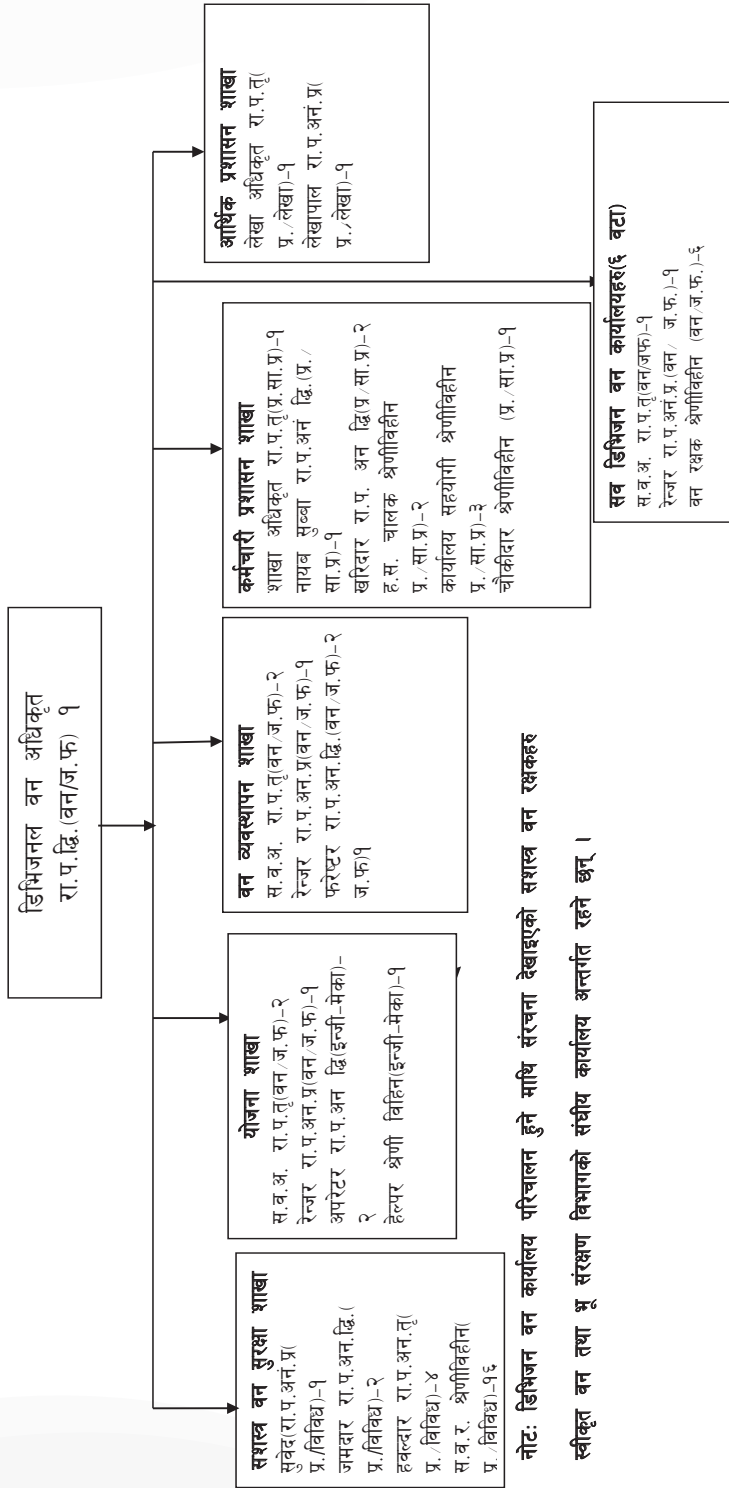
सि. नं.	कार्यक्रमको नाम	बार्षिक बजेट रकम (रु. लाखमा)	खर्च रकम (रु. लाखमा)	प्रगतिको अवस्था
१	"एक पालिका, एक नमुना कृषि वन" कार्यक्रम (तराईका ६ जिल्ला)	६८००	२२५४	१४ वटा पालिका मध्ये ११ वटा पालिकामा १००३०० विरुवा वितरण गरिएको ।
२	कृषि वन विकासमा प्राविधिक सहजीकरण मार्फत उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम	७७५	७७३	कृषि वन सहजकर्ता र १ जना कृषि वन प्रविधिक करारमा नियुक्ती गरी कार्य गरेको ।
३	गाँउ नगर विरुवा वितरण र रोपण सहजीकरण विशेष अभियान	११००	११००	सिद्धार्थनगरमा करिब १५००० विरुवा दुवानी गरी कृषकलाई रोपण सहजकरण गरिएको ।
४	निजी वन समूह/सञ्जाललाई सहयोग	४१००	४१००	निजी वन सञ्जाललाई प्रस्ताव बमोजिम कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात भुक्तानी ।
	कुल जम्मा	८०१७५	३५१२७	

## अनुसूची-२ : सव-डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र

सि.नं.	सव डिभिजन कार्यालयको नाम	सव डि.व.का मुकाम	सव डिभिजन कार्यालयको सेवा क्षेत्र
१	कञ्चन	कञ्चन गा.पा.-४, फायरलाईन	कञ्चन गा.पा सत्रै र सैनामौना १० र ११
२	सैनामौना	सैनामौना न.पा.-४, मुर्गिया	बुटवल उप.न.पा वडा नं ७ र १० बाहेकको क्षेत्रा सैनामौना १ देखि ९ र सुद्वोधन गा.पा सबै
३	लुम्बिनी	गौडहवा गा.पा.-४, ठकुरापुर	गौडहवा गा.पा लुम्बिनी सा.न.पा र सम्मरीमाई गा.पा सबै
४	सिद्धार्थ	सिद्धार्थनगर न.पा.-७, भैरहवा	मयादेवी गा.पा, सियारी गा.पा, मार्चवारी गा.पा, सिद्धार्थ न.पा, रोहिणी गा.पा सबै, ओमसतिया गा.पा १,२,३,४, र तिलोत्तमा १,३,१४, १५ र कोटहीमाई गा.पा सबै
५	देवदह	देवदह न.पा.-८, शितलनगर	देवदह न.पा १० बाहेक सबै, तिलोत्तमा न.पा १० देखि १२ र ओमसतिया गा.पा ५ र ६
६	तिलोत्तमा	बुटवल उ.प.म.न.पा-१०, रामनगर	देवदह न.पा १० बुटवल उप.न.पा ७ र १० तिलोत्तमा न.पा १ देखि ९ तथा १६ र १७



**अनुसूची-३ : संगठन तालिका (Organograms)**  
**डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहीको संगठन संरचना**



**अनुसूची-:४ हालसम्म कार्यरत डिभिजनल वन अधिकृतको**

क्र.सं.	नाम	आएको मिति	गएको मिति
१	श्री धूवराज भट्टराई	०३३७१	०३७३३०
२	श्री वि.दिपकप्रसाद उपाध्याय	०३७६२	०३८११५
३	श्री गोकुलराज पाण्डेय	०३८१२२६	०३९१२३
४	श्री कन्हैयाराज श्रेष्ठ	०३९१०१७	०४०१६२०
५	श्री हिक्मत सिंह के.सी.	०४०१११२	०४३२१५
६	श्री निवास खनाल	०४३२१९	०४४१७
७	श्री गणेश राय	०४४१२९	०४७४१२
८	श्री हरिहर सिग्देल	०४७४२४	०४७८११
९	श्री राजनकुमार पोखेल	०४७९३	०४८३३
१०	श्री गोपालकुमार श्रेष्ठ	०४८३१०	०५०११५
११	श्री कृष्णराज बासुकला	०५०११५	०५१४२२
१२	श्री राजबहादुर राउत	०५१४२३	०५३६२०
१३	श्री यमबहादुर थापा	०५३६२९	०५४१०२४
१४	श्री गोविन्द्रप्रसाद काफ्ले	०५४१०२०	०५५१६९
१५	श्री गोपालप्रसाद बासकोटा	०५५१६२१	०५६१२६
१६	श्री राजनकुमार पोखेल	०५६१०५	०६०२१९
१७	श्री रामकृष्ण कार्की	०६०२१०	०६०११
१८	श्री विशुबाबु विारी	०६०१२	०६३१४
१९	श्री इमामुद्दिन अन्सारी	०६३४२६	०६४१२०
२०	श्री यमबहादुर थापा	०६४१२१	०६६१४
२१	श्री जीवनकुमार ठाकुर	०६६११३	०६६११९
२२	श्री शिवकुमार वाग्ले	०६६१०१४	०६९१६१८
२३	श्री दिपक ज्ञवाली	०६९१६२२	०७१५१२
२४	श्री इन्द्रबहादुर प्रछाई	०७१६१२	२०७३६३०
२५	श्री रोमराज लामिछाने	०७३६२८	२०७५१०७०३
२६	श्री भरतबाबू श्रेष्ठ	२०७५१०७०७	२०७५११२८
२९	श्री ईन्द्र बहादुर प्रछाई	२०७६०१०९	०७६१०८३०
३०	श्री बोधराज सूवेदी	२०७६०९१०६	हाल सम्म



## अनुसूची- : ६ वन अतिक्रमणको विस्तृत विवरण

सि. न	सव डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिनेरनसकिने	कैफियत
१	लुम्बिनी	वर्णापुरा	५	बर्गादवा	१०	१२०	२०३७ देखि	नसकिने	
२	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	६	बर्गादवा	४	१०	२०३७ देखि	नसकिने	
३	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	५	गैडहवा	३५	२५	२०३७ देखि	नसकिने	
४	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	गैडहवा ताल पूर्व	१२	३८	२०३७ देखि	नसकिने	
५	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१,९	गैडताल उत्तर	१०	१५	२०४९ देखि	नसकिने	
६	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	९	चंचलीमाइको थान	२२	४१	२०३७ देखि	नसकिने	
७	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	४	कुशमहवा मुखियाटोल	५०	५०	२०३७ देखि	नसकिने	
८	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	४,१	जितपुर सा.व मुडफुटुवा उत्तर	५०	३०	२०५४ देखि	सकिने प्रयास जारी	७ वटा खरको कच्च घर
९	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	पोहिया	२५	१७	२०३७ देखि	नसकिने	
१०	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	९	मिनमिनहवा	३५	२०	२०३७ देखि	नसकिने	
११	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	घठैनिया	१५	१५	२०३७ देखि	नसकिने	
१२	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७	मनथहवा	२०	८	२०३७ देखि	नसकिने	
१३	लुम्बिनी	रुद्रपुर	९	ठकुरापुर	३	३०	२०३७ देखि	नसकिने	
१४	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७	करड्यारी	५०	१८०	२०३७ देखि	नसकिने	
१५	लुम्बिनी	रुद्रपुर	९	हनुमान नगर प्रतापपुर जिरानीया डाडा	१३०	१५५	२०३७ देखि	नसकिने	
१६	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७,१	अस्नैया	१५०	१२५	२०३७ देखि	नसकिने	
१७	लुम्बिनी	सुर्‍यपुरा	५	कार्कीटोल धर्मनाताल	११५	१५०	२०३७ देखि	नसकिने	
१८	लुम्बिनी	सुर्‍यपुरा	१	दुसुवा, हनैया	१००	४४०	२०३७ देखि	नसकिने	
१९	लुम्बिनी	सुर्‍यपुरा	५	शान्ति बजार सालघारी	४०	४०	२०३७ देखि	नसकिने	



सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.सं.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने नसकिने	कैफियत
२०	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	ऐचावाल	२०	१५	२०३७ देखि	नसकिने	खेत
२१	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	२	पिपरीचापा	१५०	३५०	२०३६ देखि	नसकिने	
२२	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	२	कोवहवा	१००	५००	२०३६ देखि	नसकिने	
२३	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	३	भैसाहि	१६०	३००	२०३६ देखि	नसकिने	
२४	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	४	सन्डहवा	२००	४००	२०३६ देखि	नसकिने	
२५	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	वनकसियाचापा	१५०	३००	२०३६ देखि	नसकिने	
२६	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	६	रुद्रपुर	२००	४००	२०३६ देखि	नसकिने	
२७	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	८	बरागदवा, भारौरा, रुद्रपुर	१५०	२५०	२०३६ देखि	नसकिने	
२८	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	१,२	ढुस्सा सितलडाडा मैनहिया आमी	२९०	१७५		नसकिने	
२९	कञ्चन	सालभण्डी	१	पुलवारी भिमपुर	७५	१००	२०३६ देखि	नसकिने	
३०	कञ्चन	सालभण्डी	२	कटनी	२५	३०	२०३६ देखि	नसकिने	
	कञ्चन	सालभण्डी	५	जरलेवा र वनभुसडी	३०	७५	२०३६ देखि		
३१	कञ्चन	सालभण्डी	३	पानवारी	२०	५०	२०३६ देखि	नसकिने	
३२	कञ्चन	सालभण्डी	७	वनकट्टि डाडा	२०	८५	२०३६ देखि	नसकिने	
३३	कञ्चन	गजेडी	२	बेलभरीया	२८		२०२७ देखि २२०५३ देखि	नसकिने	
३४	कञ्चन	गजेडी	१,२	बकुल्लाघाट	९		२०२७ देखि र २०५३ देखि	नसकिने	
३५	कञ्चन	गजेडी	३	रातडाडा	८		२०२७ देखि र २०५३ देखि	नसकिने	

सि. न	सव डिभिजन	साविक गा.वि.सं.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने नसकिने	कैफियत
३६	कञ्चन	गजेडी	९	चौधरीघोला	१२		२०२७ देखि र २०५३ देखि	नसकिने	
३७	कञ्चन	गजेडी	५	मसिना	११९	९०		नसकिने	
३८	कञ्चन	गजेडी	६	बगइ	१५०	६०		नसकिने	
३९	कञ्चन	गजेडी	७	सुकेताल	११०	१५०		नसकिने	
४०	कञ्चन	गजेडी	८	राफलपुर	८०	११०		नसकिने	
४१	कञ्चन	गजेडी	२	बेलभरीयाऽ बकुलाघाटऽ शान्तिबजार	२१५	१४५		कठिन	
४२	कञ्चन	गजेडी	१	लौसाऽ ठुलो उकाली रातडाडा लौसाताल	२७५	३१५		कठिन	
४३	कञ्चन	गजेडी	३	दानापुर ५ कुचेरा सोनपुर	२१०	१९०		कठिन	
४४	कञ्चन	गजेडी	४	कुता भैरकघाट गजेडी गाउको केहीभाग	१७०	३५०		कठिन	
४५	कञ्चन	गजेडी	९	ढोले	६५	५५		कठिन	
४६	सैनामैना	बु.म.न.पा	१४	घिडियाखोला राजमार्ग देखि पश्चिम दक्षिण	८	५५	२०५० देखि	नसकिने	
४७	सैनामैना	बु.म.न.पा	९	सतगढी खोला पूर्व	३	१५	२०५० देखि	नसकिने	
४८	सैनामैना	बु.म.न.पा	१५	जितगढी डाँडा	२	२५	२०५० देखि	नसकिने	
४९	सैनामैना	बु.म.न.पा	१	सिख देउगली	१	५०	२०५० देखि	नसकिने	
५०	सैनामैना	बु.म.न.पा	१४	ज्यामिरे पहिरो मुनी	१	१	२०५० देखि	नसकिने	
५१	सैनामैना	बु.म.न.पा	५	घिडियाखोला राजमार्ग देखि पश्चिम दक्षिण	३	१५०	२०५० देखि	नसकिने	
५२	सैनामैना	बु.म.न.पा	५	बमघाट नाग मन्दिर	२	४०	२०५० देखि	नसकिने	
५३	सैनामैना	बु.म.न.पा	६	आदर्शनगर	५	१५	२०५० देखि	नसकिने	
५४	सैनामैना	पर्रोहा	१	कान्छीबजार सिसौडाडा	६०	१५०	२०२५ देखि	नसकिने	

सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने/नसकिने	कैफियत
५५	सैनामैना	परोहा	२	अस्नैया, लु.रोड छेउछाउ	४०	८०	२०२५ देखि	नसकिने	
५६	सैनामैना	परोहा	४	मुर्गिया बजार पारी र खात्सी खप्पर खोला पसवाल	२००	२००	२०२५ देखि	नसकिने	
५७	सैनामैना	परोहा	५	मुग्धनीटोल सोरोली उचादिहवा	७५	१५०	२०२५ देखि	नसकिने	
५८	सैनामैना	परोहा	६	खगानुर सैनामैना वन कट्टा रानीकुवा	७५	२००	२०२५ देखि	नसकिने	
५९	सैनामैना	दुधराक्ष	५	वनकट्टी डाँडा उपल्लो बाँसगढी	२५५	१९५		कठिन	
६०	सैनामैना	दुधराक्ष	५	बाँसगढी	१८५	११७		कठिन	
६१	सैनामैना	दुधराक्ष	७	देवापार	१७५	११७		कठिन	
६२	सैनामैना	दुधराक्ष	४	वनरहवा बाचबीपुर भजेनी कुमारागढी	२१५	१६०		कठिन	
६३	सैनामैना	दुधराक्ष	६	बालापुर	७५	१००		कठिन	
६४	सैनामैना	दुधराक्ष	६	बक्सर्ड	१०	१५		कठिन	
६५	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	भु.पु. सैनिक	२५०	८००	३८.१०४	नसकिने	
६६	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	मन्द्रानी	३०	२१०	२०३८.१०४	नसकिने	
६७	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	पेटानी	२५	८०	२०३०	नसकिने	
६८	तिलोत्तमा	मक्रहर		महनाजोत	४००	१०००	३६.१३७	नसकिने	
६९	देवदह	देवदह	९	बरेलीडाडा	३०	६०	३५.१३६	नसकिने	
७०	देवदह	देवदह	९	मुठाबास	१०	३०	४०.१०४२	नसकिने	
७१	देवदह	देवदह	३	सरनटाडी	१२०	५५	२०३४.१०३५	नसकिने	
७२	देवदह	देवदह	७	घोडाहा उत्तर दक्षिण	३५	७५	२०४०.१०४२	नसकिने	
७३	देवदह	देवदह	३	केउली	१०	१५	२०४०.१०४२	नसकिने	

सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने नसकिने	कैफियत
७४	देवदह	देवदह	३	सटरखोला	५	१५	२०४०।०४२	नसकिने	
७५	देवदह	देवदह	३	गजेडी	१५	२०	२०४०।०४२	नसकिने	
७६	देवदह	देवदह	८	बागाकुमार	१०	२०	२०२४	नसकिने	साइमन्डर समेत
७७	देवदह	देवदह	१	टटेरीचापी	२००	४५०	२०३३	नसकिने	
७८	देवदह	देवदह	५	बाढीपिडित	५०	३५०	२०३६	नसकिने	
७९	देवदह	देवदह	५	सितलनगर	६०	२००	२०३६	नसकिने	
८०	देवदह	देवदह	१, २, ३, ४	पिपलडाडा खैरनी, दाउन्ने, प्रगती बजार कोलवा	४८०	१०५०	२०२८	नसकिने	
८१	देवदह	देवदह	६	मुर्खीयाटोल	६०	१२५	२०३६	नसकिने	
८२	देवदह	देवदह	६	स्यालभुके प्रगतीटोल	६०	४००	२०३६	नसकिने	
८३	देवदह	देवदह	७	टटेरीचापी	४५	११५	२०३६	नसकिने	
८४	देवदह	केरवानी	७	पिपैया डमरुवा भवानीपुर	१५०	१२००	२०२९	नसकिने	
८५	देवदह	शिवनगर	९	चरङ्गे	१०००	१५००	२०२९	नसकिने	
		<b>जम्मा</b>			<b>८३४६</b>	<b>१५६०९</b>			

#### हटाउन नसकिने कारण

१. ५ वर्ष देखि २५ वर्ष सम्मका पुराना बसोबास भैसकेको ।
२. हाल स्थानहरुमा यातायात विजुली, खानेपानी आदिको भौतिक सुविधा भएकोले ।
३. मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भइसकेको ।
४. राजनैतिक दवावको कारणले बाधा हुने ।
५. सुकुम्बासीका जग्गालाई भूमि आयोगले लालपूर्जा वितरण गर्ने भएकोले

## अनुसूची-७ : बिरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी विवरण

सि नं	जात	जम्मा		एकवर्षिय बिरुवा वितरण संख्या	गत बर्षको आ.व. २०७७/०७८ भै आएको बहुवादित विवरण	कैफियत
		एकवर्षिय	बहुवर्षिय			
१	टिक	११०१६७	५२७००	९४०१७	७६,६९६	
२	मसला	१००००		५७६०		
३	खयर	३०७५		३०७५		
४	ईपिल	३५०५		३५०५		
५	बकाईनो	११२५०		१००००		
६	क्यासिया सिमिया	१५००		१५००		
७	अर्जुना	११०७५	२४०	६०००		
८	सितलचिनी	१८००		१८००		
९	अमला	१७२५		१५००		
१०	सिसौ	४०००		२५००		
११	सिरिस	१६२०		१०००		
१२	हरो	२२५०		१५००		
१३	बरो	१०००	१२००	८००		
१४	बडहर	१६००		१०००		
१५	निम	४२५०	४००	३०००		
१६	जामुन	५०००		२५००		
१७	तेजपात	२२०५	४०००	१५००		
१८	किम्बु	७५५०		५०००		
१९	धुपी	०	१५००	०		
२०	कागती	०	२००	४३००		
२१	कुरिलो	७०००		४०००		
२२	कल्कीफूल	७००		४००		
२३	रक्ततन्दन	२५०		२५०		
२४	चिउरी	१२००		१०००		
२५	अन्य	६९४५		४०००		
	<b>जम्मा</b>	<b>१९९६६७</b>	<b>६०२४०</b>	<b>१५५९०७</b>	<b>७६,६९६</b>	
	<b>जम्मा</b>	<b>२,५९,९०७</b>			<b>२,३२,६०३</b>	

अनुसूची-८ : यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं. / द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दर्ता हुँदा रहेका विरुवाको विवरण
				वि.	क.	धुर	
१	२०४२।१।२१	श्रीमती नानु पौडेल सि.न.पा. ९	सि.न.पा. ९	१	१०	१२	
२	२०४२।३।३१	मो. मुसलिम	वगाहा ३	०	१	७	
३	२०४२।३।३२	मो. रजाक खाँ	वगाहा ३	०	१	७	
४	२०४३।४।१३	राजेश्वर कठरिया, राधेश्याम चौधरी	सि.न.पा. ४	३	१७	९	
५	२०४३।४।१७	श्रीमती पूर्ण कुमार श्रेष्ठ	सि.न.पा. ८	१	१२	१५	
६	२०४४।३।३०	श्री हेरम्बरज बुङ्गेल	हाटि वनगाई ६	०	११	२	
७	२०४४।४।४	श्री उद्धव प्रसाद अधिकारी	हाटि वनगाई २	२	१०	५	०४५।१।११ मा लगत कटा
८	२०४४।४।१९	श्री वामन लारायण पाण्डे	मर्यादापुर ३	३	११	१४	
९	२०४४।७।३०	श्रीमती सावित्री देवी चौधरी	मैनिहवा २	६	१८	११	
१०	२०४४।८।२७	बसन्त कुमारी साङ्गाछे सुनार काठमाण्डौं		०	९	१५	
११	२०४५।३।७	प्रसाद तेली	पडसरी ३	०	७	०	
१२	२०४६।१।२२	टिकाराम भण्डारी	आमा १	०	१	१०	
१३	२०४८।१।३०	सोनुमती जैसवाल	जोगडा ७	०	१७	०	
१४	२०४९।१।०४	मोहनीलाल पाण्डे	आनन्दवन ७	०	४	०	
१५	२०५०।१।२३	टेक नारायण श्रेष्ठ	छिप्याढ ७	१	८	२	
१६	२०४८।१०।१४	शुरेश प्रसाद पन्थ	मैनिहवा १	१८	२	०	
१७	२०५०।२।५	जिवनेश्वरी सेन	बु.न.पा. १०	०	७	१६	

क्र.सं. / द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दर्ता हुँदा रहेका विरुवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर	जात	संख्या
१८	२०५०/४/२८	जय सिंह छत्र्तेल	सालभण्डी ४	०	३	०	सिसौ ३७५	३७५
१९	२०४९/४/७	राजेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठ	केरवानी ६	३	४	१४		
२०	२०५१/३/२१	रिता देवी अधिकारी	देवदह ८	०	१	१६		
२१	२०५१/१/२०	ओम बहादुर के.सी.	मकहर ४	०	२	१०		
२२	२०५३/१/१२	काशीराम बनिया	विष्णुपुरा १	०	१६	१		
२३	२०५३/१/११	बाबुराम शर्मा	मानमटेरीया ८	०	१३	६		
२४	२०५४/२/१९	विजय प्रसाद धिताल	आनन्दवन १	५	०	१२		
२५	२०५४/२/२७	छमकला खड्का	मकहर	०	१२	१४		
२६	२०५४/४/१६	मुक्तिराम चापागाई	शंकरनगर	०	३	०	सिसौ ३७ लहरे पिपल ७	४४
२७	२०५४/४/१६	कृष्ण प्रसाद अर्याल	टिकुलिगाढ ८	०	१५	३	सिसौ ९००	९००
२८	२०५४/४/१६	श्रीमती दुलारी थरुनी, कृष्ण विहारी चौधरी	मकहर ७	१	०	३	लहरे पिपल ९०, सिसौ १५० सिसल ३	२४३
२९	२०५४/४/१६	विष्णु प्रसाद पौडेल	करैया ९	४	३	१८	लहरे पिपल ३८५, मसल २२००, सिसौ १८०० औप लिची १४०	४५२५
३०	२०५४/४/१६	भिम माया पुन	आनन्दवन ६	१	१२	१८	लहरे पिपल, २०९, सिसौ ३००	५०९
३१	२०५४/४/१६	प्रसाद थारु	मकहर १	०	८	०	लहरे पिपल १०८, सिसौ ३००	४०८
३२	२०५४/४/१६	कर्ण वहादुर पुन	आनन्दवन ६	१	५	८३	लहरे पिपल २००	२००
३३	२०५४/४/१६	पुनराम भण्डारी	पर्वाहा २	०	१०	०	लहरे पिपल १३७	१३७
३४	२०५४/४/१६	शक्र बहादुर थापा आले	बु.न.पा. १५	०	९	१०	लहरे पिपल १९ सिसौ १०	२९
३५	२०५४/४/१६	दिलिप सिंह काउचा	बु.न.पा. १५	०	१६	२	लहरे पिपल ५०, सिसौ ३००	३५०
३६	२०५४/४/१६	रुद्रमणी उपाध्याय	पर्वाहा ६	०	११	१०	लहरे पिपल ४४	४४
३७	२०५४/४/१६	खडानन्द चाँपागाई	आनन्दवन ३	३	१२	१८	विभिन्न ३५६	३५६
३८	२०५४/४/१६	श्रीमती जूक्त माया राना	पर्वाहा ५	०	१०	०	लहरे पिपल ५४	५४
३९	२०५४/४/१८	लाल बहादुर राना	बु.न.पा. १५	०	१८	१०	सिसौ १८५५, औप ११, निम ३,	१९३४

क्र.सं. / द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दर्ता हुँदा रहेका विरुवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर		
४०	२०५४।६।९	मंगला देवी क्षेत्री आचार्य	मकहर ४	१	१०	१०	खयर ५, अन्य ७ सिसौ २००, ओप ५, अन्य २५०	४५५
४१	२०५४।१०।१५	निल प्रसाद पुन	बु.न.पा. १५	०	१८	०	लहरे पिपल ३५, सिसौ २०, सिसौ २०	५५
४२	२०५४।१०।१५	कृष्णमाखर काफ्ले	आनन्दवन २	०	३	१।५		२०
४३	२०५४।१०।१५	रुद्र नाथ काफ्ले	आनन्दवन २	३	१९	६	सिसौ ५२०, लहरे पिपल १८०	७००
४४	२०५४।१०।१५	गोविन्द बहादुर पुन	बु.न.पा. १५	०	१७	१५	लहरे पिपल ६०, सिसौ ६२	१२२
४५	२०५४।१०।१५	राम कुमार चौधरी		०	३	१६	लहरे पिपल ८२,	८२
४६	२०५४।१०।१५	मोहनीलाल पाण्डे	आनन्दवन ७	१	१०	६	लहरे पिपल ९२, सिसौ २५	११७
४७	२०५४।१०।१५	कृष्णलाल भण्डारी	आनन्दवन ९	०	३	०	लहरे पिपल ८०,	८०
४८	२०५४।१०।१५	आत्माराम गौतम	बु.न.पा. १४	१	७	०	लहरे पिपल ९६ सिसौ ३०	१२६
४९	२०५४।१०।२०	ओम प्रसाद राना	बु.न.पा. १५	१	१६	५	लहरे पिपल २०, सिसौ ९	२९
५०	२०५४।१०।२०	प्रमे ब. थापा	बु.न.पा. १५	०	१०	६	लहरे पिपल ८९, सिसौ ३३	१२२
५१	२०५४।१०।२०	देवेन्द्र नाथ पाण्डे	सैमलार १	१	०	०	सिसौ ४०९,	४०९
५२	२०५४।१०।२२	राम प्रसाद मिश्र	पडर्सरी ५	१	१२	१०	लहरे पिपल ४४०	४४०
५३	२०५४।११।१७	मान बहादुर आले	करहिया ७	२	१	०	सिसौ १९००	१९००
५४	२०५४।११।२७	निज बहादुर क्षेत्री	शंकरनगर ७	१	०	०	सिसौ १२४८ टिक १०, मसला ५०, अन्य ४०	१३३८
५५	२०५४।२।२५	श्रीमती नुर कुमारी न्यौपाने	हाटी वनगाई ४	०	१६	९	लहरे पिपल २४७, सिसौ ६१ ओप १	३०९
५६	२०५४।२।२०	गोविन्द मणी त्रिपाठी	मभ्रगावा १	१	४	११	लहरे पिपल १०२, सिसौ ८०० ओप १५	९१७
५७	२०५४।२।२७	उजर सिंह दर्लामी	आन्दवन ६	३	२	५	सिसौ २००, सिमल १००, अन्य १५	३१५
५८	२०५४।४।१७	श्रीमती उमा अधिकारी	बुटवल न.पा. १४	०	१६	३	सिसौ १०७	१०७
५९	२०५४।५।२९	रुद्र बहादुर खत्री	खडवा वनगाई	१	०	१५	लहरे पिपल ८०, सिसौ ७५ ओप	१६५



क्र.सं. / द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दर्ता हुँदा रहेका विरुवाको विवरण
				बि.	क.	धुर	
			८				
६०	२०५५.०८.२३	खुमानन्द खनाल, ज्ञान प्रसाद खनाल	परोँवा ७	१	१२	१०	सिसै २४००
६१	२०५५.१२.२५	कर्ण बहादुर सुनवार	सि.न.पा. १	४	७	११	सिसौ ८१५०
६२	२०५५.३१.२५	लक्ष्मी माया अधिकारी	करहिया ८	१	१६	०	सिसौ १३५
६३	२०५६.०४.१४	जंग बहादुर बुढाथोकी	आनन्दवन २	२	३	१०	सिसौ १२०९, ऑप २२, लिचि १७ लहरे पिपल ४८
६४	२०५६.११.१५	ब्रजेन्द्र नाथ शुक्ला	गोनाहा ५	३	१८	२	सिसौ १३३२, सिमल ६०,
६५	२०५६.११.१५	श्रीमती विन्दु देवी शुक्ला	गोनाहा ५	४	११	१४	सिसौ ४७७, लहरे पिपल २३५
६६	२०५६.१०.१७	कतवारु सैथवार	गंगालिया ५	०	१३	५	लहरे पिपल ८०, सिसौ १०७ अन्य १३
६७	२०५६.१०.१७	शिव कुमार चौधरी	मक्रहर १	१	४	१४	लहरे पिपल २००,
६८	२०५६.१०.१९	नारयण प्रसाद पाण्डे	दुधराक्ष ७	०	१४	०	लहरे पिपल १९९, सिसौ ३६, मसला ३
६९	२०५६.१०.२०	तोयनाथ भण्डारी	दुधराक्ष ७	०	६	१२	लहरे पिपल १२०, सिसौ २६, मसला १०
७०	२०५६.१०.२०	केवल प्रसाद भण्डारी	दुधराक्ष ७	०	७	१८	लहरे पिपल १५०, सिसौ ३०, मसला ५, सिमल ५
७१	२०५७.०६.१८	श्रीमती माया गुरुङ्ग	मक्रहर ९	०	१०	५	सिसौ ६८०, जामुन २५, सिमल ७
७२	२०५७.०६.१८	श्रीमती विमला गुरुङ्ग	मक्रहर ९	०	१०	१	सिसौ ७००, सिमल १०, जामुन २०
७३	२०५७.०६.१८	चित्र बहादुर गुरुङ्ग	मक्रहर ९	१	०	०	सिसौ १३५०, जामुन ३०, बरौ २
७४	२०५७.११.२६	अम्बिका चाई	बसन्तपुर ८	०	४	८	सिसौ ३८७, ऑप ७, लिचि १
७५	२०५७.११.२३	सुर्यध्वज खाण	कमरिया	१	१३	१९	सिसौ १४००, ऑप ३२, सिमल १८ अन्य १३८
७६	२०५८.०२.१२	चिरञ्जिवी लम्साल	दुधराक्ष ४	२	११	१६	सिसौ २४८, अन्य ४६
७७	२०५८.०६.१६	नरेश आसवानी सिन्धी	बसन्तपुर ८	०	६	१३	टिक ४५०

क्र.सं. / द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दर्ता हुँदा रहेका विरुवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर		
७८	२०५८।६।१६	उमेश कुमार सिन्धी	बसन्तपुर ८	३	२	३	टिक १४२०, सिसौ १२२०	२६४०
७९	२०५८।६।१६	गोवर्धन लाल सिन्धी	बसन्तपुर ८	२	९	७	टिक ९१५, सिसौ ७५६	१६७१
८०	२०५८।७।१	महेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ	केरवानी ९	२	८	९	सिसौ १७८०, सिमल ५७९, अन्य २१८	२५७७
८१	२०५८।८।१४	अबुहरेश खाँ	बगाहा ७	०	२	७	सिसौ २५०	२५०
८२	२०६०।१।२	गोमा जिंसी	सिक्टहन ८	२	७	०	सिसौ १७९५	१७९५
८३	२०६०।१।२	अमित कुमार गुप्ता	सिक्टहन ८	३	१४	०	सिसौ २५४५	२५४५
८४	२०६५।३।१७	अशोक कुमार गुरुङ्ग	सि.न.पा. १२	२	४	१६	सिसौ २५००	२५००
८५	२०७४।२।२४	राम कुमार खनिया	बिष्णुपुरा १	०	९	११	टिक १४५, सिसौ १७ सिमल ३, आँप १५ मसला ४ इमिचि १	१८५
		जम्मा १४१ विगाहा ७ कठ्ठा ९.१२ धुर अर्थात ९५.७७८ हे.		१०४	७१६	६२८		५२५८९

अनुसुची-९ :सामुदायिक वनको विवरण

सि. न.	सा व.को नाम	ठेगाना	सामुदायिक वनको कोड	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी संख्या	कार्यसमिति			जम्मा वार्षिक स्वीकृत कटान		हस्तान्तरण मिति
						महिला	पुरुष	जम्मा	काठ (घनफिट)	दाउरा (चट्टा)	
१	जितेश्वरी	बु.न.पा. १५	RUP/TA/16/03	१०५।७५	१९०५	२	८	१०	४३६।२८	१०।२४	२०५.१।१।१६
२	सैनामैना	सैनामैना १	RUP/PA/41/03	१५.६।६९	१९००	५	६	११	१०८.१।६६	१।३३	२०५.१।१।१७
३	बोलवम	सैनामैना २,३,४ र सुद्धोधन १	RUP/PA/41/02	६.२३।०३	११८०	३	८	११	२९.८२।०६	२।६१	२०५.१।१।१७
४	परोहा	सैनामैना ४	RUP/PA/41/01	४९९	१५९.२	४	७	११	२२७।९५	२।९१	२०५.१।१।१७
५	मलमला	दुधराक्ष १,२,३, ६,७ र परोहा ९	RUP/BA/42/01	२६.९।८	१३४९				११०५।६९	१।७९	२०६.७।२।२८
६	इंगुरिया	सैनामैना १० र ११	RUP/BA/42/02	४८.७।२	८०८	५	१०	१५	२००।०५	८।१३	२०७.०।३।३१
७	वरपानी	सैनामैना १२	RUP/BA/42/03	७६	५१४	८	९	१७	७५।५६३४	०।९६	२०७.३।१०।१८
८	नमुना	सैनामैना ६, कञ्चन १	RUP/BA/40/03	११५।६६	२१९	२	११	१३	७२६।५६	०।८१५१	२०५.७।१।२
९	लक्ष्मी आदर्श	बुटवल ६ र ८	RUP/TA/16/01	१.८६।५	६९८	४	९	१३	२५.८०।२६	४।५८	२०६.१।३।२५
१०	चुरे	बुटवल ५	RUP/TA/16/02	२३।८६	४१०	५	१२	१७	१२४.८।८३	१।३५	२०५.०।७।२४
११	चारपाला	बु.न.पा. १४	RUP/TA/16/04	२०.१०।४	६८३१	१०	१९	२९	२१२.४	३।१४५	२०५.१।२।१६
१२	बुटवल	बु.न.पा. १२४	RUP/TA/16/04	४९.७।९७	९१९	५	२०	२५	२११.९।२	३।७२	२०५.०।१।०३
१३	महिला	मोतिपुर ९	RUP/TA/27/01	१।८९	३७	६	३	९	४.२।४५	०।१	२०५.६।९।१९
१४	मनोहरा	मोतिपुर ९	RUP/TA/27/02	१।४५	३५	६	३	९	२५।६६	०।०५८	२०५.७।२।२९
१५	रतनपुर	सेमलार २	RUP/TA/26/01	१.४।५	१२५			१३			२०५.८।५।१२
१६	मोतिपुर	मोतिपुर ८	RUP/TA/27/03	१.०	२६०	५	६	११	२.७।५६	०।०६	२०५.८।६।४

१७	हरिहरपुर	मोतीपुर ५	RUP/TA/27/04	१२।५७	९६	५	४	९			२०६२।३।३०
१८	धन्वापुर	मोतीपुर ६	RUP/TA/27/05	१।७६	४९	५	६	११			२०६२।२।२१
१९	सौराहा	मोतीपुर ८	RUP/TA/27/06	२२।४८	७२	५	४	९			२०६२।७।१४
२०	सौराहा	बु.उ.न.पा २०	RUP/PA/27/07	१६।५९	१०६	६	५	११			२०६२।३।१२
२१	तिनाउखोला नियन्त्रण	मोतीपुर १	RUP/TA/27/08	२०।०५	११५	५	६	११			२०६६।४।३२
२२	नरेश्वर	बुटवल १८	RUP/TA/16/06	१४।९७	१०१						२०७२।९।१२
२३	गौडी	मानमटरीया ५	RUP/PA/31/02	६।२४	१२८	६	३	९			२०६५।३।२३
२४	सिसवा	मानमटरीया ७	RUP/PA/31/03	७।६	७५	५	६	११			२०६५।३।२३
२५	जितेश्वरी	मानमटरीया ९	RUP/PA/31/01	७।६६	६८	६	५	११			२०६२।३।३२
२६	फूलवारी	ख. बनगाई ४	RUP/PA/28/01	६।१५	१६१	४	११	१५			२०७४।१।१९
२७	रजाड	मानपकडी ३	RUP/PA/25/01	९।२	१४२						२०६२।३।३०
२८	हर्नया प्रगतिशिल	हर्नया ६ र ७	RUP/TA/30/01	६।५	१४१	३	२	५	३४।५	०।७५	२०६५।३।३१
२९	ज्य हनुमान	शुद्धोधन ७		१।५	६०	५	६	११			२०७७।०३।२९
३०	सालभण्डी	सालभण्डी ४	RUP/SA/43/02	१४९।०७	१७२	३	८	११		६।६४	२०५९।१।०१
३१	सिंहदर्जा	सालभण्डी २२३	RUP/SA/43/03	७५।२२	१६१	४	९	१३			२०६६।७।२६
३२	शान्ति	सालभण्डी ६,८२९	RUP/SA/43/04	१६४।७३	३५३	३	६	९		४३२।७८	२०६०।०२।०९
३३	शान्ति	सालभण्डी ६,८२९	RUP/SA/43/04	१६४।७३	३५३	३	६	९		४३२।७८	२०६०।०२।०९
३४	पिपलडाडा	सालभण्डी	RUP/SA/43/06	२४।४६	४९२						२०६२।२।१८
३५	भिकमोभिमिया मुल्केपानी	सैनामैना १०	RUP/SA/43/05	७४।१४३	७२७					४८८९।१।४७	५२८२२०६०
३६	पिपलडाडा	सालभण्डी	RUP/SA/43/06	२४।४६	४९२						२०६२।२।१८
३७	पहिलाखोला	सैनामैना १० र ११	RUP/SA/43/10	१२५।९९	३०१	२	११	१३		१।८९	२०६८।२।१७
३८	कञ्चन	सालभण्डी ३	RUP/SA/43/07	१३।५५	२१९	५	६	११		९।७८	२०६६।२।२९
३९	राजापानी	सैनामैना १०	RUP/SA/43/01	२७।५५	३७२	४	९	१३		२४।०६	२०५८।१०।१७

४०	रुद्रपुर	रुद्रपुर १, ६ र ८	RUP/BI/44/01	४४६।४१	२९००	७	१२	१९	१०७५.२।३८	१।३।८	२०५४।१।२।३०
४१	समथमाई	गजेडी ३	RUP/BA/40/01	९२।०३	३०८	४।००	७।००	११	४२६।०८	०।३।१	२०५४।९।१।९
४२	देउराली	कंचन १, २	RUP/BA/40/01	६७।०४	१०६५	४।००	९।००	१३।००	८१।४	०।१।३	२०५४।१०।२।७
४३	रुद्रपुर श्रीमिनाताल	रुद्रपुर १, ७, ८ र ९	RUP/BI/44/02	१३१।९	१४८२	५	६	११	१५२६।३२	२।०।३	२०५६।१।१।८
४४	पिपरीचाँपा महिला	रुद्रपुर २	RUP/BI/44/04	१८४।६५	३६४	५	६	११	१००१।८।०३	१।४।८	२०६४।१०।२।८
४४	सिक्टहन	सिक्टहन ९	RUP/SI/8/01	११।५६	४६९	४	५	९	१५९।४३	०।२।९	२०५०।१।३।१
४५	सिक्टहन	सिक्टहन १ र ७	RUP/SI/08/02	१७।७७	२००				१।३७	०।२८.४६२	२०५४।३।१।७
४६	पर्येतम्पुर	सिक्टहन २	RUP/SI/08/03	८	४८	६	७	५	२६४।५९	०।३।५	२०५४।३।१।७
४७	श्रृजना	देवदह ७ र ८	RUP/SI/05/01	१४।११	१६५	५	८	१३	८६६।८८	१।६।३	२०५४।३।३।१
४८	बुढमातली	देवदह ६	RUP/SI/05/02	६३।०४	७१२	९	४	१३	१२८६।१३	१।३।७	२०५८।३।३।१
४९	महामाया महिला	देवदह ९ र ७	RUP/BH/05/03	६।९९	४५	११		११	१८४।९	०।१।६	२०५९।१।२।४
५०	मायादेवी	केरवानी ७ र ८	RUP/SI/04/02	१५।९२	२५९	५	६	११	१४२।३	०।०।४	२०५९।४।२।०
५१	बुढमागर	देवदह ९	RUP/BH/05/04	९८।२१	१४१	५	८	१३	३०८५।४६	५।४	२०६०।१।२।४
५२	श्रृष्टी	केरवानी ६ र ७	RUP/SI/04/03	६०।८५	४६२	५	४	९	४०६।१२	०।८।१	२०५४।१०।१।४
५३	चेतना महिला	केरवानी ५	RUP/SI/04/04	६।७६	३६	२	५	७	६८।११	१।९।३	२०६१।१।१।७
५४	पाल्पा	देवदह ३	RUP/BH/05/05	१८८।१३	७८	३	८	११	६५५.२।९.७	१।०।५.३	२०६६.७।२.६
५५	प्रगति	देवदह ७	RUP/BH/05/06	२८.४।७.४	३५०	७	५	१२	१९२.४.३।१	२.१।५.३	२०६६.७।२.९
५६	मिखन	मक्रहर ६ देवदह ६ र ८	RUP/BH/05/07	१४५।२१	३३९	५	६	११	३६०९।४.३	४।५.१	२०६६.४.४.६
५७	जनाप्रिय	देवदह १०, ११	RUP/BH/05/08	२३.७।१.७	४०५	५	६	११	१३१.३.१।५	१.५।९.८	२०६६.४.२.३
५८	श्रृवालय	देवदह ६, ७, ८	RUP/SI/05/09	१८.३	६७५	८	९	१७	१.३८.०।६.६	२।०.४	२०६६.४.५.३
५९	हरियाली	देवदह ८, ९	RUP/BH/05/11	४३।१३	४२७	६	५	११	४६.७.१.७	४।०.६	२०६६.४.४.५
६०	बुढ	देवदह ५, ६	RUP/SI/05/12	४९.७.५.२	४४३	४	११	१५	१.५.१.२.०।७	१.७.४.६	२०६९.३।३।३.१
६१	हरियाली	केरवानी ६	RUP/SI/04/05	१।०.३	५१	५	६	११	२.३।२	०।०.३.३	२०६९.३।३.३.१
६२	रम्मादेवी	देवदह ९	RUP/SV/05/13	४.७।८.६	६१				२.७.०।९	०।८.१	२०७०।३।३.१





१०४	सिद्धार्थ	रौडहवा ७	RUP/BUT/TH/46/02	४१५६	३९५	५	८	१३	२३६४६	०१७	२०६५१०९५१२
१०५	शान्ति श्रृजना	रौडहवा ४, कञ्चन ३	RUP/BUT/TH/44/03	१८१६	२२४	९	०	९	१६५९	०१०६	२०५९१०९५१२
१०६	मातृभूमी	रौडहवा ७	RUP/BUT/TH/38/03	२०३८	८०	३	६	९	०	०	२०६३१०२१२२
१०७	बुद्ध	रौडहवा १	RUP/BUT/TH/45/01	१०३८	३२०	२	७	९	२०४१८१	०१०७	२०५८१०६१७
१०८	पोहवा मण्ड्यारीबाबा	रौडहवा ३,४, ५	RUP/BUT/TH/46/04	१२८५८	५०५	७	२०	२७	८७४१२	११९	२०६५१०५११२

श्रोत सामुदायिक वनको अनुगमन मूल्याङ्कन फारम : २०७८१०७९



## अनुसुची-१० : जिल्लामा हाल सम्म भएको वृक्षरोपणको विवरण

क्र.सं.	अवधि	क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षारोपण गर्ने निकाय/ स्थानको विवरण
१	२०१८-०२५	१६३	लुम्बिनी वन डिभिजन
२	२०३२-०४३	६२०.३२	सामुदायिक तथा निजी वन महाशाखा
३	२०४१-०५०	५९०.४६	तराई सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम
४	२०५१-०५६	९७.५	कबुलियती वन
५	२०५७-०५९	१८.९	कबुलियति वन र वन व्यवस्थापन कार्यक्रम
६	२०६०-०६१	२८.७६	एल.एफ.पी.को सहयोगमा (सरकारी वनमा ४.२५ हे.सामुदायिक वनमा १०.५ सार्वजनिक जग्गा धकधई ९.२५ र मानमटेरियामा ४.६७ हेक्टर जग्गा)
७	२०६१-०६२	७२.९४	२९.०६ सामुदायिक क्षेत्रमा ३३.८८ नेकोसबाट र १० हे. जि.व.का.बाट सार्वजनिक पर्तिमा
८	०६२-०६३	४१.५	मोतिपुर २० हे. कालीगण्डकी जलविद्युतको क्षतिपूर्ति वृक्षारोपण र विभिन्न सा.व.मा २१.५ हेक्टर
९	०६३-०६४	१०८.८६	सार्वजनिक जग्गा २३.५ सामुदायिक १० हे, सौराहा ४ हे नेकोसबाट ०६२/०६३ मा थप ३७ हे र ०६३ आषाढ श्रावणमा ३४.८६ हे. वृक्षारोपण सम्पन्न भएको । विभिन्न सा.वन र सार्वजनिक जग्गामा लाखौं विरुवा लगी वृक्षारोपण गरेको क्षेत्रफल रेकर्ड प्राप्त भएको
१०	०६४-०६५	५५.७९	एल.एफ.पी.को आर्थिक सहयोगमा देवदह चरङ्गेमा ६ हेक्टर जग्गामा अमला रोपण, तिनाउ नदी किनारामा २० हेक्टर बाँस रोपण र विभिन्न २० स्थानमा २९.७९ हेक्टर सार्वजनिक जग्गामा समुह मार्फत वृक्षारोपण भएको ।
११	०६४-०६५	१२ कि.मी.	मर्चवार नहर किनाराका सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरेको ।
१२	०६६-०६७	२५.० हे.	सार्वजनिक
१३	०६७-०६८	८.० हे.	सार्वजनिक
१४	०६८-६९	३० हे.	सार्वजनिक जग्गा (आमा १० हे., तेनुहवा ५ हे., भगवानपुर २ हे., जोगडा ३ हे.) सामुदायिक वन: दहे. (प्रगति, बुद्धनगर, मिलन, हरियाली, बुद्धमावली, प्रगति महिला, शिवालय, बुद्ध सा.व.उ.स. देवदहमा ११ हे. का दरले), बु.न.पा.संग साभेदारीमा १ हे. र बसन्तपुर गा.वि.स. ६ को गोनहिया जलउपभोक्ता संग समन्वय गरी १ हे.मा ।
१५	०६९-७०	७० हे.	जितपुर सा.व. विष्णुपुरामा ३० हे., रोहिणी खोलाको नदी उकास जग्गामा १० हे., नीजि तथा

क.सं.	अवधि	क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षारोपण गर्ने निकाय/ स्थानको विवरण
१६	०७०-०७१	१५१.३३ हे.	सार्वजनिक जग्गामा १० हे. र विभिन्न सा.व.मा २० हे. बुद्ध सा.व., देवदह १९.२९ हे., जितपुर १८ हे., बु.न.पा.- ४ २ हे, सर्वजनिक र निजी जि.व.का. मार्फत ५६.२५ हे., ३९ सा.ज.व्य.स. मा Rims Nepal and Necosमार्फत ५५.७९ हे.
१७	०७१-०७२	११३.३४ हे.	नवदुर्गा सा.व. ६.५ हे., सगरहवा १० हे., पोखरीभिन्डी १.७८ हे., बसन्तपुर ४.३५ हे., तिलोत्तमा १६ मा १२ हे., बुद्ध सा.व. १३.७५ हे., देवदह क्षेत्र १२.३८ हे., मिलन सा.व. ६.५ हे., प्रगति सा.व. ३ हे., हरियाली सा.व. ५.५९ हे.(Rims Nepal, Naso and dfo), मानमटेरिया ६ हे., लु.सा.न.पा. ५ हे., मझगापा ५ हे., हर्नेया २.५ हे., सिक्टहन ३.२५ हे., मानपकाडि २.५ हे., सिपवा ४.५ हे., सूर्यपुरा २.२८ हे., मकहर १.५ हे., सौ फर्साटिकर १.५ हे., अमुवा १.५ हे., अन्यत्र १.९६ हे.
१८	२०७२/०७३	१४५.०२ हे.	सिक्टहन बडकिगुम्बी ३.२० हे., हाटिफर्साटिकर छोठमाइ १.४८ हे., पिपलडाँडा सा.व. २.५ हे., देउराली सा.व.१५ हे., शिवालय सा.व. १०.३७ हे., रतनपुर सा.व. ३.१० हे., स्मृति सा.व. ८ हे., हरियाली २ हे., सगरहवा सा.व. २१.७७ हे., नवदुर्गा सा.व. १० हे., जितपुर सा.व. ९ हे., ऐचावल सा.व. २.५ हे., जितेश्वरी सा.व. मानमटेरिया, ८.५ हे., बेतवलिया ३ हे., बुद्ध सा.व. ५ हे., समाज सा.व. १ हे., गौतमबुद्ध सा.व. १ हे., समयमाइ सा.व. ५.५ हे., रुद्रपुर धर्मिनाताल १५.१० हे., सैनमैना ७.५ हे., नमुना सा.व. २.५ हे., बुद्धमावली सा.व. ३ हे., रोहिणी १.५ हे. र मिलन सा.व. २.५ हे.
१९	२०७३/०७४	८६.६०हे.	शिवालय सा.व. ९ हे., खैरेनीकुडा सार्वजनिक जग्गा ५.६५ हे., बुद्धनगर सा.व. २.३२हे., शिवनगर सा.व. ३.२५ हे., देउराली सा.व. १.५ हे., नमुना सा.व. २ हे., धकधई इ.व.का. क्षेत्र अन्तरगत ८ हे., ऐचावल ठकुरापुर सा.व. ४ हे., गौतमबुद्ध सा.व. १ हे., नवदुर्गा सा.व. ६ हे., रुद्रपुर धर्मिनाताल सा.व.११.३८हे., जमुनाघाट सा.व. २.५ हे., शंकरनगर सा.व. ७ हे., रुद्रपुर सा.व. ४हे., बोलवम सा.व. ३ हे., चारपाला सा.व. १० हे., स्मृती सा.व. ६ हे.
२०	२०७४/०७५	३७ हे.	रुद्रपुर धर्मिनाताल सा.व ५ हे , जितपुर सा.व २ हे. , ऐचावल ठकुरापुर सा.व ३ हे. बुद्ध सा.व ५ हे, नवदुर्गा, मैनीहवा, कुश्मी, र गौतमबुद्ध १२ हे, सग्रहवा सा.व ५ हे. र सुखौरा हरियाली सा.व ५ हे.

क.सं.	अवधि	क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षारोपण गर्ने निकाय/ स्थानको विवरण
२१	२०७५/०७६	३६।११ हे.	गैडाताल सा.व.८ हे., जितपुर सा.व.१ हे., ऐचावल ठकुरापुर सा.व.३ हे., शिवालय सा.व.१ हे., श्रृष्टि सा.व.सा.१ हे. नवदसर्गा सा.व.१० हे., गौतमबुद्ध सा.व.०.५ हे., देउराली सा.व.०.६ हे., मिलन सा.व.१ हे. सग्रहवा सा.व.२ हे., सुनगाभा हर्नाचौर शान्ति पार्क ०.५१ हे. र तिलोत्तमा न.पा.१७मा ३ हे.
२२	२०७६।०७७	१८ हे.	डोलइ सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन समुह, गैडहवा ८ मा ३ हे., रतनपुर सा.व.उ.स, बुटवल उप महानगरपालिका १३ मा ३ हे.,सूखौरा, नमुना सा.व, सिन्दहन सा.व, मा १२ हे.
२३	२०७७।०७८	३९।३१ हे.	गरुण दल गणको व्यारेकमा ७।३६ हे, सग्रहवा सा.व.मा ३।५२, नमुना सा.व.४ हे, सजावन ठकुरापुर सा. व. ५.४७, खरामनगर सा. व. ३श्रृ४८ हे, मायादेवी सा.व.०.८८ हे, जितेश्वरी सा.व.४ हे, चारपाला सा.व.३ हे, सालभण्डी सा. व. २.१ हे, भिमभूमिया सा. व. ३ हे, रदपुर सा. व. १.५ हे , पहिलोखोला १ हे
२४	२०७८।०७९	१२६ हे	रुद्रपुर सा.व.मा ५ हे. जितेश्वरी सा.व.मा ७ हे. सिसवा सा.व.मा ३ हे. नवदुर्गा सा. व.मा ५ हे. रदपुर धमिनाताल सा.व.मा १० हे., पोहवा मण्ठधारीबाबा सा.व.मा १६ हे., पमलन सा.व.२ हे. शिवालय सा.व.२ हे., पेटवनिया २ हे., गौतमबुद्ध ०.५ हे., डउराली सा.व.१ हे. , वरपानी सा.व.१ हे. देवदह सांभेदारी वन ५ हे गरी ५१ हे. र ११ पालिका (सम्मरीमाई, कोटहीमाई, मर्चवार, गैडहवा, शुद्धोधन, बुटवल, सिद्धार्थनगर, रोहिणी, ओमसतिया, तिलोत्तमा र सैनमैना) मा करिब ७५ हे. निजी जग्गामा वृक्षारोपण गरिएको ।

अनुसूची-११ : अन्य प्रयोजनको लागि दिइएको वन क्षेत्रको विवरण

सि.नं.	वन क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ /संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधी	राजश्व असुली तरिका	राजश्व
१	बुटवल उ.म.न.पा ६, लक्ष्मीनगर	चारकिल्ला मात्र उल्लेख भएको	बुटवल टोकिनकल इन्स्टिच्युट सञ्चालनार्थ	बुटवल टोकिनकल इन्स्टिच्युट	२०३५।९।२८रा ज्यमन्त्रीस्तर			
२	बुटवल उ.म.न.पा	३.२५ हे.		बुटवल उ.म.न.पा	२०५०।६।३			
३	जिल्ला भित्र	२७४ हे.	सुकुम्बासी समस्या सामाधान गरी पुर्जा वितरण गर्न	सुकुम्बासी समस्या सामाधान आयोग	२०५१।१।६			
४	चिह्लिया	१.० हे.	धर्मशाला निर्माण गर्न	चिह्लिया क्षेत्रमा धर्मशाला निर्माण	२०५१।१२।१३			
५	सिद्धार्थनगर	०.०८ हे.	कार्यालय निर्माण तथा सञ्चालनार्थ	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, रुपन्देही हाल प्रदेश वन निर्देशनालय	२०५७।७।२७			
६	बुटवल उ.म.न.पा ९, शिवनगर	०.१४हे. ( ४ कठठा )	सुस्त मनस्थिती बाल विद्यामन्दिर सञ्चालन	सुस्त मनस्थिती विद्यामन्दिर बुटवल	२०५७।७।१६			
७	सिद्धार्थनगर	०.१४ हे.	कार्यालय निर्माण तथा सञ्चालनार्थ	जिल्ला अदालत रुपन्देही	२०५८।१२।५			
८	बुटवल उ.म.न.पा १२	०.०७ हे.	विद्यालय सञ्चालनार्थ	जिल्ला खानेपानी कार्यालय मानवज्ञान नि.मा.वि बुटवल	२०५८।९।६			
१०	देवदह न.पा	१५ कठठा ( ०.५ हेक्टर)	विद्युत सब स्टेशन निर्माण तथा सञ्चालन	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल	२०६०।७।२४ मा विभागीय मन्त्रिज्यूबाट भएको निर्णय	४० वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसूची २० अनुसार	७५.०१
११	बुटवल उप.न.पा. ५( गोलपार्क)	४ रोपनी ( ०.२ हे.)	केबुलकार निर्माण	लुम्बिनी केबलकार	२०६१।१२।२४	२० वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसूची २०	१२०० प्रति हे.का दरले

सि.नं.	वन क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ /संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधी	राजश्व असुली तरिका	राजश्व
१२	बुटवल उप.न.पा. १२	११.२५ हे.	बुटवल मण्डप निर्माण	बुटवल नगरपालिका	२०६३।१२।१	-	अनुसार वन नियमावली २०५१ को अनुसूची २० अनुसार	८,९८,५१ १।४०
१३	साविक (सालभण्डी दुधराक्ष गा.वि.स.)सैनामैना न.पा	१५०२.३ हे.	एकिकृत सैन्य तालिम केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन	नेपाली सेना (रणसार्दुल गण रामनगर ब्यारेक बुटवल)	२०६६।१।२३	-	-	-
१४	बु.उप.न.पा १२	१.१६९ हे.	३३ के.भी. औद्योगिक फिडर चार्ज गर्न	नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, वितरण तथा ग्राहक सेवा, ३३ के.भि. फिडर आयोजना बुटवल	२०६८।१२।१०	-	-	-
१५	बु.उप.न.पा.१४, तामनगर	९ विघा १३ कट्टा (६.३ हे.)	इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजी सञ्चालनको लागि	कोरिया नेपाल इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजी, तामनगर	मन्त्रीपरिषद, २०६५।८।०४	२५ वर्ष	रु. ९४५० प्रत्येक आ.व.मा	८४९५१०
१६	बु.न.पा. १२ धागोकारखाना पूर्व	२८ रोपनी (१.४ हे.)	धागो कारखाना		२०४९।६।५	-	-	-
१७	रुद्रपुर २, ( कञ्चन गा.पा ३ ) फायरलाइन	१५ विघा ( १० हे.)	दंगा नियन्त्रण गण स्थापनाको लागि	नेपाल प्रहरी	२०६८।३।२२	-	-	-
१८	बु.उप.न.पा. ९	४.८४ हे.	बुटवल न.पा. को फोहरमैला केन्द्र निर्माण ( ल्याण्डफिल साइट)	बुटवल नगरपालिका	२०६८।४।११	२५ वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसूची २० अनुसार	रु. ५००। प्रति हे.
१९	सैनामैना न.पा १, बुटवल उप.म.न.पा १२, को संगमस्थल	४.४५ हे.	चिकित्सा केन्द्र	नेपाल सामुदायिक योग तथा प्रकृतिक चिकित्सा केन्द्र	२०७०।१२।१३	-	जुठापौवा ३ पाल्पाको ९५-१५-३-०२	जि.व.का. पाल्पाको नाममा

सि.नं.	वन क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ /संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधी	राजश्व असुली तरिका	राजश्व
	बमाहा खोला किनारा						जग्गा सट्टा भर्ना प्राप्त	
२०	देवदह नं.पा ५	५ कट्टा	क्याम्पस संचालन	देवदह आर्दश बहुमखी क्याम्पसलाई	०६९।९।१२	-	केरवानी ७ मा ५ कट्टा जग्गा सट्टा भर्ना प्राप्त	-
२१	सि.न.पा.	७८.७.७३ वर्ग मि. ( ०.०७९ हे.)	कार्यालय स्थापना	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	०७०।७२१	-	-	-
२२	बु.उ.म.न.पा ९	१० विगाहा ( ७.८ हे.)	अस्पताल संचालन	सिद्धार्थ बाल तथा महिला अस्पताल	०५४।१।२३	-	-	-
२३	बुटवल उ.म.न.पा १०	२५ कट्टा ( ०.८५ हे.)	सब स्टेशन निर्माण	ग्रामिण विद्युतिकरण तथा वि.प्र.सु.आ.	२०५९।२।२२	४० वर्ष	-	-
२४	बु.उ.म.न.पा १०	३०० रोपनी	औद्योगिक क्षेत्र	बुटवल औद्योगिक क्षेत्र	०३१।१०।२२	-	-	-
२५	बु.उ.म.न.पा १०	५ रोपनी ( ०.२५४३ हे.)	सब स्टेशन विस्तार	१३२ के.भि. प्रसारण लाइन	०६१।३।२९	-	-	-
२६	बु.उ.म.न.पा फुलवारी	०.७० हे.	पेन्सन क्याम्प संचालन	भारतिय पेन्सन पेइङ्ग अफिस	नेपाल सरकारको २०७३११।२.७ को निर्णयले मिति	-	-	-
२७	बु.उ.म.न.पा ९, शिवनगर	०.५२७६ हे.	बुटवल खानेपानी उप आयोजनाको रिजर्भ्वार टर्की निर्माण	बु.उ.म.न.पा	२०७४।१.२६	-	-	-
२८	सिद्धार्थ केवलकार प्र.लि	३.०६ हे.	केवलकार संचालनको लागि	सिद्धार्थ केवलकार प्रा.लि	नेपाल सरकार म.प.को	-	-	-

सि.नं.	वन क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ /संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधी	राजश्व असुली तरिका	राजश्व
२९	बुटवल सवस्थान ( योगिकुटी स्वीचयार्ड )	०.४८ हे.	सवस्थानको लागि	योगिकुटी स्वीचयार्ड	नेपाल सरकार म.प.को २०७६।०५।२२ निर्णयले मिति २०७६।६।७ मा संभौता			
३०	बु.उ.म.न.पा ३	३।१६ हे	केवलकार	लुम्बिनी केवलकार प्रा.लि.बुटवल ३ रुपन्देही	म.प.वै.सं.६५/७ ७ मिति २०७६।०।२६ निर्णयानुसार मिति २०७६।०।२८म । संभौता	२५ वर्ष		
३१	देवदह ८	६१.२५ हे.	विश्व विद्यालय	लुम्बिनी वौद्ध विश्व विद्यालय देवदह ८ रुपन्देही	मं.प.वै.सं.६८।० ७७ मिति २०७७।१।११ निर्णयले २०७८।२।०५ मा वन विभागसंग संभौता			

श्रोत : डि.व.का.को. अभिलेख, २०७८।०७९

**अनुसूची-१२ : विगत ६ वर्षको काठ दाउरा उत्पादन, विक्री वितरण तथा संकलित राजश्व सम्बन्धी विवरण**  
**अनुसूची-१२ (क) : विगत ७ वर्षमा उत्पादन तथा बिक्री वितरण भएका काठ दाउराको विवरण**

सि.नं.	आर्थिक वर्ष	वन पैदावारको नाम	कुल उत्पादन				विक्री वितरण		
			सामुदायिक वन (वैज्ञानिक व्यवस्थापन)	सामुदायिक वन (अन्य व्यवस्थापन)	साभेदारी वन	निजी वन	सामुदायिक वन (आन्तरिक)	सामुदायिक वन (बाह्य)	साभेदारी वन
१	०७२/०७३	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	१६२०३ ३८	९२२५५ १८१	४५३२६ ८९	६५३३२ १६१	९२३५५ १८१	१६२०३ ३४	० ०
२	०७३/०७४	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	५३७३८ १६४	७०७७१ १७०	२२६६५ ४४	७७०८८ १९०	७०७७१ १७०	१३९९३ २९	१८३३० ४
३	०७४/०७५	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	१२६३७६ १८१	५९७७४ १२५	३४४२२ ४१	४४५९१ ६१	५९७७४ १२५	२२७८९ ३७	२००४७ ५४
४	०७५/०७६	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	८५७५० १२९	८९२९१ १२०	७७०१० १५३	९३०३८ ७७	११५६३७ २५५	३२६५२ ९२	३७२०६ ९७
५	०७६/०७७	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	१०५८९७ १२८४७	५२७२८ ८७१३	४१४९७ १७	३८२३९ ४३	४९६३६२२ ११४	४३२७७ ९८	४०४८६ ६१
६	०७७/०७८	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	२२ २२	१७६१ १७६१	११७०० ११७००	१६३१९९ १६३१९९	२२ २२	१७६१ १७६१	३० ३०
७	०७८/०७९	काठ (क्यू.फि.) दाउरा (चट्टा)	१२०२०३१०९ १२४६४	१२०२०३१०९ १२४६४	३४०४२१०१ ३२	१६३८५१७७ १६६१७४	१२०२०३१०९ १२४६४	३४०४२१०९ ३२	३४०४२१०९ ३२



**अनुसूची-१२ (ख) : विगत ७ वर्षमा वन पैदावार विक्री वितरणबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण**

वन व्यवस्थापन पद्धती	आ.व. ०७२१७३	आ.व. ०७३०७४	आ.व. ०७४०७५	आ.व. ०७५०७६	आ.व. ०७६०७७	आ.व. ०७७०७८	आ.व. ०७८०७९
सामुदायिक वन (मु.अ समेत )	३२१७८९९	३२२३५८२	३३९८५४२	८२८२६४२	१३५८९०३७	२१५१४२५	१०७२०९२००
साम्बन्धी वन	०	३०१०४४४४	२७४०९३८३०८	३२४२७९९०८८७	५०३६५३८२	२१२१०५१५	४५६३४९४५
निजी (मु.अ.कर )	१४३९६४०	१६७८५२८	१०३२५४	२५४८०८८	७८१५४४	३१२६४३५६०	१४१००५१००
<b>जम्मा</b>	<b>४६५७५३९</b>	<b>३५००६५५४</b>	<b>३०९११७९१०८</b>	<b>४३२५८७२०८८७</b>	<b>६४७३५९६३</b>	<b>२६४८८३७५६०</b>	<b>४६८४८०४२</b>

**अनुसूची-१२ (ग) : विगत वर्षमा जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितीबाट विक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व**

**सम्बन्धी विवरण**

आ.व	जात	इकाइ	प्राप्तिको स्रोत	गत आ.व.को मौज्जात	चालू आ.व.को उत्पादन	कुल परिमाण	वितरणको क्षेत्र	वितरण गरेको परिमाण		बाकि मौज्जात		कुल आम्दानी
								काठ	दाउरा	साल काठ	दाउरा	
७२०७३	साल	क्यू.फि	डि.व.का	१२७०९	५४७७१०	५६०४९९	घरकाज	१३००५३	१४९	१११९६	११	
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०१००	५३३३३१	५३३३३१	विकास निर्माण	९१४५३	०	०	०	२००३१४८५१००
	<b>जम्मा</b>			<b>१२७०९</b>	<b>१०८०१२१</b>	<b>१०९२८३०</b>	वैदिक प्रकाय	९०५५३	०	३६१४	०	
	दाउरा	चट्टा		४१००	२१००	२५१००	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	
७३०७४	साल	क्यू.फि	डि.व.का	१४८१०	४७३३७२	४९११८२	जम्मा	१४९२०६	१४९	१४८११	११	२००३१४८५१००
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०१००	१०४९२०७	१०४९२०७	घरकाज	१४५८४९९		०		
	<b>जम्मा</b>			<b>१४८१०</b>	<b>१५२२५७९</b>	<b>१५४०३१०</b>	विकास निर्माण	९१४५	१०	०	६	१७७६१६७७५
	दाउरा	चट्टा		१११००	५१००	१६१००	वैदिक प्रकाय	४५०४८		०		
७४१०७५	साल	क्यू.फि	डि.व.का,	३२६५१	१०५४८५१	१०८७५	जम्मा	१५३३७३२	१०	३२६५१	६	१७७६१६७७५
							घरकाज	३५५१०	१९२१२८	३५५१०	३५५१०	२१६४०५४१०८

आ.व	जात	इकाइ	प्राप्तिको स्रोत	गत आ.व.को मौज्जात	चालू आ.व.को उत्पादन	कुल परिमाण	वितरणको क्षेत्र	वितरण गरेको परिमाण		बाकि मौज्जात		कुल आम्दानी
								काठ	दाउरा	साल काठ	दाउरा	
७५/०७६	अन्य	सु.फि	सा.व.उ.स डि.व.का	०	२१०४७	२१०४७	विकास निर्माण					
	जम्मा			३२६१५१	१०७५८१६	११०८५	विकास निर्माण	५४३३२६	०१००	०१००	३३०४०	
	दाउरा	चट्टा		६	६४	७०	वैदिक प्रकोप	७२२२८	०१००	०१००	३३०४०	
	साल	सु.फि	डि.व.का	५२२१७	६२९४८४	६८१७५४	अन्य प्रयोजन	१८६०२७९	३५१०	५२२१६	३५१०	२१६४०५४१०८
७६/०७७	साल	सु.फि	सा.व.उ.स	०	९१०७४४	९१०७४४	घरकाज	१४६६८०२				
	जम्मा			५२२१७	१५४०२२८	१५९२४१६	विकास निर्माण	३५५३२	०	०	०	१९५६१५९१००
	दाउरा	चट्टा		३४१५	०	३४१५	वैदिक प्रकोप					
	साल	सु.फि	डि.व.का	१२१६१५	३९३०१०६	५१४६२१	अन्य प्रयोजन	१५२२३३४	०	१२१६१५	३४१५	१९५६१५९१००
७७/०७८	साल	सु.फि	सा.व.उ.स	०	५२२९	५२२९	घरकाज	६५२८१७२				
	जम्मा			१२१६१५	९१५९१०६	१०३७५११	विकास निर्माण	०	१९१५	०	०	१९५६१५९१००
	दाउरा	चट्टा		३४१५	७	४१५	वैदिक प्रकोप					
	साल	सु.फि	डि.व.का	३४१५	७	४१५	अन्य प्रयोजन	६०९७२६	४५	३३३७४	२२	८७४६०५८
७८/०७९	साल	सु.फि	डि.व.का		४५३२१६०	४५३२१६०	घरकाज	४०८४१४५				
	जम्मा				४५३२१६०	४५३२१६०	विकास निर्माण					
	दाउरा	चट्टा			४५३२१६०	४५३२१६०	वैदिक प्रकोप					
	साल	सु.फि	सा.व.उ.स	२१६५५	७६९८६९	८१५५५४	अन्य प्रयोजन					
७८/०७९	साल	सु.फि	डि.व.का	१७९१९९	९०४४१	९२२४१०९	विकास निर्माण	६०९७२६	३१५०	२२११९३	०	५८७८९५
	जम्मा			०	४५३२१६०	४५३२१६०	अन्य प्रयोजन					९३३९५३
	दाउरा	चट्टा		०	२७	२७	जम्मा	१५५३१५८	२७	२२११९३	०	३०३६१५५५
	साल	सु.फि	सा.व.उ.स	०	२७	२७	अन्य प्रयोजन	१५५३१५८	२७	२२११९३	०	३०३६१५५५

अनुसूची-१२ (घ) : विगत ७ वर्षमा सरकारी जग्गाबाट उत्पादन, बिक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी

विवरण

आ.व	प्रजाती	गत वर्षको अ.लया	यस आ.व. आम्दानी	जम्मा आम्दानी	बिक्री	जि.व.पै. आ.स.	राजश्व	मौज्दात
७२/०७३	साल	४२४१६१	१८८६७	२२१०९	११०९७	७२०४		५१३८
	अन्य	६८७३३७	१६३४८	२३२२०	१२३२०	०	८२६७९७३१२	१०५६३
	दाउरा	०	१२५१९	१२५१९	१९	२११९		१०३१५
७३/०७४	साल	५१३८०८	०	५१३८	१४६८२	०	९४८३००५	०
	अन्य	१०५६२१९	४३०९	१४८७२	१५६४७	०		२५०१९
	दाउरा	०	७१५	७१५	१०७	०		११२
७४/०७५	साल	०	९२५१	९२५१	५६३८	०		२४१५३
	अन्य	२५०१९४	६६८८	६९३९	८०८५७	०	६९००००	४६३१
	दाउरा	०	१७०३	१७०३	०१५	०		१५११८
७५/०७६	साल	२४४३	०	२४४३	०	०		०
	अन्य	४६३१२४	१९६६६	२४२९७	५५८३२	०	७६९४००	२३८६२
	दाउरा	०	५५	५५	१८७७५	०		४३१५
७६/०७७	साल	०	९२१७	९२१७	३५९४९	०		५६२२
	अन्य	२३८६१७	६८४१	३०७०३	२०५५२	०	१०६१८९५६	११६१६
	दाउरा	०	२	२	४०	०		२४१५
७७/०७८	साल			२०८८२८१९	१८३४८५९	८७४६०५८		
	अन्य							
	दाउरा			२१२४०५१९		५८७८९५		
७८/०७९	साल	३५९११३४	१४०८३६५	४९९४१९९	३४१६१८१४		९३३३९५३	
	अन्य	९३७३७९	६८३५८१	१६२०९६०	१३४९५१२१			
	दाउरा				१४८			

अनुसूची-१२ (ड) : विगत ७ वर्षमा बेबारीसे तथा मुद्दामा जफत भएका काठ दाउरा बिक्री वितरण तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी

विवरण

आ.व	प्रजाती	यस आ.व. आम्दानी	जम्मा आम्दानी	विक्रि	राजश्व	मौज्दात
७२/०७३	साल	२४१७	२४१७	२४१७	२४१६५	०
	अन्य	१८३३	१८३३	१८३३	१८३३३	०
	दाउरा	०	०	०	०	०
७३/०७४	साल	१२३३२६	१२३३	१२३३	१२३३३	०
	अन्य	०	०	०	०	०
	दाउरा	०	०	०	०	०
७४/०७५	साल	०	०	०	०	२४५३
	अन्य	०	०	०	०	४६३१
	दाउरा	४५	४५	४५	१५१८	०
७५/०७६	साल	५२५१०२	५२५	५२५	५२५	०
	अन्य	९०५१०३	९०५	९०५	५१३१५	२३८६२
	दाउरा	०	०	०	०	४३५
७६/०७७	साल	८११४७	८११५	८११५	२५५१७	५५६
	अन्य	१९५८८७	१९५९	१९५९	१७३४८	२२४१
	दाउरा	०	०	०	०	०
७७/०७८	साल	०	०	०	०	०
	अन्य	०	०	०	०	०
	दाउरा	०	०	०	०	०
७८/०७९	साल	१३०५८६	१३०५८६	१३०५८६	१३०५८६	०
	अन्य	०	०	०	०	०
	दाउरा	०	०	०	०	०

**अनुसूची-१२ (च) : विगत ८ वर्षमा डि.व.का र आपूर्ती समितीबाट काठ दाउरा बिक्री वितरण सम्बन्धी विवरण**

सि.न.	आ.व.	डि.व.का वाट विक्री			आपूर्ती समितिको विक्री		
		साल (क्यू.फि)	अन्य(क्यू.फि)	दाउरा ( चट्टा)	साल (क्यू.फि)	अन्य (क्यू.फि)	दाउरा (चट्टा)
१	७१।७२	१८३३८	११९४४	७४	१४२६५	०	७
२	७२।७३	११३३९	१२५१०	१९	१४९२१	०	१४।९
३	७३।७४	१४२७६	२२४०२	१०७	१५१३५	०	१०
४	७४।७५	११९७१	८९८७८	५६।४	१८३४१	२१०७५	३५।५
५	७५।७६	३६३४८	२९९१२	११६	९१०७४	६२८६८	०
६	७६।७७	२६६४२	३५६०४	९३।५	६५२८।७	०	१९।५
७	७७।७८	६१७७.०५	२५९२४.७४	७३.१५	५६३६.२८	४५९.८८	३१.५०
८	७८।७९	३४१६८।४	१३४९.५।२१	१४८	१७३३९.६३	०	२७

**अनुसूची-१२ (छ) : विगत ७ वर्षमा सामुदायिक वन र निजी आवदी काठ दाउरा बिक्री वितरणसम्बन्धी विवरण**

सि.न.	आ.व.	सा.व.आन्तरिक विक्री			सा.व.को वाहय विक्री			निजी आवदीको विक्री		
		साल (क्यू.फि)	अन्य (क्यू.फि)	दाउरा चट्टा	साल (क्यू.फि)	अन्य (क्यू.फि)	दाउरा चट्टा	अन्य (क्यू.फि)	दाउरा चट्टा	
१	७२।७३	७४०२०।५	१८३३४	१८०।९	३५६३।४३५	१२६४०	३८	६५३३२।२	१६०।५	
२	७३।७४	४६७३।१८	२४०३९	१७०	६८०।६२	७९२।२	२९	७७०८८।४	१९०।२	
३	७४।७५	४६००३।४	१३७७१	१२४।८	५५२९।०३	१७२६०	३६।७५	४४५९०।७	६०।९	
४	७५।७६	८१६४६।२	३३९९१	२५५	१४८०९	१७८४३	९१।०५	९३०३८	७६।६	
५	७६।७७	३१५४८।५	१८०८८	११४	२४३१३।४	१८९६४	९.७५	३८२३९।३	४३।३	
६	७७।७८	४५०१।३१	३९६१	३९।६१	१६८९४.७८		२२	१३०२०६।८	१६३.९९	
७	७८।७९	९९०२४।६	१००।६	२११७८।४			२४	१६३८५।७७	१६६।७४	

**अनुसूची-१२ (ज) : विगत ८ वर्षमा वन क्षेत्रबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण**

सि.न	आ.व.	वन क्षेत्रको आय	बोलपत्र विक्रि तथा अन्य प्रशानिक	दण्ड जरिवाना	वन क्षेत्रको अन्य आय	वेरुजु दाखिला	धरोटी सदस्यता	कुल जम्मा
१	७१।७२	३१०४५२९।७५	४३२०००	५०००		२२४९०५		३७६६५०७।४७
२	७२।७३	३४६८५९९.८।५	६०६५००	७०९६८८।५		६३६७३६।४९		३६६३८९२३।४९
३	७३।७४	४०३८९०५९।५।७	३५७९००	८२२१३५।४		३२८६६१		४१८९७७५।९।७
४	७४।७५	३३८०२८०।५।४	३०००००	५३७००		४४१८२९		३४५९८३३०।५।४
५	७५।७६	१२०९०८९।९।८	१४०६	११५९४०		४०२०३४६९।६२		४२६०८४९९।६
६	७६।७७	७५३३६२०	६५६०००	५०००		४५,०००।००		७१६४९२१।७
७	७७।७८	२२१२७६६९	३,४५,१००	०		३,०९,५२०		२२७८२२८९
८	७८।७९	६८१३२१०।७६	९६७८००	०	५०६९६४५	५०६९६४५	४१८७६९२	२२७८२२८९

**अनुसूची-१३ (क) : विगत ७ वर्षमा दायर भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण**

आर्थिक वर्ष	गत तथा यस आ.व.मा दायर मुद्दा विवरण										प्रतिवादी	
	काठ दाउरा चोरी तथा ओसारपसार		वन अतिक्रमण		वन्यजन्तु तथा अखेटोपहार		अन्य		जम्मा मुद्दा			
	गत अल्या	यस आ.व	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.		
७२।७३	६	१०	३	२	०	०	०	०	०	०	२१	५५
७३।७४	५	८	३	०	०	०	०	०	०	०	१६	६१
७४।७५	३	४	१	०	०	०	३	०	०	०	११	२८
७५।७६	१	६	१	०	०	०	०	०	०	०	८	८७
७६।७७	७	१	१	०	०	०	०	०	०	०	९	८९
७७।७८	८	१४	१	०	१	१	४	०	०	०	२८	१८८
७८।७९	२२	१३	१	०	५	३	३	०	०	०	४४	२४७

अनुसूची-१३ (ख) : विगत ७ वर्षमा फछ्यौट भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण

आ.व.	मुद्दा फछ्यौट विवरण									
	फछ्यौट वन पैदावार		फछ्यौट अतिक्रमण		फछ्यौट वन्यजन्तु अ.प.		जम्मा फछ्यौट	धरोटीमा	सदरस्याहा रकम	
	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.				
७२।७३	५	६	२	१	०	०	१४	०	११७३५५	
७३।७४	५	५	३	०	०	०	१३	०	१२४२२९	
७४।७५	६	०	०	०	०	३	९	०	१७७४३४	
७५।७६	०	०	०	०	०	०	०	१४५८९६	०	
७६।७७	०	०	०	०	०	०	०	६८८००	०	
७७।७८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
७८।७९	०	०	०	०	०	०	०	०	४१८७६९२	

अनुसूची-१३ (ग) : विगत ७ वर्षमा फछ्यौट हुन बाकि भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण

आ.व.	फछ्यौट बाकी मुद्दा									
	फछ्यौट बाकी वन पैदावार		फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा अतिक्रमण		फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा		जम्मा फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा			
	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.				
७२।७३	१	४	१	१	२	८	८			
७३।७४	०	३	१	१	०	४	४			
७४।७५	०	१	१	१	०	२	२			
७५।७६	१	६	१	१	०	८	८			
७६।७७	७	१	१	१	०	९	९			
७७।७८	९	१८	१	१	०	२८	२८			
७८।७९	९	१८	१	१	०	२८	२८			

**अनुसूची-१३ (घ) : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहीमा दायर वन मुद्दाको विवरण**

सि.नं.	आ.व.	मूद्दा सख्या	अभियुक्त सख्या	वसामद काठ (क्यू.फि)
१	७२।७३	१२	३४	४७७२६
२	७३।७४	८	१९	६२०।१६
३	७४।७५	८	१९	६२०।१६
४	७५।७६	७	१५	१६६।५३
५	७६।७७	९	८९	१९४।७८
६	७७।७८	१२	९८	१२२।६८
७	७८।७९	०	०	०

**अनुसूची-१३ (ङ) : रुपन्देहीमा जिल्ला अदालतमा दायर भएको मुद्दाको विवरण**

सि.नं.	आ.व.	मूद्दा सख्या	अभियुक्त सख्या	वसामद काठ (क्यू.फि)
१	७२।७३	१२	३४	४७७।२६
२	७३।७४	८	१९	६२०।१६
३	७४।७५	८	१९	६२०।१६
४	७५।७६	६	१६	३१९।४३
५	७६।७७	६	२०	४७०।४
६	७७।७८	१६	९०	५१४।६२
७	७८।७९	१६	५५	५६३।२५



अनुसुची-१४ : कर्मचारी दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

सि.न.	पद	श्रेणी	तह	सेवा	समुह	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति सख्या	रिक्त सख्या	फजिल कार्यरत	सघको दरवन्दीमा रहेको सख्या	कैफियत
१	डिभिजनल वन अधिकृत	रा.प.द्वि	अधिकृत स्तर दशौ	नेपाल वन	ज.फ	१	१				
२	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	अधिकृत स्तर सातौं-आठौ	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	०	१			
३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	अधिकृत स्तर सातौं-आठौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१	०	१			
४	सहायक वन अधिकृत	रा.प.तृतीय	अधिकृत स्तर सातौं-आठौ	नेपाल वन	ज.फ	१०	९	१			
५	लेखापाल	रा.प.अनं प्रथम	अधिकृत स्तर छैठौ ÷ सहायकस्तर पाचौ	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१				
६	नायव सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम	अधिकृत स्तर छैठौ ÷ सहायकस्तर पाचौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१	१				
७	रेन्जर	रा.प.अनं प्रथम	सहायकस्तर पाचौ	नेपाल वन	ज.फ	८	५	३			
८	सुवेदार	रा.प.अनं प्रथम	रा.प अन प्रथम	विविध		१	०	१			
९	खरिदार	रा.प.अनं द्वितिय	सहायकस्तर चौथो-पाचौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१	०	१			

१०	फरेटर	रा.प.अनं द्वितिय	सहायकस्तर चौथोःपाचौ	नेपाल वन	ज.फ.	२	८	१		७	संघबाट कामकाजको लागि खटाइएको
११	जमदार	रा.प.अनं द्वितिय		विविध	ज.फ.	२	०	०		३	
१२	अप्रेटर	रा.प.अनं द्वितिय	सहायकस्तर चौथोःपाचौ	ईन्जिनियरिङ		१	१	०			
१३	हवल्दार	रा.प.अनं तृतिय		विविध	ज.फ.	४	०	३	०	१	
१४	शासख वन रक्षक	रा.प.अनं चतुर्थ		विविध		१६	०			१६	१६ जना शासख वन रक्षक करारमा कार्यरत
१५	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	चौथोःपाचौ स्तर	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	२	१	१			
१६	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	प्रथम/द्वितिय/तृतिय/ चौथो/पाचौ स्तर	नेपाल वन	ज.फ.	३७	३४	३			
१७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	चौथोःपाचौ स्तर	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	३	३	०			
१८	चौकादार	श्रेणी विहिन		नेपाल प्रशासन		१	१	०			१ जना करारमा कार्यरत
१९	हेल्पर	श्रेणी विहिन		ईन्जिनियरिङ		१	०	१			
<b>कुल जम्मा</b>											
						<b>९४</b>	<b>८५</b>	<b>१६</b>		<b>२७</b>	

**अनुसूची-१५ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन शुरु गरिएका सामुदायिक वनहरूको  
विवरण**

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टर)		कैफियत
			जम्मा वनको	बैज्ञानिक वनको	
१	सालभण्डी	सैनामैना १०	१४९।०७	१६।७२	तराइ साल वन
२	सिंहदर्जा	सैनामैना १०	७५।२२	७।७८	
३	शान्ति	सैनामैना १०	१६४।९७	२०।२२	
४	भिमभिमिया	सैनामैना १०	३५०।५३	२१।३	
५	भुल्केपानी	सैनामैना १०	३९०।९	३२।४	
६	कञ्चन	सैनामैना १०	१३१।५५	१४।०७	
७	राजापानी	सैनामैना ११	२७०।५५	३३।६३	
८	रुद्रपुर	कञ्चन गा पा ४	४४६।१	४९।९१	
९	पिपरीचापा महिला	कञ्चन गा.पा ५	१८५।८२	२४।७१	
१०	बुद्धमावली	देवदह न.पा ८	६३।०५	७।७९	
११	बुद्धनगर	देवदह न.पा ९	९८।२१	१०।४५	
१२	पाल्पाली	देवदह न.पा ६	१८८।३१	१५।०२	
१३	प्रगती	देवदह न.पा ९	२८४।७३	२९।७८	
१४	मिलन	देवदह न.पा ९	१४५।२१	२०।२१	
१५	जनप्रिय	देवदह न.पा ९	२३७।१७	३२।६१	
१६	शिवालय	देवदह न.पा ६ र ७	१८३	१६।११५	
१७	बुद्ध	देवदह न.पा ५ र ६	४९७।५२	३४।२७	
१८	स्मृती	देवदह न.पा ७	३०५।५५	१४।१९	
१९	रामनगर	बु.उप.न.पा १२	७१।८६	१५।२९	
२०	शंकरनगर	तिलोत्तमा न.पा १ र ४	५८४।६०	१४।०५	
२१	शिवनगर	बु.उप.न.पा ७, ८, ९ र ११	४७२।७७	९३।९७	
२२	करहिया	तिलोत्तमा न.पा ८	२६९।००	१०।०९	
२३	रोहिणी	देवदह न.पा १० र ११	२०७।४१	२३।९९	
२४	अल्की	देवदह न.पा ११	३६७।५०	१६।१५	
२५	बाउन्नकोटी	चि.म.टि.प	१५४।७५	२०	
२६	नवदुर्गा	गैडहवा गा.पा ३ र ४	१९३।३३	२४।१७	
२७	रुद्रपुर घमिनाताल	कञ्चन गा.पा ३	१३१।८७	१५।४६	
		<b>जम्मा</b>	<b>६६२०।६</b>	<b>६३४।३४५</b>	

**अनुसूची-१६ : उत्कृष्ट पुरस्कार पाउनेको विवरण**

क) आ.व ०७५।०७६ मा उत्कृष्ट सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	पुरस्कार रकम(कर सहित)
१	श्री बाउन्नकोटी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	चि.म.टि.प.	७०००।००
२	श्री पिपरीचापा महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	कञ्चन	५०००।००
३	श्री ऐचावल ठकुरापुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	गैडहवा	३०००।००

ख) आ.व ०७६।०७७ मा उत्कृष्ट सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु

सि.नं.	सामुदायिक वन को नाम	ठेगाना	पुरस्कार रकम (कर सहित)
१	श्री बुद्धनगर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	देवदह न.पा ९	२०,०००।००
२	श्री नमुना सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	सैनौना न.पा ६, ७ र कञ्चन गा.पा १	१५,०००।००
३	श्री गैडाताल सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	गैडहवा गा.पा ३ र ४	१०,०००।००

ग) आ.व ०७८।०७९ मा उत्कृष्ट पुरस्कार पाउनेहरु

सि.नं.	पुरस्कारको विवरण	स्थान	पुरस्कार प्राप्त गर्ने संस्था । व्यक्तिको नाम
<b>वन तथा भू संरक्षण विभागबाट प्राप्त पुरस्कार</b>			
१	गणेशमान सिंह सामुदायिक वन पुरस्कार	प्रथम	शंकरनगर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह
२	साभेदारी वन राष्ट्रिय पुरस्कार	प्रथम	लुम्बिनी साभेदारी वन व्यवस्थापन समुह
३	गणेश बहादुर शाही संरक्षण पुरस्कार	दोस्रो	वन रक्षक छत्रिलाल अर्जेल
<b>प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेश, वन वातावरण तथा भू संरक्षण मन्त्रालयबाट</b>			
४	गौतम बुद्ध वृक्ष प्रवल पुरस्कार		चारपाला सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह

**अनुसूची-१७ (क) : सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह बाहिर बिक्रि भएका काठ, दाउरा , प्राप्त कर तथा समुहको आमदानी**

सि. नं.	सामुदायिक वनको नाम ठेगाना	काठको जात	परिमाण क्यु.फि.	दाउरा	बिक्री राजश्व १५%	सकार अंक	मू.अ.क.	अ.आ.क.	प्रदेश सं.कोष	जम्मा	कैफियत
१	भूलकेपानी सा.व.उ.स	साल	९५५।८१	०।००	३०२२५।००	२०१५।००	२७७५२।००	३२०२२।००	०।००	२६२६७९३।००	साउन
२	भूलकेपानी सा.व.उ.स	साल	९८३।५७	०।००	२९६८५।००	१९७९।००	२७३२५।००	३१५३।००	०।००	२५८०६३४।००	
३	शान्ती सा व उ स	असना अन्य	४०९।२२	०।००	०।००	२६७५।००	४२२२३।००	४८७३।००	०।००	३१४५९६।००	
४	शान्ती सा व उ स	बाझी अन्य	३३४।४	४।००	०।००	१५३९।००	२६०९४।००	३०१४।००	०।००	१८३००८।००	
५	पाल्पाली सा व उ स	असना अन्य	२१२।७७	४।००	०।००	७६०६१।००	१२६४७७।००	१४५९५।००	०।००	९०१६८६।००	
६	पाल्पाली सा व उ स	अन्य जात	०	४।००	०।००	४४००।००	०।००	६०।००	०।००	४४६०।००	भाद्र
७	सिंहदर्जा सा.व.उ.स	साल	६५६।०२	०।००	०।००	८४४३।००	११८२९।००	१३६५।००	०।००	९७६२४।००	आश्विन
८	पाल्पाली सा व उ स	साल	४७३।०३	०।००	०।००	७१३८७।००	९८३१।००	११५७।००	०।००	८२३७६२।००	"
९	अल्कि सा.व. देवदह	साल	१२४४।९९	०।००	०।००	१६०९७।२।००	२२७८७६।००	२६२९४।००	४०२४२।००	२२६६३१।००	पौष
१०	कञ्चन सा.व.	साल	३८८।५५	१।००	०।००	४५००।००	६१४५।००	७५४२।००	११२५।००	६३१४९९।००	
११	कञ्चन सा.व.	साल	३८८।४२	१।००	०।००	४४७०।००	६१०६५।००	७४९६।००	१११७५।००	५१५५६१।००	
१२	राजपानी सा.व.	साल	०।००	२।००	०।००	५५००।००	३९०।००	१२७५।००	१३७५।००	६०१।००	
१३	कञ्चन सा.व.	साल	३९४।३३	०।००	०।००	४२२०।००	६०५०।००	६९८१।००	१०५५।००	४८९४८१।००	
१४	पिपरीचापा सा.व.	साल	५५१।५८	०।००	०।००	८६०५।००	१२०४६९।६५	१३९०।००	२१५१२५।००	९९४८७०।६५	फाल्गुण
१५	पिपरीचापा सा.व.	साल	४९१।४९	०।००	०।००	७६९५।००	१०७७०३।००	१२४२।९९	१९२३७।००	८८९६३०।९९	
१६	राजापानी सा.व.	साल	०।००	२।००	०।००	५५०।००	३९०।००	१२७९।००	१३७५।००	१०६७९।००	
१७	राजापानी सा.व.	साल	५५१।५२	०।००	०।००	६२५।००	८८७७५।००	१०२४४।००	१५६२५।००	७२४०१९।००	
१८	जनप्रिय सा.व.	साल	४५८।४८	०।००	०।००	५६७३३।००	८००१३।००	९२३३।००	१४१८३।००	६५६५८।००	
१९	जनप्रिय सा.व.	साल	६७७।४७	०।००	०।००	७९६४२।००	१०२३८३।००	११८१।००	१७९१०६।००	८३०६२१।००	
२०	राजापानी सा.व.	साल	५८६।७८	०।००	०।००	६९४।००	९८२३।००	११३३।००	१७३५।००	८०३५६५।००	चैत्र
२१	पिपरीचापा सा.व.	साल	५४७।६७	०।००	०।००	७५००।००	१०६०४५।००	१२२४।००	१८७५।००	८८८२८५।००	

२२	फिमफिमि या भूल्केपानी	साल विजयसा ल	७२०। ९	०।००	०।००	१५७२०० ०।००	२१६५४३। ००	२४९८६। ००	३९३०००। ०	१८१३५२९। ०	
२३	सहरन कालिका सा.व.	साल	३७८३। ४०	८।००	०।००	५३८५२६ ४।००	७५८२८ २।००	८८९३४। ००	१३४६३१६। ०	७५७८७९६। ०	जेष्ठ
		असना अन्य	५९२। ४								
२४	प्रगति सा.व. देवदह	साल	६०२। ०	०।००	०।००	५६५५०० ।००	१०३६३६ ८।००	२६७। ३।०	३९५१२५। ०	१६२८५८१। ०	
	लट नं.१	साल	६३६। १								
	लट नं.३	असना अन्य	३६९। ९								
	लट नं.२	साल	६४७। ९	०।००	०।००	६४४०० ०।००	९४२२५। ००	१०८७५। ००	१६१०००। ०	९१०१००। ०	
२५	फिमफिमि या भूल्केपानी	साल	०।००	६।००	०।००	३६०००० ।००	११७००। ००	६७५०। ०	९००००। ००	४६८४५०। ०	आपाठ
२६	फिमफिमि या भूल्केपानी	साल	८८४। ०	०।००	०।००	१९१८०९ ०।००	२६४३०२ ।००	३०४९७। ००	४७९५२२। ०	२६९२४११। ०	
२७	फिमफिमि या भूल्केपानी	साल	७२५। ४	०।००	०।००	१०२५०० ०।००	१४५५१४ ।००	१६७९१। ०	२५६२५०। ०	१४४३५५५। ०	
<b>जम्मा</b>			२११७८। ६	३२। ००	५९९१०० ।००	२७२३५० १७।००	४६११४२ ६।६५	४४९४६ १।१९	५१२६५८२। ०	३८०२१५८। ३४	

## अनुसूची-१८ : यस कार्यालय अर्न्तगतका कार्यालयहरुमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

डिभिजन वन कार्यालय			सुम्बिनी सब डिभिजन वन कार्यालय				
सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	फोन नं	सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	फोन नं
१	श्री बोधराज सुवेदी	डि.व.अ.	९८५७०१५१०९	१	रामाज्ञा प्रसाद	स.व.अ	९८६१६२३३०५
२	श्री जय प्रकाश गूत	स.व.अ	९८४८०४८८२९३	२	श्री हेमन्त कुमार यादव	फरेक्टर	९८६०६९६७८५
३	श्री सन्दिप बासुकला	स.व.अ	९८५१२३९००२१	३	कल्लू केवट	ब.र.	९८०४४४८०७३
४	श्री सलिना के सी	स.व.अ	९८४५८०१५६१	४	दिनानाथ यादव	ब.र.	९८२४४१५७७१
५	श्री तेज प्रसाद पाण्डेय	शाखा अधिकृत	९८५७०१५५४९	५	बन्दी प्रसाद यादव	ब.र.	९८२४४१२२६७
६	श्री पदमराज भट्टराई	ले.अ. छैठौं	९८४७०२५७५५	६	दयाराम केवट	ब.र.	९८११४४४८०६
७	श्री भूदरनाथ अधिकारी	फरेक्टर	९८४७०८८२९७	७	रामानन्द ठाकुर	ब.र.	९८६७२२१२२
८	श्री करिमा गौतम	क अ	९८४७३३१७८२	<b>सैनामैना सब डिभिजन वन कार्यालय</b>			
९	श्री सुरज घिमिरे	कृषि वन प्रा	९८६७५०००३३	१	मोसाफिर भगत	स.व.अ	९८५५०४०८४९
१०	श्री राम नेवास चौधरी	जमदार	९८४७२७८८२२	२	राजु प्रसाद भण्डारी	रेन्जर	९८४७४८०८५६
११	श्री बेल बहादुर लम्साल	सवारी चालक	९८४७०२१२७४	३	सुकेश कुमार गुप्त तेली	फरेक्टर	९८६०२९१०३
१२	श्री ईश्वर कार्की	अप्रेटर	९८४७५०००००	४	रोहीत प्रसाद पौडेल	ब.र.	९८४७३३७७२
१३	श्री विष्णुबहादुर सारु	हवलदार	९८४७४३७४१५	५	रमा भण्डारी	ब.र.	९८४७१२१३४
१४	श्री रन बहादुर पोडे	कार्यालय सहयोगी	९८४७०३९७५५	६	निज घिमिरे	ब.र.	९८६७९५४८६
१५	श्री गौरीशंकर अहिर	ब.र.	९८४७०३०७२६	७	सिता घिमिरे	ब.र.	९८४४७४८७६४
१६	अक्षय कुमार बानिया	ब.र.	९८४७०५१६७१	८	पिताम्बर कुवर	ब.र.	९८४७०२६५९४
१७	श्री सुनिता चौधरी	का.स.	९८१६४०९२१५	९	पार्वती सुवेदी जैसी	ब.र.	९८४३२९६३५३
१८	ईश्वरी थारु	स.व.र	९८४७३२४४५८	१०	रेशम राज पाण्डेय	ब.र.	९८४७४२५६४१
१९	टामलाल पन्थी	स.व.र	९८६७७९७७३	११	शेर बहादुर रायमाझी	स.व.र	९८१३९५५१६
२०	यम बहादुर पून	स.व.र	९८४७१२५४५४	१२	फर्प बहादुर कार्की	स.व.र	९८४७४०४५४४
२१	श्रवण कुमार नाउ	स.व.र	९८५७०९००६९				
२२	सूर्य बहादुर कार्की	स.व.र	९८४५१८७६६३				
२३	लोक व.थापा	स.व.र	९८४७१००८६२				
<b>तिलोत्तमा सब डिभिजन वन कार्यालय</b>			<b>देवदह सब डिभिजन वन कार्यालय</b>				
१	सूर्य प्रसाद मैनाली	स.व.अ	९८४४१४९१४९	१	चन्द्र बहादुर भाट	स.व.अ	९८५७०६०१०५
२	मनोज जवाली	रेन्जर	९८४१८३१०२५	२	मधुमाया राना	रेन्जर	९८४७०६८३९८
३	खुमानन्द भट्टराई	फरेक्टर	९८४७५४८६७७६	३	श्रीराम चौधरी	फरेक्टर	९८६१२३८२७४
४	शोभा पराजुली	फरेक्टर	९८४६५८१६००	४	राम किसन यादव	जमदार	९८४७०२०५७६
५	छुविलाल अर्जेल	ब.र.	९८४७४९३०७०	५	हरि बहादुर ठकुरी	ब.र.	९८४७०४६७२२
६	विष्णु प्र उपाध्याय	ब.र.	९८५७०३८४४६	६	राधेश्याम यादव	ब.र.	९८४७४०६९१०
७	सत्यनारायण यादव	ब.र.	९८१६४९५८४२	७	जनार्दन प्र कोहार	ब.र.	९८४७०३७८०५
८	कमल पन्थी	ब.र.	९८४७४९९२०६	८	मेख व थापा	स.व.र	९८१६४१८९९२
९	टोप बहादुर नेपाली	ब.र.	९८२३८३३५४२	९	तिल व. गुरुड.	स.व.र	९८१६४१८९९२
१०	दिपक जवाली	ब.र.	९८१२९४७७४९				
११	रामचन्द्र राय	ब.र.	९८१७५२२८८६	<b>कञ्चन सब डिभिजन वन कार्यालय</b>			
१२	विष्णु कुमारी त्रवाली	ब.र.		१	धनिश्वर न्यौपाने	स.व.अ	९८५७०५७२२६
१३	अर्जुन पौडेल	स.व.र	९८४९८९६९३२	२	त्रिविक्रम कुमार घिमिरे	रेन्जर	९८५७०३६६३२
१४	दिपेन्द्र तामाङ	स.व.र	९८४१४३२२४१	३	युवराज पौखरेल	फरेक्टर	९८५७०३७९३२
				४	राम शंकर यादव	जमदार	९८४७२०७२७७
				५	धन बहादुर क्षेत्री	ब.र.	९८४७३५३००८
				६	केदार प्रसाद यादव	ब.र.	९८०४४१४९३४
				७	दिनानाथ ठाकुर	ब.र.	९८४७०१८२५३
				८	प्रेम चन्द्र वि.क	ब.र.	९८४७०३६८४७
				९	हरि प्रसाद बूढा	ब.र.	९८४२३२२९६७
				१०	जग मोहन कहार	ब.र.	९८६७५४८५९९
				११	डिल व.थामी मगर	स.व.र	९८४७५१३१७६
				१२	रामानाथ यादव	स.व.र	९८११४२८१०६
				१३	अकबर अली अन्सारी	स.व.र	९८१९४१८८४२
<b>सिद्धार्थ सब डिभिजन वन कार्यालय</b>							
१	बलराम पोखरेल	स.व.अ	९८४७०५९०४७				
२	कृष्ण सुवेदी	रेन्जर	९८४७०३५५०९				
३	शंकर पाण्डेय	फरेक्टर	९८४१३५२४२२				
४	धन बहादुर बस्नेत	ब.र.	९८६७००२९४४				
५	अभिमन्यू पाठक	ब.र.	९८५४६२४५५				
६	जगदिश प्र चौधरी	ब.र.	९८५७०१६५८८				
७	सुनिल कुमार नायक	ब.र.	९८४७३०३०१३				

